

LILIAN ORÎNDAȘ

**EDUCAȚIA PARENTALĂ
ÎN CONTEXTUL PROMOVĂRII
PARTENERIATULUI ȘCOALĂ-FAMILIE**

Chișinău, 2018

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării
Institutul de Științe ale Educației

LILIAN ORÎNDAȘ

EDUCAȚIA PARENTALĂ
ÎN CONTEXTUL PROMOVĂRII
PARTENERIATULUI ȘCOALĂ–FAMILIE

Ghid metodologic

Chișinău, 2018

CZU 37.018.1(072)
O-74

Aprobată spre editare
în Consiliul Științifico-Didactic al Institutului de Științe ale Educației

Lucrarea a fost elaborată în cadrul Proiectului instituțional:
Elaborarea mecanismelor și metodologiilor pedagogice de conjugare a parteneriatului școală–familie–comunitate pentru asigurarea coeziunii sociale și oferirea unei educații de calitate.

Coordonator științific:
Angela Cara – doctor în pedagogie, conferențiar cercetător, IȘE.

Redactori: STELA LUCA
VICTOR ȚÂMPĂU
Redactor tehnic: MARIA BONDARI

ISBN 978-9975-48-143-4.

© Institutul de Științe ale Educației, 2018

INTRODUCERE

Ghidul metodologic *Educația parentală în contextul promovării parteneriatului școală–familie* este util cadrelor didactice și manageriale interesate de construirea eficientă a parteneriatului școală–familie. Directorii, diriginții, cadrele didactice pot înțelege mai bine dinamica, barierele, beneficiile parteneriatelor școală–familie, precum și necesitatea regândirii rolului pe care îl are fiecare pentru construirea și implementarea eficientă a acestora.

Ghidul prezintă interes și părinților care pot găsi aici informații despre activități la care sunt invitați să participe, contribuind – împreună cu școala și cadrele didactice – la succesul școlar și pentru viața al copiilor.

Scopul *Ghidului* este de a ajuta părinții să conștientizeze poziția pe care o ocupă în relația cu copilul lor, cât și în relație cu cadrele didactice și manageriale, în eficientizarea parteneriatului școală–familie. *Educația parentală* este necesară pentru a dezvolta relațiile dintre părinți și copii prin încurajarea comportamentelor de sprijin ale părinților.

Obiectivele ghidului metodologic *Educația parentală în contextul promovării parteneriatului școală–familie* constau în:

- Analiza responsabilităților părinților din perspectiva: istorică, socială și legislativă.
- Identificarea modalităților de dezvoltare a parteneriatului școală–familie.
- Cunoașterea rolului de părinte în vederea dezvoltării abilităților și competențelor necesare întreținerii unei relații armonioase cu copilul.
- Descrierea sugestiilor metodologice privind organizarea și desfășurarea activităților cu părinții.
- Elaborarea recomandărilor privind educația parentală.

În abordările contemporane ale fenomenului educației se discută despre eroziunea funcțiilor familiei și mai ales a funcției de socializare și, implicit, despre limitele educației familiale, educația fiind atribuită în principal școlii. Totodată se discută despre necesitatea întoarcerii priorităților educației la familie, școala având ca sarcină doar instruirea. Sunt – pe de-o parte – tendințe de concentrare a educației într-un singur focar, școala sau familia, pe de altă parte sunt tendințe de difuziune a acesteia în comunitate, datorită globalizării, informatizării, mass-media.

Familia și școala reprezintă principalele instanțe responsabile de educația copilului. Distribuția responsabilităților între cele două instituții este posibilă în condițiile în care ambele sunt pregătite în egală măsură pentru a-și exercita funcția educativă pe care o dețin. Există studii care atestă rolul de factor determinant pe care îl deține familia în întregul parcurs al evoluției individului prin valorile, credințele, normele, practicile existente în spațiul cotidian. Care sunt acestea și cum se răsfrâng ele asupra devenirii copilului nu au fost încă analizate. Pe de altă parte, sunt însă și cercetări care atestă faptul că părinții se confruntă în prezent cu numeroase probleme în educația copiilor pe care deseori nu știu cum să le abordeze pentru o rezolvare cât mai eficientă și cu efecte pozitive pe termen lung. Ei înșiși descoperă o nouă realitate cotidiană a vieții care presupune un alt tip de cultură a educației în familie, mult diferită de cea trăită de ei în propriile lor familii. Părinții se află deseori în situația de a decide fără a ști care este cea mai potrivită decizie, riscă uneori să devină incoerenți, inconsistenți și contradictorii în acțiunile lor. Această stare generează o incoerență la nivelul sistemului de valori pe care familia îl poate transmite, o stare de nesiguranță a copilului și de nemulțumire de sine a părintelui (care se poate reflecta și ca nemulțumire față de copil) – acestea pot să

amplifică fenomenul de abandon în familie a copilului (copilul este lăsat în grija bunicilor) sau un abandon în fața exagerării competenței instituțiilor școlare (grădinița, școala sunt instituții care trebuie să facă educație și, deci, ele poartă întreaga responsabilitate). Se afectează astfel viața de familie, se determină „fuga” părinților în activitatea profesională, motivată și de satisfacerea nevoilor economice specifice familiei. Pentru părinți, însă, performanțele, imaginea de sine în plan profesional sunt afectate de eșecul ca părinte și de absența echilibrului și a satisfacțiilor pe care ar trebui să le ofere familia. La rândul său, copilul fără o familie, care ar pune în centrul preocupărilor sale interesul acestuia, să promoveze valori autentice, nu va putea să capete identitate familială și demnitate culturală și nu va putea în consecință să își asume propriile responsabilități față de sine, de familie, de societate.

Or, considerăm necesară în prezent studierea educației parentale, pentru a se putea stabili repere metodologice adaptate societății noastre utile în pregătirea părinților și a viitorilor părinți, în stabilirea unor parteneriate eficiente între familie, școală și alte instituții.

Capitolul I.

PERSPECTIVA TEORETICĂ ȘI METODOLOGICĂ ASUPRA EDUCAȚIEI PARENTALE ÎN CONTEXTUL PROMOVĂRII PARTENERIATULUI ȘCOALĂ-FAMILIE

1.1. Educația parentală: scurt istoric

Educația parentală este prima formă de educație pe care copilul o primește. De aici și rolul decisiv al acesteia în formarea și dezvoltarea copilului. Maniera în care părintele își educă copilul este specifică, unică, originală, reflectând nivelul de cunoștințe, atitudinile sale, concepția despre educație pe care o posedă.

În literatura de specialitate nu există o definiție clară a acestui concept, fiind folosiți o serie de termeni, insuficient diferențiați: stil educativ, atmosferă familială, practică educativă, strategie educativă, tehnică de influență etc.

Deși nu există un consens absolut asupra termenului de educație parentală, *în sens larg* acesta denumește „programele, serviciile și resursele destinate părinților și celor care îngrijesc copiii, cu scopul de a-i sprijini pe aceștia și de a le îmbunătăți capacitatea de a-și crește copiii”. Într-un *sens mai restrâns*, educația parentală vizează programele care ajută părinții să își dezvolte și să își îmbunătățească abilitățile parentale, să înțeleagă dezvoltarea copilului, să învețe să reducă stresul care poate afecta funcționalitatea parentală și să învețe să folosească modalități alternative de abordare a situațiilor dificile cu copiii.

La începuturi programele de educație parentală erau centrate pe furnizarea de informații părinților pentru asigurarea sănătății copiilor. În *Educația parentală în România* [30] se menționează că în anii '60, sub influența lucrărilor lui Erik Erikson, John Bowlby și G. Haim Ginott, programele de educație parentală trec de la nivelul domeniului medical la cel al psihologiei, educatorul parental fiind considerat expertul care poate ajuta părinții să înțeleagă nevoile copilului și modul cum aceștia pot învăța să rezolve problemele cu care se confruntă în relațiile cu proprii copii. Anii '80 au marcat o dezvoltare accelerată a

modelelor de educație parentală, fiind inspirate de perspectiva socială și de cea a diversității culturale.

Strategiile educative se referă la toate interacțiunile părinți-copii, vizând nivelul atitudinilor, comportamentelor, obiectivelor de învățare/achiziție și cel al transmiterii valorilor. Strategiile educative sunt influențate de trecutul părinților și de prezentul familiei. Însă acestea orientează, de asemenea, viitorul copilului și dinamica familială. Cu alte cuvinte, este vorba despre o spirală familială, pentru fiecare generație, cei care devin părinți educându-și copiii în aceeași manieră sau opusă felului în care, la rândul lor, au fost crescuți și învățați.

Un lucru este cert: elementul comun al spiralei este *stilul parental* adoptat de adulți în educația propriilor copii. Se subliniază însă că nu este același stil parental întotdeauna, ci poate fi unul opus. Desigur că există caracteristici generale ale fiecărui tip de strategie educativă, însă acesta prezintă și note specifice determinate de personalitatea celui care o practică în creșterea copilului său.

Stilul educativ adoptat de părinți în transmiterea valorilor, atitudinilor, cunoștințelor se referă la natura și caracteristicile raporturilor familiale în cadrul cărora se realizează procesul educativ. N. Darling [34, p. 487-496] definește stilul parental ca o constelație de atitudini și practici parentale care sunt transmise adolescentului și care creează un climat emotiv în cadrul căruia sunt exprimate comportamentele parentale.

Maniera în care părinții își exprimă credința despre cum ar trebui să fie părinții buni sau răi. În general, se încearcă adoptarea de către aceștia a unei practici fie însușite de la părinții lor, fie opuse acestora, deoarece nu știu ce altceva să facă și simt că aceasta este modalitatea corectă de a fi părinte.

A adopta în creșterea copilului un stil parental care să îi permită acestuia achiziționarea acelor capacități necesare adaptării efective în perioada copilăriei, adolescenței și a vârstei adulte, definește competența parentală. Stilul parental include competența sus-definită, fiind de ajutor practicii educative a părinților, făcând-o mai acceptată.

Nu trebuie pierdut din vedere că în educația copilului său, părintele face apel la o serie de metode, procedee, strategii educative, în funcție de cunoștințele, valorile și atitudinile sale.

Tocmai constanța practicării strategiilor educative aplicate în dependență de nivelul de instruire, definesc stilul adoptat de părinți în creșterea copiilor.

Natura și calitatea metodelor folosite de părinți ilustrează un anumit tip de strategie educativă, deci de stil parental.

1.2. Situația actuală și tendințele generale ale educației parentale

Republica Moldova în ultimii douăzeci de ani s-a confruntat cu mai multe provocări și schimbări de ordin economic și sociocultural, care implicit au generat diverse inegalități, inclusiv și în ceea ce privește asigurarea dreptului fiecărui copil la dezvoltare, bunăstare și educație. Inegalitatea socioeconomică, culturală, fenomenele de migrațiune, exodul rural, dispersarea familiilor și perturbarea sistemului de valori al familiei, au afectat îngrijirea și educația copiilor, precum și posibilitățile acestora de a atinge potențialul maxim de dezvoltare.

Educația parentală reprezintă ansamblul de programe, servicii și resurse destinate părinților / reprezentanților legali / persoanei în grija căreia se află copilul, cu scopul de a-i sprijini pe aceștia în creșterea și educația copiilor, în conștientizarea rolurilor pe care le au și de a le dezvolta și îmbunătăți competențele parentale. *Obiectivul principal* al activităților de educație parentală este de a-i face pe părinți conștienți de importanța rolului pe care îl au în susținerea creșterii și dezvoltării acestuia, de a-și îmbunătăți sau modifica unele cunoștințe, atitudini, înțelegeri/viziuni și practici de îngrijire și educație în conformitate cu recomandările psiho-pedagogiei moderne. Educatorul parental este profesionistul care poate avea o pregătire inițială în domeniul socio-uman sau medical (*educatori, profesori, medici, asistenți sociali, asistenți medicali, psihologi* etc.), dar care a participat la un program de formare specializată în domeniul educației parentale.

La etapa actuală în Republica Moldova nu există educatori parentali formați, acreditați și supervizați în cadrul unui sistem coerent de educație parentală. Diferite categorii de specialiști, care interacționează cu părinții / persoane în grija cărora se află copilul abordează termenul de educație parentală diferit, existând

confuzii în ceea ce privește activitățile de informare, sprijin parental, sprijin familial și educație parentală.

Studiile efectuate în domeniile sănătății, educației, protecției copilului au constatat lipsa sau existența unor cunoștințe, atitudini, practici lacunare și inadaptate condițiilor socio-culturale actuale în rândul familiilor, referitoare la aspecte ce țin de îngrijirea, educarea și dezvoltarea copilului.

La nivel național nu există studii care să analizeze în profunzime modalitățile prin care părinții își exercită parentalitatea, în contexte diverse (*în funcție de situația familială, de vârsta copiilor, de problematici specifice cu care se confruntă părintele și copilul etc.*).

Analiza programelor universitare în cadrul studiului „Identificarea și Înregistrarea Programelor Parentale din Republica Moldova” [42] atestă faptul, că educația parentală, în sensul de practică pentru îmbunătățirea abilităților și competențelor parentale, nu e inclusă în Planurile de învățământ ale universităților și colegiilor pedagogice și medicale, centrelor de formare continuă ca și curs/disciplină/modul independent. În general, teme sau subiecte legate de parentalitatea sunt integrate și, de cele mai multe ori, diluate în teme referitoare la pedagogie sau psihopedagogia familiei, consiliere și sprijin familial. În unele dintre discipline sunt încorporate subiecte referitoare la îngrijirea, protecția și alimentația copilului de vârstă mică. Cele mai multe discipline academice abordează cu predilecție relațiile și interacțiunile dintre diverși profesioniști (din domeniul social, educațional și medical) și părinți, mai puțin – subiectele legate de modalitățile de exercitare a parentalității, a relațiilor, interacțiunilor dintre părinți și copii¹.

În ultimii ani în Republica Moldova au fost dezvoltate diverse forme, prin care se realizează promovarea parentalității pozitive, având drept scop dezvoltarea abilităților (mai ales prin

¹ Strategia stabilește direcțiile de dezvoltare a educației parentale, ca formă specifică de intervenție, specializată pentru organizarea unor programe de formare, dezvoltare și consolidare a abilităților și competențelor parentale ale părinților/reprezentanților legali /persoanei în grija căreia se află copilul. Strategia stabilește obiectivele și sarcinile pe termen mediu în vederea promovării educației parentale și definește direcțiile strategice privind formarea și dezvoltarea abilităților și competențelor parentale.

servicii de informare) și a competențelor parentale (proiecte-pilot de educație a părinților). În general, acestea sunt adresate părinților cu copii de vârstă mică și cu adolescenți (oferite de personal medical, educativ sau social).

La nivel național există o serie de resurse informaționale (ghiduri și suporturi de curs) care se utilizează în cadrul unor activități pentru dezvoltarea abilităților și competențelor parentale. În perioada anilor 1999-2002 a fost implementat de către Ministerul Sănătății, cu suportul OMS și UNICEF, Programul Național Conduita Integrată a Maladiilor la Copii. Începând cu anul 2002, acest program a fost extins la nivel național, obiectivul de bază fiind îmbunătățirea practicilor familiei și a comunității în ceea ce privește apelarea la servicii medicale, tratarea la domiciliu a bolilor comune și nutriția. Pentru consultarea și informarea îngrijitorilor copiilor bolnavi a fost utilizată „*Agenda mamei*” – suport informațional privind alimentarea și îngrijirea copilului sănătos și bolnav, imunizarea, semnele de pericol, prevenirea accidentelor. Pe parcursul ultimilor zece ani în cadrul sistemelor de sănătate, educație și protecție a copilului s-au elaborat materiale informațional-instructive pentru părinți privind sănătatea, dezvoltarea și îngrijirea copilului, cele mai importante fiind „*Copilul nostru: ghid pentru părinți*” [11], „*Manualul viitorilor părinți adoptivi*” (MMPSF și AiBi) [51]. Acestea au fost utilizate în multiple activități de informare–educare–comunicare.

Încercări fragmentare în dezvoltarea parentală au fost întreprinse de către unele ONG-uri, susținute de către donatorii internaționali, prin elaborarea și implementarea unor programe de formare a specialiștilor pentru a acorda sprijin familial, dar care nu au avut o acoperire națională („*Educăm cu încredere. Ghidul facilitatorului pentru educația parentală*” (segmentul de vârstă 0-7 ani), Programul Educațional Pas cu Pas; Suportul de training „*Fără de palme*” – pentru lucrul cu familia care educă copii cu vârsta 0-6 ani (Centrul național de prevenire a abuzului față de copii, 2011), Suportul de curs pentru formatorii locali în domeniul lucrului cu părinții elevilor în prevenirea abuzului și violenței (Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului din Moldova, 2013), „*Îngrijire și dezvoltare timpurie: Educația familiei*” – curricula și suportul de curs adresat mediilor academice care pregătesc educatori, asistenți sociali și asistenți

medicali (Centrul Național pentru Educație Timpurie și Informare a Familiei). Au fost create și primele 15 Centre de Resurse, Informare și Educare a Părinților ca servicii de consultanță pentru familie în cadrul instituțiilor preșcolare-pilot, susținute de UNICEF și CNETIF (1996-2002), iar în cadrul proiectului IKEA-UNICEF-CNETIF (2011-2013) a fost testat modelul de educație parentală cu echipa ambulantă de specialiști din cadrul AO „*Femeia și Copilul – Protecție și Sprijin*”.

Există intenția de a unifica intersectorial, la nivelul practicilor locale, mesaje comune destinate părinților. Proiectul „Parteneriat Global pentru Educație”², implementat de către Ministerul Educației cu sprijinul Băncii Mondiale și UNICEF (2012-2014), dezvoltă modelul echipelor comunitare de lucru cu familia (constituite din educator, asistent medical și asistent social) în problematica incluziunii socio-educative a copiilor cu CES. În acest scop, a fost elaborat ghidul „Comunicăm eficient cu familia” [48], care conține 21 de mesaje din domeniile educație, sănătate, protecție, precum și metodologia de comunicare cu familia pentru a transmite aceste mesaje.

Practicile elucidate sunt experiențe secvențiale, orientate pe un anumit domeniu și aplicate în cea mai mare parte de către ONG-uri, cele mai multe fiind puțin active în domeniul educației parentale, neavând expertiză și experiență în domeniu.

Analiza politicilor și cadrului legal privind dezvoltarea abilităților și competențelor parentale în Republica Moldova constată lipsa unei viziuni unitare și intersectoriale a acțiunilor, activităților și serviciilor orientate în această direcție. Necesitatea de dezvoltare a abilităților, competențelor parentale, precum și a unor servicii specializate de educație parentală se regăsește în diferite documente de politici și acte legislative: *Strategia*

² Proiectul „Parteneriat Global pentru Educație” este o inițiativă a Ministerului Educației al Republicii Moldova ce promovează educația timpurie de calitate pentru toți copiii. Proiectul este considerat succesorul Proiectului „Educație pentru Toți – Inițiativa de Acțiune Rapidă” (EPT-IAR), realizat de Ministerul Educației în două etape, în perioada 2006-2010. Inițiativa actuală este finanțată de Global Partnership for Education. Proiectul este implementat de Ministerul Educației și este gestionat de către Oficiul Băncii Mondiale în Moldova. Activitățile din cadrul acestui proiect sunt coordonate de Reprezentanța UNICEF în Republica Moldova și sunt realizate în parteneriat cu Administrațiile Publice Locale (APL).

națională „Educație pentru toți” pentru anii 2004-2015 aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 410 din 4 aprilie 2003; *Programul de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020* aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 523 din 11 iulie 2011; *Strategia pentru protecția copilului pentru anii 2014–2020* aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 434 din 10 iunie 2014; *Legea nr. 123 din 18 iunie 2010 cu privire la serviciile sociale*; *Legea nr. 60 din 30.03.2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități*; *Legea nr. 140 din 14 iunie 2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți*, *Proiectul Strategiei Sănătatea, dezvoltarea și bunăstarea copiilor și adolescenților pentru anii 2014-2020*. Cu toate acestea, viziunea de asigurare a unor asemenea servicii este sectorială și axată pe anumite categorii de beneficiari.

De remarcat este faptul că educația parentală este o activitate încurajată de Codul Educației [28], dar nu sunt prevederi explicite ale modului în care poate fi organizată educația parentală, la nivel de instituție de învățământ sau ca proces de abilitare a părinților cu cunoștințe, atitudini și practici pozitive de creștere și dezvoltare a copilului/elevului, și nici mențiuni privind pregătirea inițială și continuă a cadrelor pentru realizarea educației parentale.

Educația parentală este promovată în *Proiectul Strategiei sectoriale de dezvoltare pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”* [69], ca fiind una foarte necesară pentru sprijinirea dezvoltării copilului, dar și pentru prevenirea unor fenomene negative. Proiectul Strategiei își propune crearea unui sistem unitar, corelat și complex de educație a părinților pe plan național. Politicile promovate de acest document se axează pe formarea și dezvoltarea competențelor parentale ca sprijin pentru creșterea și dezvoltarea copilului la potențialul maxim – ca premisă a transformării acestuia într-un adult bine integrat familial și social. Obiectivele lansate în acest document trasează noi direcții, cum ar fi: conceptualizarea și promovarea educației parentale la nivel de formare inițială și continuă, elaborarea și implementarea programelor de educație parentală. Pentru prima dată se stipulează necesitatea formării educatorilor parentali, specialiști care prin profesia lor sunt în relație cu copiii și familia și vor

beneficia de formare specializată în dezvoltarea competențelor parentale. Prezenta strategie intersectorială este complementară *Strategiei sectoriale de dezvoltare pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”*, propunând conectarea inițiativelor din domeniul educației cu cele din domeniul protecției copilului și din cel medical. Astfel, Strategia propune unificarea tuturor eforturilor și resurselor din sistemele de educație, de protecție socială și medicală pentru a dezvolta abilitățile și competențele parentale și pentru a oferi oportunitatea părinților și tinerilor să participe la astfel de activități, în funcție de nevoile particulare ale acestora.

Educația parentală este promovată și în Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022 [68] stabilește direcțiile de dezvoltare a educației parentale, ca formă specifică de intervenție specializată pentru organizarea unor programe de formare, dezvoltare și consolidare a abilităților și competențelor parentale ale părinților / reprezentanților legali / persoanelor în grija cărora se află copilul, precum și a viitorilor părinți.

Strategia stabilește obiectivele și sarcinile pe termen mediu în vederea promovării educației parentale și definește direcțiile strategice privind formarea și dezvoltarea abilităților și competențelor parentale. În scopul coordonării intersectoriale, prevederile Strategiei au fost corelate cu documentele de politici relevante, cu reformele demarate în sistemul de învățământ, cu alte reforme în domeniul protecției copilului și sănătății.

Prezenta Strategie se bazează pe prevederile *Convenției internaționale cu privire la drepturile copilului*, adoptate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 22 noiembrie 1989, la care Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Sovietului Suprem al R.S.S. Moldova nr. 408-XII din 12.12.1990, *Codul Educației al Republicii Moldova* nr. 152 din 17 iulie 2014, *Legea nr. 140 din 14 iunie 2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți*, *Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”*, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 944 din 14.11.2014, *Strategia pentru protecția copilului pe anii 2014-2020* aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 434 din 10.06.2014.

Scopul acestei Strategii, care constituie platforma viitoarelor acțiuni intersectoriale pe termen mediu, este

asigurarea condițiilor pentru realizarea potențialului maxim de dezvoltare al fiecărui copil prin îmbunătățirea abilităților și competențelor parentale ale familiilor și viitorilor părinți.

În conformitate cu politicile relevante în domeniu – la nivel național și internațional – Strategia se va axa pe promovarea parteneriatelor socioeducaționale și acțiunilor intersectoriale (*sănătate, educație, protecție, cultură, justiție, mediu* etc.) la toate nivelurile – central și local, fortificarea abordării centrate pe necesitățile de dezvoltare ale copilului și de informare, educare, consiliere a familiei, cu accent pe cei mai dezavantajați.

Documentele de politici în domeniul educației, protecției copilului, sănătății menționate în prezenta Strategie, promovate la etapa actuală conțin propuneri concrete privind dezvoltarea educației părinților, ca formă de sprijin pentru dezvoltarea abilităților și practicilor parentale, cu accente deosebite pe fiecare sector în parte, în funcție de specificul acestora și de problematica la care fiecare dintre sectoare trebuie să răspundă.

În baza celor menționate mai sus putem determina punctele tari, punctele slabe, oportunitățile și constrângerile în realizarea *Educației parentale*:

Puncte forte:

- Voința politică privind elaborarea și implementarea unei strategii în domeniul educației parentale;
- Existența unor documente de politici care conțin prevederi explicite cu referire la educația parentală;
- Existența unor practici de succes și experiența relevantă a unor ONG-uri în domeniul educației parentale, pe diverse grupe de vârstă și categorii de beneficiari direcți și indirecti;
- Interesul mediului academic de a se implica în dezvoltarea unor programe de educație parentală;
- Existența unor prevederi legale privind dezvoltarea abilităților și competențelor parentale;
- Existența unor materiale informative, ghiduri, studii privind educația parentală realizate cu suportul UNICEF și ONG-urilor active în domeniu;
- Existența unor practici pozitive de educație parentală, realizate de către ONG-uri cu suportul organizațiilor internaționale;
- Interesul sporit al părinților de a oferi o educație corectă.

Puncte slabe:

- Lipsa politicilor coerente în domeniul educației parentale;
- Lipsa mecanismelor de implementare a educației parentale;
- Cadrul legislativ și normativ insuficient pentru dezvoltarea abilităților și competențelor parentale;
- Lipsa prevederilor specifice ale legislației cu privire la mecanismele de responsabilizare a părinților/reprezentanților legali/ persoanei în grija căreia se află copilul;
- Oferta redusă privind serviciile/programele de educație parentală la nivel național;
- Capacitățile reduse și experiență deficitară în domeniul educației parentale;
- Lipsa unui program de formare a formatorilor/educatorilor parentali;
- Lipsa unui sistem centralizat și coerent al practicilor existente în domeniul educației parentale;
- Lipsa unor studii privind rezultatele unor programe de educație parentală derulate;
- Lipsa unui curriculum național pentru educație parentală și pentru pregătirea viitorilor părinți;
- Insuficiența resurselor bibliografice în domeniul educației parentale și incoerența conceptelor și mesajelor privind abilitățile și competențele parentale.

Oportunități:

- Modele de programe de educație parentală care funcționează la nivel internațional, care pot fi adaptate și utilizate în Republica Moldova;
- Sprijinul din partea organizațiilor internaționale (UNICEF, OMS, PNUD etc.) în susținerea implementării educației parentale;
- Interesul din partea instituțiilor de stat referitor la posibilitatea de realizare a educației parentale în Republica Moldova;
- Sectorul nonguvernamental motivat și disponibil de a participa în dezvoltarea și promovarea educației parentale;

- Conștientizarea de către o parte (cea mai tânără) a familiilor cu copii mici a necesității informării și educației parentale.

Constrângeri:

- Lipsa unui plan intersectorial de acțiuni pentru implementarea educației parentale care să includă activități din educația formală (a viitorilor părinți), nonformală și informală;
- Tendința de fragmentare a inițiativelor diferitelor ministere în ceea ce privește sprijinul, suportul și educația părinților;
- Nu există o preocupare constantă pentru transmiterea de informații, elaborarea de materiale, implicarea mass-media în vederea formării părinților pentru creșterea și educarea copiilor cu competență și responsabilitate;
- Educația viitorilor părinți și a părinților nu este inclusă în educația adulților ca obiectiv distinct și nu constituie un indicator de performanță al sistemului de educație;
- Lipsa unui sistem formal pentru furnizarea de informații și educație a tinerilor, viitori părinți;
- Accesul redus al părinților din grupurile dezavantajate la informație și educație parentală;
- Informarea insuficientă a părinților cu privire la necesitățile copiilor și tinerilor în diferite etape de dezvoltare ale copilului și tânărului;
- Lipsa standardelor și a indicatorilor de rezultat pentru programele de educație parentală.

1.3. Tipologii ale stilurilor parentale

Literatura de specialitate acordă o mare importanță tipologiilor stilurilor parentale, definirea acestui concept realizându-se succint. În stabilirea tipurilor de stiluri parentale, se identifică tipologii unidimensionale (se ia drept criteriu de clasificare o singură dimensiune) și bidimensionale. Prima categorie utilizează drept criteriu autoritatea, mai precis, maniera de exercitare a autorității. Reprezentativă este tipologia lui Lewin, elaborată în 1939, aceasta vizând motivația grupurilor de muncitori. Cele trei stiluri propuse sunt: stilul democratic, stilul autocratic, stilul *laisser-faire*.

Altă tipologie este cea elaborată de E. Charles Schaefer, care vizează stilurile democratic-cooperant, indulgent, autorizat și de neglijare/indiferență. Philippe Malrieu a stabilit stilurile stimulator, securizant-protector și *laisser-faire* / liber [63].

Ceea ce ar trebui precizat este că primele două tipologii nu constituie clasificări propriu-zise ale stilului parental. Ele reprezintă tipologii ale stilurilor de conducere ce pot fi exercitate în mediul organizațional. Datorită faptului că pornesc de la exercitarea autorității în relaționarea cu un altul, impunând o structură ierarhică întâlnită și în mediul familial, au fost incluse în cadrul tipologiilor stilurilor parentale. Ele își păstrează caracteristicile indiferent de mediile în care sunt exercitate.

Tipologiile bidimensionale utilizează drept criteriu două dimensiuni: afectivitatea (S+ = securitate, S- = insecuritate) și autoritatea (C+ = control; C- = toleranță, permisivitate). Rezultă patru stiluri parentale: Democratic: (C+, S+); Permisiv: (C-, S+); Autocratic: (C-, S-); Dezangajat: (C-, S-).

Y. Vandenplas identifică patru stiluri parentale: control, căldură, ostilitate, neglijență. Jacques Lautrey vorbește și descrie în 1980 trei stiluri parentale: suplu/flexibil, rigid și slab.

Realizând o sinteză a lucrărilor ce abordează tema clasificării stilurilor parentale, se constată că acestea sunt stabilite în funcție de două axe:

- axa autoritate/liberalism sau constrângere/permisivitate;
- axa dragoste/ostilitate sau atașament/respingere.

Acest model teoretic elaborat de Stănculescu dezvoltă și indicatorii ce definesc fiecare axă. Astfel, autoarea consideră că definitorii pentru prima axă sunt:

- limitele și constrângerile impuse de părinți activității copiilor;
- responsabilitățile atribuite acestora;
- modalitatea de exercitare a controlului parental;
- rigoarea aplicării și controlării regulilor.

A doua axă se definește prin:

- gradul de angajare al părinților în activitatea copilului;
- suportul pe care aceștia îl acordă;
- timpul pe care îl consacră;
- receptivitatea față de stările lui emoționale și față de nevoile sale [64].

Având în vedere indicatorii de mai sus, se constată că există părinți cu un stil parental ce îmbină atât dragostea, cât și limitarea permisivității. Acest stil – denumit democratic sau echilibrat – se atribuie, după spusele lui A. Băran-Pescaru [9], figurilor parentale importante din viața noastră. Totuși, aceasta se poate întâmpla doar pentru acei care într-adevăr au adoptat acest stil în educarea copilului lor. Copilul devenit adult poate aprecia măsura în care părintele său a reușit la momentul respectiv să echilibreze sau nu variabilele „Dragoste” și „Impunerea limitelor”.

Părinții permisivi sunt cei care au un stil bogat de dragoste, considerând că aceasta este mai importantă decât fixarea unor limite. Se bazează pe atașament, pe legătura cu copiii, petrec mult cu copiii, comunicând, negociind. Pun mare accent pe creșterea autoîncrezătoare a copilului sau pe crearea sentimentului de a se simți important.

La extremă se situează părinții autoritariști pentru care fixarea limitelor este mai importantă decât dragostea arătată copiilor. Folosesc controlul pentru a-i învăța ceea ce e bine sau ceea ce este rău. Copiii rar negociază cu părinții care pun mare accent pe disciplină, pe însușirea respectului.

Stănculescu E. vorbește despre existența unui pluralism al stilurilor educative, existând numeroase încercări de clasificare a acestora. Criteriile avute în vedere de Baumrind sunt variabilele control parental și suport parental. Prin combinația acestora se stabilesc patru modele de acțiune parentală: modelul permisiv, autoritar, autorizat și respingere/neglijare [64].

➤ **Modelul permisiv** – se caracterizează prin nivelul scăzut de control, părintele identificându-se cu stările emoționale ale copilului. Adultul impune acestuia prea puține norme de conduită și responsabilități, iar modul în care copilul răspunde așteptărilor părinților este supus unui control slab. Părinții se străduiesc să înțeleagă și să răspundă nevoilor copilului.

Există o confruntare în cazul unor probleme de comportament. Copiii sunt mai puțin asertivi și mai puțin competenți din punct de vedere cognitiv. Sunt adesea mai isteți însă mai puțin orientați spre achiziții. Manifestă o slabă responsabilitate socială.

➤ **Modelul autoritar** – se caracterizează printr-un înalt nivel al controlului și o slabă susținere a activității copilului.

Aceștia i se impun principiile și regulile de conduită fără a i se permite încălcarea lor. Valorile promovate de părinții autoritari sunt tradiția, munca, ordinea, disciplina, autoritatea. Ei descurajează discuția și dezbateră, își supraveghează îndeaproape copiii, aceștia din urmă prezintă o multitudine de probleme, demonstrând o slabă interiorizare a valorilor prosoziale și obținând rezultate slabe la teste cognitive.

➤ **Modelul autorizat** – este descris de îmbinarea controlului sistematic cu un înalt nivel al suportului parental. Părinții formulează reguli, controlează respectarea lor dar nu le impun, sunt deschiși comunicării cu copiii, exprimă rațiunile pentru care regula trebuie respectată și situațiile în care se aplică. Părinții „autorizați” sunt flexibili dar fermi. Studiile au arătat că acești părinți au copii maturi, orientați spre achiziții, responsabili, cu înalte rezultate la testele de evaluare a competențelor cognitive.

➤ **Modelul de respingere/neglijare** – se caracterizează printr-un scăzut nivel al controlului și un scăzut nivel al suportului parental. Ei nu structurează, nu organizează, nu disciplinează, nu supraveghează conduita copilului. Copiii cu asemenea părinți manifestă comportamente antisociale, obțin scoruri joase la teste cognitive, sunt mai imaturi comparativ cu copiii ai căror părinți adoptă alte stiluri parentale și își resping părinții ca modele de rol.

Diana Baumrind [8], în rezultatul unei cercetări, adaugă alte trei stiluri parentale:

- ✓ *Non-authoritarian directive* (directiva non-autoritară): înalt control și manifestarea suportului parental la nivel mediu;
- ✓ *Democratic*: control parental mediu și înalt suport parental acordat copilului. Acești părinți sunt la fel de calzi ca și cei permisivi, diferența între cele două stiluri constând în faptul că cei democrațici sunt mai organizați atunci când iau decizii.
- ✓ *Good Enough* (suficient de bun): control și suport parental medii.

Autoarea precizează că diferențele dintre combinațiile înalt control parental și suport parental mediu și suport parental scăzut și acțiunea parentală de respingere/neglijare sunt nesemnificative.

Un model complex al stilurilor parentale a fost elaborat de echipa de la Geneva, având drept criterii: statutul socio-economic al tatălui, nivelul educațional al mamei și tipul de interacțiune familială [64].

Se utilizează noțiunea de *tehnică de influență*, stabilindu-se patru tipuri: control, relație, motivație și moralizare.

- ✓ Tehnica de influență prin control se caracterizează prin încercarea părinților de a obține comportamentul dorit din partea copiilor, formulând o serie de obligații, practicând un sistem de obligații și interdicții, a unui sistem de sancțiuni, mai ales de ordin material. Controlul este o tehnică externă și utilitaristă.
- ✓ Tehnica relațională se bazează pe credința părinților că manifestările copiilor nu sunt decât răspunsuri la conduitele persoanelor cu care ei vin în contact. În consecință, modelarea comportamentului copilului este posibilă prin „ajustarea” contextului relațional.
- ✓ Tehnica de motivare – părinții încearcă să conștientizeze raporturile dintr-o acțiune și pe această bază, să renunțe la o acțiune sau să accepte o alta. Tehnica de moralizare constă în stimularea sau inhibarea unei conduite a copilului prin apelul de valori deja interiorizate (religioase, morale, estetice) considerate superioare.

Combinarea tehnicilor de control și de relații pe care ancheta în teren le-a desemnat ca dominante, a determinat obținerea a patru stiluri de influență: *stilul disciplinar*, *stilul relațional*, *stilul anomic* (nici-o tehnică nu este utilizată sistematic) și *stilul carismatic* (controlul și relația sunt îmbinate).

De asemenea, în familiile genoveze, au fost puse în evidență trei forme de exercitare a autorității parentale:

- ✓ autoritatea coercitivă, bazată pe convingerea părinților că vârsta mai înaintată implică o mai mare competență; se accentuează precizia indicațiilor date copilului și pe forță, pe necesitatea de a asigura supunerea limitată și necondiționată a acestuia;
- ✓ autoritatea persuasivă/negociatoare – accentul cade pe necesitatea de a oferi copiilor explicații privind motivația deciziei parentale și chiar de a-i lăsa o anumită marjă de „manevră” în raport cu aceasta;

- ✓ autoritatea structurantă / „parteneriatul” – părintele oferă repere care să-l orienteze pe acesta în construirea autonomiei personale.

În lucrarea *Sociologia educației familiale* [64] este prezentată o tipologie elaborată de Clautier, acesta inspirându-se din ideile lui J.A. Martin și E.E. Maccoby. Autorul ia în considerare alte două dimensiuni: sensibilitatea (la nevoile adolescentului) și controlul (activ/pasiv). Combinându-le rezultă stilul autocratic, corespunzător părinților puțin sensibili la nevoile tinerilor. Sunt centrați asupra lor înșiși, exercitând un control activ asupra copilului. Stilul dezangajat corespunde unui slab control din partea părinților față de copil și nevoile acestuia. Stilul permisiv este al părinților sensibili la nevoile copilului dar care exercită asupra acestuia un control slab. Stilul democratic caracterizează părinții care exercită deopotrivă un control activ asupra copilului și care, în același timp, sunt receptivi nevoilor copilului. Atmosfera familială este astfel cea mai favorabilă achizițiilor sociale. Este desigur vorba de un model ideal, dar pe care mulți părinți au tendința de a și-l atribui.

Aspectul privind securitatea emoțională nu apare deloc sau apare prea puțin. Autoritatea este asociată cu ostilitatea, aceasta explicând observațiile făcute cu privire la violența reciprocă între adulți și tineri, între instituții și persoane. Referințele cu privire la afectivitate sau securitate intervin mult mai frecvent în cercetările privind atașamentul, în special relația mamă-copil.

Stilul educativ parental constituie un factor al socializării copilului, avându-se în vedere caracterul bilateral al relației cu părinții. Astfel, este important pentru dezvoltarea copilului ceea ce părinții oferă acestuia, precum și ceea ce copilul le oferă lor; orientarea atitudinilor, reprezentărilor copilului și a comportamentelor sale; construirea identității copilului; favorizează emergența sentimentului valorii personale (stima de sine) și al eficacității în procesul luării autonome a deciziilor;

Stilul parental influențează dezvoltarea copilului însă practicarea unui stil sau a altuia este determinată de maniera în care grupul familial reacționează și evoluează.

Părinții pot adopta stiluri parentale diferite, contradictorii sau complementare. Sunt situații rar întâlnite care îi determină pe părinți să gestioneze conflictele apărute între ei, să-și regleze

diferențele, atât în ceea ce privește stilurile adoptate imediat sau de-a lungul timpului, cât și în ceea ce privește sensul și valoarea acordate acestor practici educative și situațiilor în care se înscriu.

Literatura de specialitate descrie diferite tipologii ale stilurilor parentale, prezentând caracteristici ale fiecărui tip. Acestea au rol informativ pentru părinți, ei recunoscându-se într-o formă sau alta.

Adina-Băran Pescaru [9] aduce un element de noutate în descrierea stilurilor parentale, menționând avantajele și dezavantajele practicării unui stil sau a altuia.

- **Stilul parental de respingere/neglijare** este apreciat ca stil parental „indiferent” datorită lipsei de implicare emoțională și de control asupra copilului. Părinții și copiii sunt angajați frecvent în cercuri vicioase de interacțiune, în cadrul cărora copiii au rol de jucători. Comportamentele pe care le manifestă pentru a preveni reacțiilor abuzive ale părinților, îi fac pe aceștia să creadă că i-au determinat pe copii să se supună, indiferent de mijloace.

- **Stilul parental autoritarist** presupune limite înalte și dragoste scăzută. Și un părinte autoritar își iubește copilul însă el pune accent pe disciplina acțiunii și nu pe disciplina relației.

Părinții autoritariști promovează supunerea și respectul. Nu negociază reguli și treburi casnice. Pedeapsa constituie forța externă, cu ajutorul căreia părinții controlează. Aceștia confundă disciplina cu pedeapsa. Acești părinți au tendința de a folosi bătaia ca metodă de forță externă. Totuși, se cunoaște faptul că bătaia reprezintă un act de violență și de agresivitate, fiind în detrimentul dezvoltării sănătoase a copilului.

Este adevărat că bătaia oprește temporar comportamentul inacceptabil al copilului; copilul se află în atenția părintelui, făcându-l pe acesta să se simtă mai puternic; totodată, părinții se pot întoarce la activitățile desfășurate înainte de incident și simt că au procedat corect.

Însă, prin bătaie, copilul este rănit, simte durere, furie împotriva adultului, simte teamă față de cel care l-a bătut, învață că dragostea rănește, că lovirea este o metodă de rezolvare a conflictului, se concentrează asupra trăirilor sale afective și nu pe comportamentul care a provocat pedeapsa. Lista argumentelor „contra” bătăii continuă cu faptul că cel mic învață să mintă și să păcălească pentru a evita bătaia, învață să-și exprime furia sau

frustrarea prin acțiuni violente; de asemenea, stima de sine a copilului va fi mult redusă, legătura părinte-copil va fi mult slăbită.

Blocarea comunicării dintre părinte și copil constituie un efect dezastruos al bătăii. În locul pedepsei, există o serie de alternative ce pot defini o atitudine decentă, respectuoasă față de copil: căutarea nevoilor ascunse, oferirea de informații și explicații, schimbarea mediului, găsirea unor alternative acceptabile, mici concesii, comunicarea propriilor sentimente, participarea la jocul copiilor.

• **Stilul parental permisiv** caracterizează părinții care sunt de acord cu nevoile de dezvoltare și emoționale ale copiilor lor, dar au dificultăți în stabilirea de limite ferme. Caracteristica de bază a acestor părinți este inconsecvența. În activitatea lor educativă, ei sunt când prea „severi”, când inadmisibil de îngăduitori cu comportarea copilului. Această atitudine parentală îl derutează pe copil, el nu mai știe ce să creadă și se află într-o continuă stare de așteptare. În plus, copiii au o comportare oscilantă, lipsindu-le orice posibilitate de a-și forma deprinderi mai stabile de conduită.

Astfel de-a lungul timpului, copiii învață să își manipuleze părinții pentru a fi lăsați să facă ceea ce vor. Îi manipulează pentru că pot și pentru că părinții permisivi, îi lasă. Copiii dobândesc un fals sentiment de control asupra adulților, care dezvoltă comportamentul lor manipulator.

O altă consecință negativă a permisivității parentale, pentru părinți, constă în faptul că sfârșesc prin a deveni sclavi și martiri în fața copiilor lor. Stabilirea de limite inconsecvente este un simptom al inabilității de a stabili limite clare pentru sine. Asemenea părinți nu au grijă de ei sau nu se valorizează suficient. Au grijă de oricine altcineva în afară de ei, considerând că acesta este comportamentul unui „bun părinte”. Întrucât lucrurile nu stau chiar așa, este nevoie ca părintele permisiv să își regleze trăirile emoționale înainte de a încerca să îi pese de altcineva, să își folosească punctele tari ale comunicării pentru a stabili limite mai clare.

Comunicarea deschisă este decisivă. Este nevoie ca părinții să fie cei mai importanți ascultători ai copilului lor și să fie cei care le apreciază realizările și eforturile fără exagerări.

• **Stilul parental democratic/echilibrat** are la bază egalitatea și încrederea. Principiile după care se ghidează părinții democrați se referă la promovarea binelui și răului, apelând la puterea exemplului și a explicațiilor, considerarea disciplinei ca fiind diferită de pedeapsă, asumarea responsabilității și a consecințelor propriilor fapte, încurajarea inițiativei copiilor în încercarea de noi activități și de soluționare a problemelor.

Un alt aspect ce se impune a fi luat în discuție se referă la consecințele adoptării de către părinți a unor stiluri educative diferite. Literatura de specialitate prezintă două situații: prima se referă la stiluri parentale opuse: autoritar-permisiv, iar a doua se referă la stilurile parentale complementare: autoritar–democratic, democratic–permisiv.

Această încălcare a principiului omogenizării cerințelor educative diferite poate lua și alte forme:

- părintele cere și apoi cedează; celalalt nu cere inițial și apoi, cere; primul scade din exigență, al doilea ridică exigența;
- formularea unor cerințe contradictorii;
- nici unul dintre părinți nu se preocupă constant de comportarea copilului; intervențiile lor sunt reacții spontane, mai mult sau mai puțin violente la situații concrete;
- ambii părinți se preocupă constant de buna-creștere a copilului, dar niciunul din ei nu este constant în cerințele sale.

De-a lungul timpului, a fost desfășurată o serie de cercetări considerând stilul parental un factor cu influență deosebită asupra anumitor componente ale vieții psihice umane. În continuare vom nominaliza o serie de studii, autorii cărora au avut în vedere stabilirea unui anumit tip de relație (corelațională sau cauzală) între stilul educativ parental și alte trăsături ale personalității.

Stilul familial pune accentul mai mult pe funcția de socializare a familiei și se referă la „păstrarea și transmiterea valorilor tradiționale, a modurilor de acceptare a regulilor sociale impuse, a atmosferei generale specifice familiei. Stilul poate fi imprimat de dominantă funcțional-nivelică: – uneori se impun calitățile instinctiv-pulsionale (în care calitățile biologice, aspectul vestimentar, maniera de exteriorizare a intimității sunt reprezentative); alteori poate domina motivația economică

(asigurarea unui confort material deosebit: casă, mașini, obiecte de lux), în alte cazuri spiritualitatea impune tuturor membrilor un orizont axiologic înalt, dominat de valorile moral-cultural-religioase” [53]. Această perspectivă ne ajută să înțelegem felul în care se formează personalitatea sub impactul stilului familial, generând la persoana adultă adaptare sau dezadaptare, până la intrarea în psihopatologie în anumite cazuri. Tiberiu Mircea se referă la stilul familial din perspectiva unei „caracterologii a familiei”, propunând o clasificare pe componentele extraversie/intraversie și mai ales pe acele trăsături, care prin accentuare, pot genera la adult personalitate accentuată sau chiar dezvoltarea unei tulburări de personalitate. Astfel, putem avea de-a face cu următoarele stiluri familiale:

1. **Stilul familial extravert:** membrii familiei sunt deschiși, comunicativi, încrezători, joviali; viața se desfășoară în comun, în cea mai mare parte a timpului (excursii, concedii, vizite etc.) în care sunt angrenați toți membrii familiei;
2. **Stilul familial introvert:** membrii familiei sunt izolați, refuză relațiile cu ceilalți, prietenii – aproape orice relație externă reprezintă pentru aceștia o imixtiune în intimitatea familiei;
3. **Stilul familial astenic:** lipsa forței vitale, deficit de coeziune; lipsește voința și susținerea reciprocă, de asemenea lipsesc proiectele comune;
4. **Stilul familial exploziv:** o permanentă stare tensionată cu potențial impulsiv-agresiv;
5. **Stilul familial suspicios:** existența unor mari probleme de coeziune în interiorul familiei, care sunt mascate printr-o exagerare a grijii față de un potențial pericol din afară; păstrarea distanței față de ceilalți, orice încercare de apropiere fiind privită cu suspiciune, ca o încercare de imixtiune în treburile familiei, cu intenția de a face rău;
6. **Stilul familial nesigur:** membrii familiei au pronunțate tendințe anxioase, tendința spre izolare și evitarea contactului cu alte familii sau grupuri sociale, considerate primejdioase; tendințe supraprotective din dorința de a-și feri copiii de orice situații sau persoane considerate apriori ca fiind periculoase;
7. **Stilul familial anancast:** o rigiditate a relațiilor în cadrul familiei, formalism, obsesia regulilor și ordinii cu orice preț;

comportamente ritualice, detașare și distanțare interpersonală și afectivă;

8. **Stilul familial paranoiac:** bazat pe rigiditate și suspiciune permanentă; lumea în general este considerată a purta vina tuturor problemelor, neajunsurilor și neîmplinirilor; ceilalți sunt priviți cu suspiciune exagerată, neîncredere generalizată și toate acțiunile acestora sunt interpretate ca răutăcioase; existența unor stări tensionale cu vecinii, care pot degenera chiar în dușmănie;
9. **Stilul familial histrionic sau hiperexpresiv:** caracterizat prin comportamente spectaculoase, orientate spre exterior; expunerea socială este permanentă, cu dorința manifestă de a fi remarcați, a se afla în centrul atenției, indiferent de mijloace (fie prin extravaganță, fie stârnind compătimire); deciziile se iau exclusiv „de ochii lumii”; poate părea „familia model” în relațiile cu ceilalți, dar totul la nivel teatral, de suprafață.

La aceste nouă stiluri explicate de T. Mircea mai poate fi adăugate două, care se întâlnesc din ce în ce mai des în familiile din societatea contemporană:

- **stilul narcisic:** părinții care se iubesc narcisic doar pe ei înșiși, iar copilul nu are loc, reprezentând o povară, față de care se achită eventual doar din punct de vedere material, dar îl ignoră din punct de vedere afectiv-emoțional;
- **stilul dependent:** cei care nu reușesc să se descurce singuri și așteaptă permanent să fie ajutați, de către stat, societate, Dumnezeu etc.; avem de-a face cu sentimentul de „neajutorare învățată” [54].

S. Coopersmith [32, p. 87-94] a analizat impactul atitudinilor parentale și al strategiilor educative asupra copiilor în cazul acceptării și relațiilor cu alții în perioada copilăriei. Autorul a constatat că părinții care manifestă comportamente de acceptare, atitudini implicate afectiv și care tratează cu receptivitate interesele copiilor, favorizează acestuia o înaltă stimă de sine.

Părinții influențează procesele de organizare a conduitelor și de planificare temporală ale copilului. Capacitatea sa de a-și dirija și controla propriile comportamente, de a se autoregla, provin din factori cognitivi și afectivi fondați pe calitatea relațiilor trăite în prima copilărie.

Studii recente demonstrează, într-o manieră consensuală, că este necesar a lua în considerare comportamentele parentale pentru a verifica rolul acestora în construcția relațiilor reciproce între copil și părinți, precum și efectele lor asupra personalității copilului.

S-a pus, de asemenea, în evidență, impactul autorității parentale asupra variabilelor psihologice, în special, asupra identificării și conceptului de sine în dezvoltare.

Block C. a propus o tipologie fondată pe existența grupurilor de părinți ale căror strategii educative au fost analizate, precum și cele ale propriilor lor părinți.

Primul grup corespunde indivizilor laxiști, care nu exercită control. Majoritatea dintre ei au avut părinți neglijenți și indiferenți care nu au investit în parentalitate, aflați în dezacord cu ei. Al doilea grup este alcătuit din indivizi rigizi, hiperverificatori. Mediul în care au copilărit a fost autoritar, puțin vesel și constrângător. Părinții acestui grup sunt conservatori și inhibitori. Pedepsele impuse copilului pentru realizarea unei sarcini sunt numeroase și regulate. Se poate spune că este vorba de un „supracontrol” exercitat la vârstele timpurii. Al treilea grup este cel al indivizilor încrezători în sine. Sunt proveniți din familii cu mame iubitoare, răbdătoare, care încurajează schimbarea, ambii părinți împărtășesc aceleași valori educative.

Studiul demonstrează practic existența unui proces de reproducere a stilurilor de către copilul devenit părinte la rândul său. Pe de altă parte, unii autori contrazic ipoteza, precizând că o pedeapsă însoțită de o explicație rațională permite suprimarea efectelor și imitării viitoare a comportamentelor autoritare.

Unii autori au pus în evidență limitele binarității autoritate/dragoste, precum și ale stilurilor parentale decupate din această binaritate. Ei consideră că adoptarea unui stil sau a altuia, depinde de numeroase alte variabile, cum ar fi: efectul originii sociale a acestor strategii, sexul copilului.

Cu alte cuvinte, în fiecare sistem familial se practică modalități specifice de comunicare între copil și părinți. Fiecare dintre membrii familiei este actor al socializării și se implică diferit în strategii educative.

Cercetările interacțiunii sociale în afara familiei tind să arate că patternuri ale interacțiunii familiale afectează interacțiunile în

alte situații. În funcție de contextul educativ, dezvoltarea adolescentului va fi modificată în afara familiei, influențând interacțiunile cu persoanele nefamiliale și cu cei de-o vârstă.

În funcție de practicile parentale, dezvoltarea autonomiei va fi diferită la adolescent. Autori precum E. Cicognani și B. Zani [25] au studiat stilurile educative parentale și autonomia adolescentului, considerând că această câștigare a autonomiei nu se realizează fără conflicte. Detașarea, capacitatea de a lua singur decizii, de a fi realist și a trăi singur, tind să reactiveze bazele familiale sau să le pună sub semnul întrebării.

E.E. Macoby și J.A. Martin [49] afirmă că familia este un sistem cu elemente reciproc dependente și ale cărui interacțiuni nu se confundă cu caracteristicile elementelor constituente.

Într-un studiu dedicat impactului divorțului asupra atașamentului preșcolarului, autorii au constatat că relația divorț-atașament securizat este mediat de stilul parental. Mamele din familii complete tind să adopte mai mult stilul autorizat/democratic decât mamele divorțate. O altă concluzie la care au ajuns autoarele acestui studiu, Hira Nair și Ann D. Murray, a fost aceea potrivit căreia, stilul parental influențează direct securitatea atașamentului. Disoluția maritală este asociată cu sănătatea psihică maternă, aceasta din urmă afectând calitatea stilului parental și, implicit, prevăzând nivelul securității atașamentului. Contribuția teoretică a acestui studiu constă în elaborarea unui model conceptual potrivit căruia stilul parental este adoptat în funcție de o serie de variabile. Este vorba despre variabile demografice (statut marital, vârsta mamei, educație), acestea influențând sănătatea psihică a mamei, precum și variabile ce țin de copil – genul și temperamentul acestuia.

A fost ilustrată o serie de efecte ale stilului democratic, considerate a fi cele mai benefice, comparativ cu celelalte practici educative. Ca exemplu, se oferă concluzia autorilor R. Deslandes și E. Royer [35, p. 63-80] care, în studiul lor despre adolescenții din mediul școlar, afirmă că stilul democratic ar fi cel mai favorabil dezvoltării adolescentului și, aceasta, sub mai multe aspecte: stima de sine, independența și competența în domeniul social și școlar. L. Steinberg, S.D. Lamborn și N. Darling [66] împart stilul democratic în trei factori componenți ai socializării: angajamentul parental, supravegherea parentală și încurajarea autonomiei.

Printr-un studiu efectuat în Universitatea statului Louisiana, cu tema „Influența stilurilor parentale asupra dezvoltării cognitive a copiilor”, autorii au demonstrat că stilurile parentale nu constituie predictorii mai buni asupra dezvoltării cognitive a copiilor decât caracteristicile socio-demografice ale familiei. Ei consideră că există o serie de variabile ce pot influența dezvoltarea cognitivă a copilului într-o manieră mai semnificativă decât strategiile parentale adoptate de părinți în educația acestuia. Acestea se referă la temperamentul copilului, capacitatea de adaptare a acestuia, precum și la personalitatea părintelui, relațiile maritale. Însă, aceste variabile nu au fost luate în considerare în realizarea studiului.

De asemenea, autorii afirmă că, este posibil ca, stilurile parentale să aibă o influență mai mare și mai directă asupra altor aspecte ale dezvoltării copilului, cum ar fi dezvoltarea emoțională, socială, decât asupra dezvoltării cognitive.

Studiile bazate pe datele anchetei longitudinale asupra copiilor și tinerilor, subliniază importanța stilului parental ca factor determinant al sănătății copiilor.

Autorii cercetării „În familie: modelul simultan al stilului parental și al conduitei copilului”, Peter Burton, Shelley Phipps și Lori Curtis [19, p. 368-372], adoptă o abordare ușor diferită de cea a altor studii. Acestea din urmă presupuneau că direcția de cauzalitate este părinte-copil-stiluri parentale „bune” determină rezultate bune la copil – una din consecințele strategice fiind aceea că se pot ameliora rezultatele în materie de studii și de sănătate a copiilor, ameliorând practicile parentale.

În studiul „Influența stilului parental, a depresiei și a tulburărilor de comportament asupra riscului de abandon școlar” a fost examinată asocierea dintre dimensiunile stilului parental democratic cu absența simptomelor depresive și a tulburărilor de comportament la adolescenți, în mediul școlar, în funcție de repartizarea pe sexe. S-a constatat că un slab angajament parental prezice prezența simptomelor depresive, în timp ce o slabă încurajare a autonomiei și un slab angajament parental determină tulburări de comportament la băieți. Printre variabilele sociale și de mediu asociate abandonului școlar, se situează și variabilele familiale care se dovedesc a fi puternic asociate reușitei școlare și adaptării sociale a tinerilor. Anumite practici

parentale au fost asociate reușitei școlare a tinerilor. Lipsa supravegherii părinților la activități propuse de școală, influențează competența școlară a copiilor.

În concluzie, copiii cei mai bine adaptați sunt cei ai căror părinți sunt capabili să stabilească un echilibru între așteptările înalte și respectul pentru autonomia copilului, dublat de căldură și suport emoțional. Atât părinții autoritari, cât și cei democratici, au așteptări înalte de la copii și recurg la control, însă cei autoritari se așteaptă să nu le fie puse la îndoială opiniile, în acest caz libertatea de opinie a copilului fiind mult redusă. Acești copii se supun autorității, dar spontaneitatea lor dispare. În contrast, părinții care permit copiilor suficientă libertate de exprimare îi ajută să devină persoane autonome și independente. Părinții permisivi formulează puține cerințe față de copii, iar aceștia vor avea dificultăți să își controleze impulsurile, să se maturizeze și să își asume responsabilitatea propriilor comportamente.

1.4. Cadrul internațional și național privind parteneriatul școală–familie

Parteneriatul școală–familie presupune promovarea unor relații de colaborare și a activităților comune care implică personalul instituției de învățământ, părinții și alți membri ai familiei copilului înrolat în instituție.

Rațiunea colaborării între cele două părți se bazează pe importanța și rolul pe care îl are fiecare în asigurarea educației:

- Familia este primul educator al copilului și continuă să influențeze învățarea și dezvoltarea lui în anii de școală, dar și mult timp după aceea.
- Școala are o responsabilitate importantă în a contribui la educația copilului și a asigura calitatea generațiilor viitoare. Familiile au încredere în școli și consideră că acestea oferă temelia educațională pentru viitorul copiilor lor. În același timp, școlile trebuie să recunoască rolul primar al familiei în educația copiilor.

Numeroase cercetări demonstrează că acele instituții care reușesc să implice familia în "treburile" lor devin mai eficiente. Implicarea este strâns legată de îmbunătățirea învățării, frecvenței, comportamentului copiilor etc. Din aceste considerente, sunt încurajate parteneriatele durabile și eficiente

între toți membrii comunității școlare: cadre didactice, copii, familii. Parteneriatele ar trebui:

- să considere fiecare parte ca având contribuții la fel de valoroase, respectând și apreciind, în același timp, contribuțiile diferite;
- să respecte necesitățile și preferințele copiilor;
- să abordeze și să redreseze barierele în calea implicării familiilor în viața școlară;
- să creeze oportunități de învățare mai bune pentru copii;
- să ofere familiilor oportunități adecvate de a contribui la administrarea treburilor școlii și la procesul de luare a deciziilor;
- să contribuie la asigurarea satisfacției tuturor părților implicate în parteneriat.

În acest sens, este importantă crearea culturii colaborării între toți subiecții parteneriatului.

Dezvoltarea unor parteneriate eficiente presupune angajament comun și responsabilitatea tuturor părților, motiv din care, sunt necesare mecanisme de responsabilizare, asigurându-se impactul pozitiv al intervențiilor tuturor părților. Din atare perspectivă, parteneriatul presupune schimbare de atitudini și ralierea în scopul realizării, în comun, a obiectivelor educației.

❖ **Cadrul internațional privind parteneriatul școală-familie**

Diferite organizații și foruri internaționale au accentuat, în repetate rânduri, importanța parteneriatelor și a dialogului social larg în realizarea obiectivelor educației. Mai mult, organizațiile se asociază în mișcări largi, care desfășoară activități de mare rezonanță, cu impact asupra evoluției educației la nivel mondial: *Parteneriatul Global pentru Educație (Global Partnership for Education)*, *Campania Globală pentru Educație (Global Campaign for Education)*, *Educația Internațională (Education International)* ș.a. Pe plan internațional, *Campania Globală pentru Educație* are un important rol de *advocacy* mondial, iar la nivelurile regionale, naționale și locale se creează rețele de ONG-uri implicate forte în procesele educației și în auto-reprezentare.

UNICEF consideră relația școlii cu familia unul din elementele-cheie ale școlii prietenoase copilului. În accepția

UNICEF, fiind ele însele comunități educaționale, școlile trebuie să promoveze ideea coeziunii sociale puternice între toți membrii comunității [72, p. 3-5]. Școlile nu există separat și nu realizează procese în sine. Ele sunt conectate cu comunitatea în care acționează și servesc intereselor comunității. În aceeași ordine de idei, UNESCO propune posibile opțiuni de implicare a familiei și de construire a relațiilor de parteneriat, eficiente și calitative:

- 1. Familiile ca activiști.** Familiile, în special cele organizate în asociații și rețele, au un rol important în promovarea viziunilor comunitare asupra educației și modului de realizare a obiectivelor educaționale. Unele dintre acțiunile în care grupurile de părinți pot avea un impact puternic sunt cele de informare și formare, în cadrul cărora reprezentanții părinților își pot anunța așteptările față de școală, viziunile privind căile cele mai adecvate de realizare a acestor așteptări etc.
- 2. Familiile ca contribuitori.** Această opțiune se referă la contribuția directă a familiei în educarea copiilor lor – acasă și în instituția de învățământ. Ideea de bază este că familiile au resurse prin care să contribuie la dezvoltarea experiențelor de învățare ale copiilor. Această contribuție consolidează, în timp, competențele parentale.
- 3. Școala și familia în calitate de parteneri.** Această relație se realizează prin numeroase oportunități de colaborare. Cadrul de colaborare se stabilește în funcție de priorități, obiective, finalități și este ancorat în realitățile și contextul local.
- 4. Familiile care sprijină alte familii.** Atare tip de sprijin este deosebit de indicat și important în promovarea educației incluzive și asigurarea dreptului la educație pentru toți copiii. Familiile se pot asocia pentru ajutorarea celor care sunt mai vulnerabili din motive de dizabilitate, sărăcie sau alte probleme. În astfel de cazuri, familiile care sunt într-o poziție socială sau educațională mai avantajoasă este extrem de valoroasă. Este cadrul favorabil promovării coeziunii sociale și co-participării.
- 5. Implicarea familiilor în guvernarea și managementul școlii.** Cea mai la îndemână formă de implicare este delegarea reprezentanților părinților în organele administrative și consultative ale instituțiilor de învățământ. Aceste organe constituie o platformă propice pentru participare la luarea

deciziilor care vizează organizarea instituțională, procesul educațional și toate procesele aferente în care sunt, direct sau indirect, vizați copiii, familiile lor în general

❖ **Cadrul național privind parteneriatul școală–familie**

Legislația națională a Republicii Moldova conține prevederi explicite referitoare la responsabilitatea părinților în ceea ce privește educația copiilor lor. Documentele de bază în care se regăsesc norme exprese în acest sens sunt următoarele:

1) Codul Educației

În conformitate cu prevederile art. 7 din Codului Educației [28], unul din principiile fundamentale ale educației este principiul participării și responsabilității comunității, a părinților și a altor actori sociali interesați.

În art. 13, alin. (3) din Cod se prevede că responsabilitatea școlarizării obligatorii a copiilor cu vârsta de până la 16 ani revine părinților sau altor reprezentanți legali și autorităților administrației publice locale de nivelurile întâi și al doilea.

În contextul școlarizării copiilor cu cerințe educaționale speciale, Codul prevede participarea prinților la determinarea formei de incluziune a copilului, la evaluarea/reevaluarea periodică a gradului de dezvoltare a copiilor (art. 33, alin.(4)).

În altă ordine de idei, Codul stabilește posibilitatea de participare a părinților la evaluarea cadrelor didactice (art. 45, alin.(3)), ceea ce presupune, implicit, asumarea responsabilității pentru prestația profesională a furnizorilor de educație.

Legislația oferă, la fel, dreptul părinților de a fi parte a organelor de conducere a învățământului. Potrivit art. 49, alin. (1) din Codul Educației, adunarea generală a părinților din instituția de învățământ general delegeă trei reprezentanți-membri ai Consiliului de administrație al instituției.

Un alt instrument de influență asupra calității actului educațional este și posibilitatea dată părinților de a participa la elaborarea Codului de etică al cadrului didactic în corespundere cu art. 135, alin. (7) din Codul Educației.

Un compartiment distinct al Codului – art. 138 – enumeră expres obligațiile părinților, care se rezumă la:

- Educarea copiilor în familie și crearea condițiilor adecvate pentru pregătirea temelor și frecventarea studiilor, pentru

- dezvoltarea aptitudinilor, participarea la activități extrașcolare și pentru autoinstruire;
- Asigurarea școlarizării a copiilor de vârstă școlară;
 - Colaborarea cu instituția de învățământ și contribuția la realizarea obiectivelor educaționale;
 - Monitorizarea, în colaborare cu conducerea instituției de învățământ și cadrele didactice, a situației școlare și a comportamentului copilului în instituția de învățământ.

Alineatul (3) al art. 138 stipulează că părinții sau alți reprezentanți legali ai copiilor care nu manifestă responsabilitate și nu asigură educarea și instruirea copilului sunt pasibili de răspundere în conformitate cu legislația în vigoare.

Legislația învățământului indică și responsabilitățile autorităților administrației publice locale de nivelul al doilea în domeniul educației. Articolul 141 din Codul Educației stabilește că acestea au următoarele atribuții:

- asigură respectarea legislației în domeniul educației în teritoriul administrat;
- realizează conducerea, monitorizarea și evaluarea instituțiilor de învățământ ai căror fondatori sunt;
- asigură colaborarea instituțiilor de învățământ ai căror fondatori sunt cu Ministerul Educației;
- asigură funcționarea eficientă a rețelei instituțiilor de învățământ general ai căror fondatori sunt, în baza indicatorilor de eficacitate, eficiență și performanță;
- pot contribui la finanțarea și dezvoltarea bazei materiale a instituțiilor de învățământ din teritoriul administrat;
- asigură condiții adecvate de activitate pentru personalul didactic și de studii pentru elevi;
- susțin și încurajează activitatea de formare profesională continuă a cadrelor didactice;
- susțin și încurajează participarea elevilor la concursuri și olimpiade școlare;
- asigură, împreună cu părinții, școlarizarea copiilor cu vârsta cuprinsă între 6(7)-18 ani;
- adoptă decizii privind optimizarea și dezvoltarea rețelei instituțiilor de învățământ din teritoriul administrat, în baza indicatorilor de eficacitate, eficiență și performanță;

- delimitează districtele școlare ale instituțiilor de învățământ general ai căror fondatori sunt;
- monitorizează activitatea instituțiilor de învățământ private din teritoriul administrat;
- asigură transportarea gratuită a elevilor și cadrelor didactice la și de la instituțiile de învățământ în localitățile rurale, pe distanțe ce depășesc 2 km;
- contribuie la plasarea în câmpul muncii a absolvenților orfani.
- În același context, sunt stabilite responsabilități și pentru autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi, care, conform art. 142 din Codul Educației:
- contribuie la respectarea legislației în domeniul educației în teritoriul administrat;
- realizează conducerea, monitorizarea și contribuie la evaluarea instituțiilor de învățământ ai căror fondatori sunt;
- asigură colaborarea dintre instituțiile de învățământ ai căror fondatori sunt;
- pot contribui la finanțarea și dezvoltarea bazei materiale a instituțiilor de învățământ din teritoriul administrat;
- asigură condiții adecvate de activitate pentru personalul instituțiilor de învățământ ai căror fondatori sunt și condiții de întreținere pentru copii;
- susțin și încurajează activitatea de formare profesională continuă a cadrelor didactice;
- asigură, împreună cu părinții, înscrierea în instituțiile de educație antepreșcolară și de învățământ preșcolar a copiilor de vârstă preșcolară;
- adoptă decizii privind optimizarea și dezvoltarea rețelei de instituții de învățământ ai căror fondatori sunt;
- delimitează, după caz, districtele instituțiilor de învățământ preșcolar ai căror fondatori sunt;
- angajează și eliberează personalul de conducere al instituțiilor de învățământ ai căror fondatori sunt.

2) Codul Familiei

Capitolul 11 din Codul Familiei [29] – *Drepturile și obligațiile părinților* – conține, de rând cu alte norme, prevederi exprese referitoare la obligațiile părinților privind educația și instruirea copiilor. În acest sens, art. 60 stipulează că părinții:

- au dreptul și sunt obligați să-și educe copiii, indiferent de faptul dacă locuiesc împreună sau separat;
- poartă răspundere pentru dezvoltarea fizică, intelectuală și spirituală a copiilor și au prioritate la educația lor față de oricare alte persoane;
- sunt obligați să asigure frecventarea de către copil a școlii până la sfârșitul anului de învățământ în care acesta atinge vârsta de 16 ani. Instituția de învățământ și forma de instruire sunt alese de către părinți, cu luarea în considerare a opiniei copilului.

3) Codul Contravențional

Neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către părinți sau de către persoanele care îi înlocuiesc a obligațiilor de întreținere, de educare și de instruire a copilului se sancționează, conform art. 63, alin.(1) din Codul Contravențional, cu amendă de la 6 la 15 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 15 la 25 de ore.

În alin.(2) al aceluiași articol, se precizează că: acțiunile specificate la alin.(1), dacă au avut ca urmare lipsa de supraveghere a copilului, vagabondajul, cerșitul ori săvârșirea de către acesta a unei fapte socialmente periculoase, se sancționează cu amendă de la 15 la 25 de unități convenționale aplicată părinților ori persoanelor care îi înlocuiesc sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de până la 40 de ore.

Articolul 65 al Codului Contravențional [27] – *Discriminarea în domeniul învățământului* – prevede că orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, bazată pe criteriu de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau pe orice alt criteriu, manifestată:

- la oferirea accesului la instituțiile de învățământ de orice tip și nivel;
- prin stabilirea de principii de admitere la studii, bazate pe anumite restricții, cu încălcarea prevederilor legislației în vigoare;
- în procesul educațional, inclusiv la evaluarea cunoștințelor acumulate; în activitatea științifico-didactică, se sancționează cu amendă de la 100 la 140 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la

200 la 350 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 350 la 450 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.

Constatăm, astfel, că legislația națională conține norme suficiente, adecvate și explicite, pentru responsabilizarea tuturor actorilor cu atribuții în domeniul educației și favorizarea creării parteneriatelor între aceștia ca factori în coalizarea eforturilor pentru realizarea obiectivelor comune.

1.5. Metode de lucru cu părinții

S-a demonstrat că la activitățile cu părinții din medii dezavantajate socio-economic nu au succes metode precum prelegerea, expunerea, explicația, prezentările Power-Point supraîncărcate cu texte. Părinții preferă metode interactive, au nevoie să colaboreze, să obțină produse imediate, doresc să își valorifice abilitățile parentale, creativitatea și se simt valorizați atunci când sunt afișate în spațiul școlii lucrările realizate de ei.

În capitolului II, în cadrul activităților cu părinții propunem metode de lucru experiențiale interactive, creative, bazate pe cooperare și valorificarea resurselor și experiențelor fiecărui participant. Dintre metodele pe care le recomandăm, pentru eficiența în lucrul cu părinții în cadrul activităților, menționăm câteva exemple.

Brainstormingul se poate utiliza la etapa de evocare pentru a provoca la discuție, solicitând participanților să ofere cât mai multe și variate răspunsuri la ceea ce *înseamnă a fi un părinte bun, ce este educația și care sunt roadele acesteia, cum se pot implica părinții în activitățile educaționale?* Listarea răspunsurilor de către moderator se va face prin scrierea pe poster/tabla cu majuscule a unor cuvinte-cheie sau prin desene semnificative.

Studiul de caz, se pot oferi diverse exemple: cazul unei familii care, în ciuda dificultăților materiale, face eforturi să își trimită copiii la școală și cazul unei alte familii care nu-și trimite copiii la școală. Ce gândesc, cum acționează, ce atitudini și valori au cele două tipuri de familii, care vor fi consecințele asupra copiilor în viitor, cine va reuși să câștige mai mulți bani, cine va avea un loc de muncă, cine va fi mai respectat de comunitate, cine va reuși să își ajute mai mult părinții, cum se simte persoana care a reușit să învingă sărăcia etc. Având în vedere specificul

părinților, familiarizarea cu cazul se va realiza prin secvențe din filme, testimoniale ale unor părinți, citirea de către consilier sau un părinte resursă a unor scurte texte (ziare, reviste). Sunt importante comunicarea opiniilor, sesizarea datelor esențiale și respectarea condițiilor realului, elaborarea de soluții multiple, rigoarea în argumentare, criterii clare de selecție a soluțiilor, moderarea discuțiilor pro și contra. Atenționăm, în utilizarea *studiului de caz* este nevoie de tact pentru a nu determina la nivelul participanților „identificări prea puternice cu povestea”, astfel că se propun întotdeauna cazuri care nu se referă la părinții cu care se lucrează direct.

Mitul că profesorii sunt singurii specialiști în educația copiilor, iar părinții nu trebuie să se intereseze de situația școlară a acestora, rezolvarea conflictului părinți–copii privind alegerea carierei, educația și dezvoltarea carierei fetelor etc. se pot investiga prin intermediul *problematizărilor*, care să fie succinte și să reflecte realitatea cu care se confruntă acești părinți.

Punerea în scenă a unei secvențe de viață reală sau imaginară din viața unei familii în relația cu școala înseamnă practicarea *jocului de rol*. „Actorii” vor conștientiza și exprima propriile trăiri, gânduri, puncte tari, limite, obstacole, soluții. De exemplu: o familie, în care mama și tata nu își trimit copilul la școală pentru că este nevoie de el în gospodărie, deși acesta își dorește foarte mult să învețe. Un alt scenariu: rezolvarea conflictului dintre un părinte agresiv și un profesor agresiv. Jocul de rol poate fi experimentat în oricare dintre combinațiile agresiv-pasiv. Important este ca, după jocul de rol, persoanele – actori să iasă din rolurile trăite și să analizeze, cu sprijinul consilierului/facilitatorului cele întâmplate pe parcursul rolului interpretat.

În cazul *metaforei și scenariilor metaforice* precizăm câteva exemple: ce gândește și ce simte clădirea școlii despre bucuriile și tristețile familiei mele? Un caiet l-ar aplauda/l-ar atenționa pe un părinte pentru... Dacă ar fi fructe sau obiecte, care ar fi roadele educației și ce ne-ar putea spune dacă ar putea vorbi? Dacă ai fi un instrument de scris ce ar spune despre viitorul copiilor? Pentru ce calitate, activitate ar primi un premiu la festivitatea organizată cu prilejul începutului sau sfârșitului de an școlar? Ce s-ar întâmpla dacă de mâine ar face echipă cu directoarea/ directorul școlii?

Exercițiul poate fi folosit pentru exersarea unor diverse modalități de rezolvare a conflictelor, de comunicare asertivă, de luare a deciziilor sau pentru prezentarea personală sau a lucrărilor de grup și dezvoltarea creativității. Sunt propuse exerciții pentru facilitarea comunicării și interacțiunii, numite exerciții de spargerea gheții. Spre exemplu: Colajul aprecierilor, Cutia magică, Eroul preferat, Prietenul secret etc. Acestea pot fi propuse pentru momentele introductive sau când s-a constatat o scădere a interesului sau ritmului de învățare.

Hărțile/spațiile de viață sunt activitățile grafice plăcute și ușor accesibile părinților cu abilități de scris-citit reduse. Hărțile/spațiile de viață fac vizibile aspecte mai puțin conștientizate, permit conturarea unei imagini clare a influențelor și modelelor care acționează în spațiul vieții, pun în evidență strategia de organizare interioară a individului, oferă posibilitatea de cooperare între participanți, au ca rezultat un produs concret (harta), identifică obstacolele, punctele tari, resursele personale, valorile și credințele, permite reflecții critice. Floarea, fluturele cu diverse cerințe și forme reprezintă exemple concrete ale hărților și conturează spațiul de viață al participanților.

Prin învățarea împreună șansele de succes ale participanților cresc. Astfel, părinții sunt invitați să *învețe prin cooperare*, în grupuri mici, în echipe, prin rezolvarea anumitor sarcini. De exemplu: mozaicul, turul galeriei reprezintă aplicații ale învățării prin cooperare, în contextul căreia părinții elaborează în echipă posterul educației. Se aduc astfel contribuții semnificative la dezvoltarea responsabilității individuale și de grup (cineva desenează, cineva vine cu idei noi, cineva scrie, cineva prezintă, cineva încurajează etc.), la exersarea abilităților de reflecție și evaluare.

Părinții „se angajează”, sunt solicitați să se implice activ prin *metoda observației*: bifarea stărilor emoționale observate într-o secvență de film/desen animat care vizează multiculturalitatea, aprecierea comportamentelor părinților într-un joc de rol despre soluțiile găsite referitoare la continuarea școlii. Observația responsabilizează!

Este educația importantă pentru viitorul copilului meu? Este necesar contractul dintre părinți-școală? Mai este școala km 0 pentru reușita în viață și obținerea unui loc de muncă? Educația

este antidotul sărăciei? Cui aparține responsabilitatea educației? Centrele pentru părinți în școală sunt o modă sau o necesitate? Iată câteva teme pentru *dezbateri*, în care părinții sunt invitați să-și expună argumentele pro sau contra.

La activitățile cu părinții, într-un mediu care conferă încredere, vor avea loc „discuții”, în care participanții sunt provocați la dialog, la ascultare empatică a opiniei și argumentelor celuilalt, la negociere reală. Prin *comunicare*, se urmărește descoperirea propriei persoane, interacțiunea cu ceilalți, analizarea unei anumite situații și exprimarea diferitelor puncte de vedere, sinteza rezultatelor obținute etc. Pentru aplicarea eficientă a tehnicilor de comunicare este nevoie întotdeauna de o atmosferă caldă, încredere, pentru ca părinții să se poată exprima liber și să se simtă acceptați. Sunt importante abilitățile de ascultare activă, de expunere liberă a ideilor și oferire de feedback pozitiv.

Analiza produselor activității este deosebit de importantă deoarece creează sentimentul utilității, al eficienței și succesului personal sau de echipă. Părinții se simt competenți, aspect atitudinal care va fi transferat și copiilor. Prin expunerea și participarea la secvențele de reflecție asupra produselor activității: postere, fișe de lucru, portofolii, colaje, desene, construcții, modelaje, scrisori, perețidecorați sau săli amenajate etc., părinții se bucură că au obținut rezultate create de ei înșiși. Introducerea sesiunilor de formare pe parcursul semestrului I, pentru părinții claselor a VII-a, transformarea ședințelor „tradiționale” sau clasice cu părinții în întâlniri eficiente cu părinții, crearea centrului funcțional pentru părinți, organizarea unor evenimente, cum ar fi „Părinții/ Bunicii anului” la clasele primare, „Un copil și un părinte, sportivi în echipă” sunt doar câteva provocări pentru monitorizarea rezultatelor în cadrul *experimentului*. Facilitatorii pot iniția astfel de experimente pentru a evidenția schimbările semnificative produse la nivelul școlilor (performanțe, atitudini, participare etc.). Afișarea posterului „Roadele educației”, organizarea unor serate informale pentru părinți, caietul de corespondență – cresc participarea părinților la ședințele cu părinții? Creșterea numărului mesajelor pozitive – mulțumesc, bine ați venit, zâmbet, ce mai faceți? se diminuează conflictele părinți-cadru didactic?

Colectarea sistematică de informații, fapte, date despre copii sau părinți, din mai multe surse, pentru a fi cât mai obiectivi, pentru părinți constituind o prioritate. *Ancheta pe bază de chestionar/interviu* se concretizează în chestionare, focus-grupuri și interviuri. Interpretarea datelor constă în obținerea unor rezultate utile pentru intervenție, ameliorare și dezvoltare școlară, în vederea scăderii absenteismului și abandonului școlar.

Cu titlu generic, *analizele* reprezintă instrumente de investigare a unei situații în vederea obținerii unor informații cât mai clare.

Analiza de nevoi se poate realiza prin interviu, focus grup, observație, chestionarea părinților pentru a identifica elemente ce țin de specificul familiei, percepțiile părinților asupra cadrelor didactice, școlii, lecțiilor sau implicării părinților în educație.

Analiza SWOT (puncte tari, puncte slabe, oportunități, amenințări) poate fi folosită pentru analiza personală, a unei situații, a unui proiect destinat părinților, a grupului de părinți dintr-o clasă, a organizației școlare, a modului în care școala vine în întâmpinarea nevoilor părinților.

Analiza GAP (diferență, lipsă) construiește pașii care trebuie parcurși pentru a depăși „prăpastia”. Practic găsește soluții pentru rezolvarea „situației prezente”, în funcție de obiectivele menționate în cadrul „situației viitoare”. De exemplu: copii care nu vin la școală, părinți dezinteresați-situația prezentă, copii care să fie motivați pentru participarea la educație, părinți implicați-situația viitoare. Care sunt soluțiile posibile?

Portofoliul, proiectul, observarea sistematică a părinților, chestionarul de evaluare, autoevaluarea (scale de autoevaluare), jurnalul activităților cu părinții, (auto) reflecția cu privire la comportamente, emoții, atitudini, utilizarea simbolurilor, interevaluarea, discutarea activităților desfășurate la sesiunile de formare, sumarizarea printr-un cuvânt/desen a achizițiilor dobândite în urma unei activități reprezintă *metode de evaluare* prezente în cadrul fiecărei activități ca modalități de obținere a feedbackului și de proiectare cu succes a intervențiilor viitoare.

Capitolul II.

ASIGURAREA PARTENERIATULUI ȘCOALĂ- FAMILIE: ACTIVITĂȚI CU PĂRINȚII

2.1. Sugestii metodologice pentru organizarea și desfășurarea activităților cu părinții

Educația parentală este o formă de intervenție socială, care urmărește să transmită părinților, prin intermediul cursurilor la care aceștia participă, cunoștințe și informații cu scopul dezvoltării abilităților și competențelor parentale care sunt eficiente pe termen lung.

Obiectivele principale ale activităților de educație parentală:

- de a-i face pe părinți conștienți de importanța rolului pe care îl au în susținerea creșterii și dezvoltării acestuia;
- de a-și îmbunătăți sau modifica, chiar, unele cunoștințe, atitudini, înțelegeri/viziuni și practici de îngrijire și educație conform cu recomandările psihopedagogiei moderne.

Specificul învățării la adulți influențează în mod decisiv procesul de planificare, organizare și desfășurare a activității de instruire/formare. Este important de ales strategia optimă pentru a obține rezultatul așteptat și pentru a contribui la creșterea calității, a eficienței, responsabilității fiecărui educabil/părinte. Pentru asigurarea succesului acestuia este necesar să ținem cont de un set de *particularități*:

1. Experiența părinților este importantă și trebuie valorificată în procesul desfășurării instruirii;
2. Activitățile de instruire sunt centrate pe dezvoltarea abilităților *necesare* părinților;
3. Activitățile de instruire au un caracter interactiv și de colaborare;
4. Strategiile și tehnicile aplicate sunt semnificative/relevante pentru părinți;
5. Procesul de instruire este important de conceput și organizat astfel încât acesta să fie relevant din punctul de vedere al diversității stilurilor de învățare;
6. Informația și cunoștințele noi sunt consolidate prin exersarea lor în activitățile practice;

7. Instaurarea unui climat psihologic de respect reciproc atât între participanți, cât și între formator și fiecare participant;
8. Rolul formatorului este cel de a facilita învățarea și nu de a o impune.

Principiul fundamental al organizării procesului de educație a adulților este sintetizat de Malcom Knowles: „Adulții învață mai bine și mai eficient în contexte mai puțin formale, prin intermediul unor activități, prin metode și tehnici flexibile, adaptate nevoilor, intereselor și aspirațiilor lor” [36].

Suștinem o bună combinație a formelor tradiționale cu cele constructiviste de lucru cu părinții ar eficientiza procesul de instruire, asigurând succesul. În acest scop propunem realizarea programului de instruire a părinților prin: *seminare, ședințe, mese rotunde, discuții, dezbateri, traininguri, master-classuri, Worsopuri, simulări și jocuri de rol, ateliere de lucru în grup, consiliere individuală, forumuri pe internet* etc.

Organizarea contextului de învățare.

Vă sugerăm să respectați structura fiecărui atelier, având posibilitatea totodată să fiți creativi, adaptând activitățile propuse la specificul grupului.

La începutul fiecărei activități, pe măsură ce părinții intră în sală: vă salutați, vorbiți cu ei în grupuri de 2-3 persoane, despre ce li s-a întâmplat recent sau alte subiecte neutre, dar ușoare pentru conversație.

Evitați să stați de vorbă în grup cu colegii voștri, să ignorați intrarea părinților, să așteptați sosirea participanților fără să comunicați cu cei care au venit deja, oricât de obosit sunteți. Lipsa de comunicare dinainte de începutul ședinței se va reflecta negativ asupra cursului acesteia deoarece se va încuraja o închidere a canalelor de comunicare.

Așezați scaunele în cerc (această așezare reflectă poziții egale pentru toți participanții, totodată dă posibilitate participanților să se vadă reciproc). Dacă în sală mai sunt colegi ce vă ajută în timpul ședinței e bine să vă așezați în poziții diametral opuse, astfel încât să puteți să vă priviți permanent pentru a coordona eficient grupul.

Identificarea și analiza nevoilor de formare:

- identificarea problemei;
- recomandarea unei soluții pentru soluționarea problemei;
- evaluarea soluției propuse.

La identificarea problemei, accentul se pune mai mult pe nevoile de instruire a persoanelor, întotdeauna fiind legată de un cadru social, politic, economic și instituțional. Pentru a identifica/analiza corect necesitățile de formare, ar fi bine să ne orientăm după următoarele întrebări:

- *Ce voi face?* Vizează obiectivele de instruire, ce trebuie fixate și realizate (ce va ști să facă participantul procesului de instruire după realizarea cursului);
- *Cu ce voi face?* Resursele de care dispune sau trebuie să dispună formatorul (resurse umane, materiale de lucru, timp);
- *Cum voi face?* Stabilirea metodelor pentru atingerea scopurilor;
- *Cum voi ști dacă ce trebuia făcut a fost făcut?* Metodologia evaluării eficienței activității desfășurate.

Organizarea activității:

- elaborarea materialelor necesare formării (suport de curs);
- elaborarea agendei atelierului de instruire: timpul alocat, subiectele, metoda folosită;
- materialele necesare, persoana ce va prezenta subiectul.

Planul poate fi realizat în formă desfășurată sau tabel, de exemplu:

Timpul alocat	Subiect /temă	Descriere	Metoda	Mate-riale necesare	Nota de reali-zare

Pregătirea sălii:

- numărul de participanți;
- subiectul/tema cursului ce presupune un anumit aranjament;
- mărimea sălii;
- posibilitatea ca participanții să se vadă, să interacționeze;
- comoditatea participanților;
- barierele fizice ce pot fi înlăturate.

Verificarea echipamentelor și a materialelor:

- Ar fi de dorit ca formatorul să vină mai devreme în sala de curs și să verifice, în primul rând, funcționarea echipamentelor.
- Verificați hârtia flipchart disponibilă, dacă cariocile scriu etc. Puteți să completați primele foi flipchart, preferabil înainte să sosească participanții.
- Verificați dacă există tot necesarul de consumabile care vă trebuie, dacă materialele pentru participanți sunt multiplicat în numărul și ordinea corectă.
- Faceți ultimele corectări și modificări, astfel încât, atunci când participanții vor sosi în sală să fie totul gata și să-i puteți primi cu zâmbetul pe buze.

Desfășurarea formării:

Stabilirea unui climat pozitiv cu participanții:

- prezentarea formatorului și a participanților;
- implicați participanții în mici discuții;
- provocați interesul participanților;
- manifestați încredere față de abilitățile și cunoștințele participanților.

Prezentarea cursului de formare:

- stabiliți obiectivele și modalitățile de evaluare a stagiului de formare;
- explicați importanța atingerii obiectivelor;
- precizați noii termeni.

Demonstrarea sarcinilor pe care participanții le vor avea de atins la finalul cursului de formare:

- prezentarea generală a modalităților de îndeplinire și atingere a sarcinii;

- scoateți în evidență punctele importante ale atingerii sarcinii;
- oferiți explicații întrebărilor participanților;
- repetați demonstrația dacă e cazul;
- reluați principalele etape de realizare a obiectivelor.

Îndrumarea participanților în vederea atingerii sarcinilor stabilite:

- realizarea sarcinilor de către participanți;
- asigurați securitatea operațiilor și siguranța echipamentului utilizat;
- îndrumați participanții (dacă e necesar);
- încurajați participanții (feedback).

Asistarea participanților să atingă individual sarcinile:

- supravegheați participanții și nu părăsiți sala de curs (dacă nu e necesar);
- reduceți gradul de îndrumare a participanților;
- interveniți doar în caz de necesitate.

Testarea performanțelor participanților:

- utilizați o listă de testare a performanțelor.

Evaluarea rezultatelor obținute:

- informați participanții despre rezultatele obținute;
- adoptați o atitudine pozitivă și încurajatoare.

Nu uitați să vă încadrați în timp!!!

Evaluarea/revizuirea formării

Evaluarea e un proces de colectare, prelucrare și interpretare a datelor obținute prin intermediul instrumentelor de evaluare, scopul fiind analiza rezultatelor formării. Acest proces va contribui la îmbunătățirea formării sau planificarea acțiunilor ulterioare pentru consolidarea competențelor specialiștilor. Evaluarea e una dintre cele mai dificile etape ale muncii formatorului, presupunând: măsurare (prin instrumente de măsurare); interpretare și apreciere a rezultatelor (după criterii); luarea deciziei (prin judecata expertă).

Cel mai cunoscut instrument de evaluare a trainingului e chestionarul, un set structurat de întrebări formulate în scopul obținerii de informații de la participanți. Chestionarul e o anchetă ce se desfășoară pe bază de chestionar scris, reprezintă o listă de întrebări ce se referă la obiectivele urmărite. Întrebările sunt

expuse într-o anumită ordine, pentru a obține răspunsuri la aceeași problemă, de la un număr cât mai mare de respondenți.

Organizarea sesiunii de formare

O sesiune de formare va dura aproximativ 90 minute și va avea următoarea structură:

Evocarea (10-15 min.) e un mijloc de a prezenta tema, forma sau materialul activității pe o cale fizică și/sau verbală. Etapa dată constă în pregătirea participanților pentru activitate, care îi înviorează sau relaxează și le oferă unele clarificări. Încălzirea nu trebuie să fie în mod obligatoriu fizică.

Partea de bază / realizarea sensului (60-70 min.) solicită mai multă concentrare și implicare din partea părinților. Partea de bază asigură însușirea sensului activității.

Evaluarea / reflectii (10-15 min.), de regulă reprezintă partea finală a părții de bază, cu scopul de a trece în revistă ce a fost făcut înainte. Evaluarea poate presupune adresarea întrebărilor de tipul: „V-a plăcut activitatea? Ce v-a plăcut mai mult în timpul activității?” etc. sau în unele cazuri demonstrarea obiectului pregătit sau creat de către copii împreună cu părinții lor în partea de bază;

Încheierea e finalizarea clară a activității, astfel încât participanții să înțeleagă că aceasta a luat sfârșit. În încheiere, facilitatorul mulțumește părinților pentru participare și anunță data și ora când va fi organizată următoarea activitate.

Se recomandă de organizat sesiunile de formare o dată în săptămână, cu păstrarea zilei și orei de întâlnire. În așa fel, părinții au posibilitatea să-și organizeze activitățile lor.

Dimensiunea grupului

Ideal ar fi ca la sesiunile de formare să participe ambii părinți, astfel încât întreaga familie să parcurgă același curs și fiecare membru să însușească aceleași cunoștințe direct de la formator. Efortul colectiv al familiei are un impact mai mare și o eficiență sporită în ceea ce privește schimbarea unor atitudini și deprinderi de educare a copilului. Practica demonstrează că familiile preferă de cele mai multe ori să delege unul dintre părinți pentru a participa.

Se lucrează eficient cu grupuri de 10-12 părinți, deoarece se facilitează participarea lor la discuții și exerciții și o implicare mai activă la curs.

În situația în care părinții din grup au un nivel mediu de educație se recomandă ca numărul maxim de membri să fie de 5-7, pentru a putea răspunde mai bine tuturor nevoilor și întrebărilor acestora. Este necesar să li se ofere acestor participanți explicații adecvate, bazate pe exemple practice și studii de caz, într-un limbaj care să excludă utilizarea termenilor de specialitate.

Metode aplicate în organizarea activităților de grup cu părinții

Organizarea și desfășurarea activităților de grup cu părinții are la bază principiile învățării experiențiale și a interacțiunii participative, unde beneficiarii au un rol activ, sunt implicați în sensul emiterii de idei cu privire la relaționarea pozitivă cu copilul, discută, pun la îndoială, argumentează.

În acest sens, în cadrul întâlnirilor cu părinții vor fi utilizate mai multe metode de lucru necesare atât pentru realizarea coeziunii grupului – jocuri de intercunoaștere, jocuri energizante, cât și metode pentru o bună înțelegere și aplicabilitate a informațiilor prezentate (demonstrația, jocul de rol, discuția, lucrul individual, lucrul pe grupe mici).

Un punct important îl constituie împărtășirea experienței proprii, iar facilitatorul poate să încurajeze părinții, fiind primul care realizează acest lucru.

După realizarea activității/exercițiului sau la final de sesiune se recomandă inițierea unei discuții prin care formatorul și participanții analizează activitatea, experiența creată de acea activitate, implicațiile în raport cu viața reală. Debriefingul este un moment în care luați distanță de exercițiu, revedeți obiectivele prestabilite și folosiți timpul pentru a sintetiza idei, a trage concluzii și a pune întrebări legate de experiența unui exercițiu.

În cadrul unei activități educative, discuția de final este alcătuită dintr-o serie de întrebări care sunt construite succesiv. Adesea, acest lucru înseamnă a porni de la experiența creată de exercițiu la a conceptualiza ceea ce s-a învățat. Aspecte prezente în debriefing (interogare):

- Acțiunile care s-au întreprins în timpul exercițiului;
- Emoțiile implicate;

- Dinamica grupului;
- Legătura cu viața reală.

Secvența logică

- Ce s-a întâmplat în timpul activității și cum s-au simțit?
- Ce au învățat despre ei înșiși?
- Ce au învățat despre aspectele abordate prin această activitate?
- Cum pot să continue și să folosească ce au învățat?
- Debriefingul/discuția este o parte centrală și foarte importantă a activității și necesită timp.
- Nu este o evaluare a activității.
- Își pierde sensul dacă nu este suficient sau este prea mult.
- Nu are scopul doar de a confirma obiectivele formatorului sau pentru a face legătura cu alte sesiuni.
- Trebuie planificat, însă poate fi flexibil.
- Nu trebuie să ne fie frică de discuție – aceasta este un moment în care oamenii reflectează asupra a ceea ce s-a întâmplat și ceea ce ei au învățat, în felul lor.
- Tăcerea e OK ... dacă nu e sunetul audienței care doarme!

De asemenea, părinții primesc teme pentru acasă (cum ar fi analiza funcțională a unui comportament, observarea comportamentelor funcționale ale copilului în diverse contexte, întocmirea grilei de observare a abilităților emoționale ale copiilor, întocmirea unei liste de sugestii pentru petrecerea timpului liber cu copilul etc.).

Recapitularea, atât la final de sesiune, cât și la începutul fiecărei sesiuni (mai cu seamă pentru că nu toți părinții participă la toate sesiunile), este foarte importantă în desfășurarea sesiunilor.

La finalul cursului de formare oferiți familiei/părinților diplomă de absolvire a cursului „*Educația parentală*”. *Pe verso* scrieți abilitățile dezvoltate sau un angajament al părinților.

Monitorizarea pe parcursul cursului

Este deosebit de important pentru formator să realizeze o monitorizare și evaluare a participării și a progresului participanților la fiecare sesiune de formare și nu doar la final de curs, pentru că există mai multe riscuri ce amenință buna derulare a cursului, și anume:

- Riscul de a „bombarda” părinții cu noțiuni pe care nu le înțeleg, de a le vorbi „criptat”, utilizând excesiv limbaj de specialitate, ceea ce îi poate determina să renunțe să mai participe la următoarele ședințe sau doar să participe fără o implicare activă.
- Riscul de a nu răspunde nevoilor specifice ale beneficiarilor de a le eroda interesul și încrederea față de principiile și beneficiile educației pozitive.
- Riscul de a crea confuzie și de a-i face pe participanți să acționeze greșit, ceea ce, ulterior, îi va convinge că tot ce știau ei era mai bine.
- Riscul de a nu mai participa la asemenea cursuri de instruire și de a respinge *a priori* principiile educației pozitive.

Monitorizarea pe parcursul cursului se poate realiza cu ajutorul unor fișe individuale de lucru pe care părinții le completează la fiecare sesiune, răspunzând la un set de întrebări, cu ajutorul temelor pentru acasă, a discuțiilor și întrebărilor, prin rezolvarea de exerciții, inclusiv pe baza unor studii de caz.

Această componentă de documentare a progresului înregistrat la fiecare sesiune de lucru, simultan cu consemnarea feedbackului din partea participanților, este cea care permite adaptarea din mers a suportului de curs la nevoile participanților dar și învățarea continuă și îmbunătățirea sesiunilor de informare.

Motivarea părinților

Ca părinților să le fie încurajat comportamentul de implicare este necesar ca aceștia să perceapă beneficiile acestor întâlniri și să se simtă confortabil emoțional la aceste întruniri.

Cum anunțăm părinții?

Pentru a participa la aceste întruniri, este nevoie ca părinții să perceapă beneficiile directe ale sesiunilor: vor învăța cum să își rezolve dificultățile pe care le au în gestiunea anumitor comportamente ale copiilor sau că vor învăța să optimizeze dezvoltarea cognitivă, socială sau emoțională a copilului. Părinții au propriile întrebări și temeri despre cum să își educe copii, cum să reacționeze ca părinte în unele situații sau cum să îi ofere copilului un mediu cât mai sănătos, în care să se dezvolte.

Oferirea unui cadru în care părinții pot găsi răspuns la aceste întrebări este un beneficiu imediat al participării la asemenea sesiuni.

Motivale temerilor și îngrijorărilor părinților:

- fiind o activitate nouă, părinții nu au experiența unor întâlniri unde învață cum să fie părinți și ar putea să respingă ideea, deoarece nu își dau seama cum i-ar putea ajuta întâlnirile;
- unii părinți au avut experiențe negative cu școala și asociază aceste activități cu respectivele experiențe;
- unii părinți se pot simți jenați sau rușinați să vorbească despre dificultățile lor, gândindu-se că un părinte trebuie să știe întotdeauna ce să facă și să fie „perfect”;
- unii părinți pot avea convingerea că „nimeni nu îmi poate spune cum să îmi cresc copilul”, „nu am nevoie de sfaturi”.

Cum putem depăși aceste situații:

- prezentarea cursului față-n față;
- prezentarea beneficiilor pe care le-ar putea transmite părinții ce au participat deja la
- întâlniri;
- pentru unii părinți va fi suficientă doar lectura unor materiale informative;
- aceste activități nu sunt pentru toți părinții (unii au nevoie de activități specializate).

Cele mai frecvente nevoi de instruire ale părinților:

- disciplinarea și metode de gestionare/modificare a comportamentelor problematice;
- elemente de psihologia dezvoltării;
- abilități sociale și emoționale ale copiilor: managementul furiei sau a altor emoții negative intense.

În continuare propunem o serie de activități la care sunt invitați să participe părinții, alături de școală și cadrele didactice, pentru eficientizarea parteneriatului școală–familie.

2.1.1. Activitatea: *Colaborarea părinților cu școala*

◆ **Scopul:** crearea unui cadru care să faciliteze socializarea copiilor și adulților.

● **Obiective:**

- să determine drepturile părinților în funcție de caracteristicile lor;
- să stabilească beneficiile implicării părinților în colaborare cu școala;
- să identifice imaginea pe care părinții o au despre copiii lor și pe care, la rândul lor, copiii o au despre părinți.

Durata: 60 min.

Materiale necesare:

- ✓ Foaie de flipchart / tablă;
- ✓ Copii chestionare;
- ✓ Filmul „Educație pentru părinți” – https://www.youtube.com/watch?v=mmdtg7Cs_nFA

Recomandări pentru realizarea activității:

Prin schimbul de roluri între copii și părinți se urmărește identificarea imaginii pe care părinții o au despre copiii lor și pe care, la rândul lor, copiii o au despre părinți.

- ✓ La începutul activității, explicați participanților că în acest an vor participa la activități menite să schimbe forma și conținutul ședințelor cu părinții, cu scopul îmbunătățirii relației dintre părinți și copii și dintre familie și școală.
- ✓ Conținutul acestor noi activități va solicita din partea părinților o atitudine deschisă și un alt tip de implicare. Chiar dacă în unele activități preponderent va fi caracterul ludic, fiecare exercițiu are un scop concret, bine definit și constituie în fapt un pas spre îmbunătățirea relației dintre părinți, copii și școală.
- ✓ Pe parcursul activității încercați să eliminați inhibițiile participanților și ajutați să-și intre cât mai bine în „rol”.
- ✓ Țineți sub observație întreg spațiul de joc și interveniți în cazul în care apar semne ale unui posibil conflict între copii

(interpretați de părinți) și părinți (interpretați de copii) sau stări de disconfort.

- ✓ Puteți adapta activitățile „Prima zi de școală” și „În oraș, la cumpărături” la specificul clasei dvs. sau puteți imagina orice altă activitate.

Sugestii:

După încheierea activității veți pune întrebări de genul:

- Cum v-ați simțit în rolul respectiv?
- Cum vi s-a părut activitatea?
- V-a fost greu să vă intrați în rol?
- Care a fost cea mai distractivă parte a rolului?

Încercați să atrageți în discuții cât mai mulți participanți. Nu vă exprimați propria opinie în legătură cu răspunsurile participanților. Descurajați critica. Fiecare are dreptul să-și spună propria opinie fără a fi judecat.

Părinții și copiii vor fi așezați separat și li se va preciza că structura celor două chestionare este similară. Înainte de distribuirea chestionarelor, familiile (părinte/copil) vor fi rugate să-și aleagă un nume imaginar cu care vor semna chestionarele, astfel asigurându-se anonimatul răspunsurilor. Pot fi folosite orice tipuri de nume: personaje din filme sau desene animate, personalități, nume de flori sau legume, sportivi etc. Chestionarele vor fi distribuite individual. Se va accentua ideea de anonim pentru a ne asigura de sinceritatea răspunsurilor.

Participarea la viața școlii

Drepturile părinților care facilitează o participare eficientă într-o unitate școlară sunt în număr de patru. În funcție de caracteristici, acestea au fost grupate în două categorii: drepturile individuale ale părinților (care includ dreptul la informare, de a alege instituția de învățământ și dreptul la contestație); drepturile colective ale părinților (dreptul la participare).

Drepturile individuale ale părinților	Drepturile colective ale părinților
Drepturile la informare: Pentru a li se da ocazia să devină agenți activi și responsabili cu privire la educația de calitate, ar trebui să li se ofere părinților informații pertinente și	Dreptul de participare: Părinții au dreptul de a participa la gestionarea și controlul instituțiilor de învățământ, atât la nivel

<p>accesibile, prin utilizarea unor metode precum: anunțuri, afișe, pagini de internet destinate părinților, reuniuni cu responsabilii instituțiilor școlare, transmiterea unor informații scrise la domiciliu etc. Aceste informații ar trebui adaptate caracteristicilor și nevoilor specifice părinților (de exemplu, necunoașterea limbii, deficiențe senzoriale, bariere socioeducative și așa mai departe).</p>	<p>național cât și la nivel regional sau al unei unități școlare.</p> <p>Dreptul la participarea efectivă a părinților în educație presupune existența unei anumite autonomii pedagogice, organizatorice, precum și al posibilității de a face contestație la nivel instituției școlare.</p>
<p><i>Dreptul de a alege instituția școlară:</i></p> <p>Părinții trebuie să aibă posibilitatea de a alege instituția școlară pe care o consideră a fi cea mai adecvată în raport cu convingerile, ideile și valorile lor în ceea ce privește educația, astfel încât să fie înlesnit un grad cât mai mare de implicare și de participare efectivă la realizarea programului educativ al școlii.</p>	
<p><i>Dreptul la contestații:</i></p> <p>Acest drept permite părinților să se implice mai eficient în viața școlii, fără ca acest lucru să le cauzeze un prejudiciu, printr-o decizie luată de administrația școlară sau de anumite persoane din instituția școlară.</p>	

Colaborarea școală-părinți

Mulți părinți consideră că vârsta de 6-7 ani, la debutul școlar, este o etapă în care rolul lor în educația copiilor scade considerabil. Dimpotrivă, acum rolul lor se dublează: acasă trebuie să creeze un mediu de încredere, echilibrat, în care copilul să se manifeste neîngrădit, iar în relația cu școala pot colabora cu alți membri ai comunității școlare pentru a crea un climat care sprijină învățarea, atât în școală cât și în afara ei.

Cercetările arată că „în activitățile în care părinții sunt implicați, elevii au performanțe mai mari la școală decât aceleași

activități, dar în care părinții nu sunt implicați”. Gradul de implicare a părinților în viața școlară a copiilor lor influențează și rezultatele acestora, în sens pozitiv: cu cât părinții colaborează mai bine cu școala, cu atât notele copiilor sunt mai mari. Educația nu este un proces de care este responsabilă în mod exclusiv școala, dar nici părinții; este un proces al cărui succes depinde de colaborarea dintre cele două părți implicate.

Sunt situații în care apar bariere de comunicare între cadre didactice și părinți din lipsa de experiență, fie din lipsa spiritului de echipă. Pentru binele copilului este recomandabil ca, fie prin efortul părinților, fie prin cel al cadrelor didactice, astfel de bariere să fie îndepărtate. În multe cazuri profesorii cred că părinții nu acordă suficientă atenție copiilor lor sau părinții consideră că profesorii sunt prea distanți și nu se implică suficient.

Comunicarea eficientă dintre profesori și părinți se reflectă în dezvoltarea copiilor. Responsabilitatea educației și dezvoltării copiilor trebuie asumată în echipă: școală–familie. Implicarea părinților ar putea aduce următoarele beneficii:

- Crește stima de sine a copiilor.
- Îmbunătățește relația părinte–copil.
- Părinții înțeleg mai bine ce se întâmplă la școală.
- Elevii au note mai mari.
- Elevii învață mai mult, indiferent de nivelul socio-economic, etnie sau de nivelul de educație al părinților.
- Își fac mai conștient temele acasă.
- Copiii și părinții dezvoltă atitudini pozitive față de școală.
- Profesorii au așteptări mai mari de la elevii ai căror părinți colaborează.
- Câștigurile nu sunt evidente numai în primii ani de școală, ci sunt semnificative, indiferent de vârstă sau de studiu.
- Elevii se vor adapta mai ușor la schimbările din clasele a V-a, a IX-a.
- Elevii vor fi capabili să-și stabilească planuri realiste privind viitorul lor.

În pofida acestor beneficii, părinții nu găsesc întotdeauna timp și energie pentru a colabora cu școala la care învață copiii lor. Pentru unii părinți, mersul la școală încă mai este o experiență inconfortabilă.

Crearea unui mediu adecvat de învățare este sarcina familiei și a școlii în egală măsură. Copilul are sarcini de învățare diverse: unele sunt îndeplinite acasă, altele la școală, ceea ce asigură un grad similar de importanță atât profesorilor și școlii în ansamblu, cât și părinților și mediului familial. Implicarea părinților poate preveni sau elimina dificultăți inerente în viața unei școli. Împreună, părinții, copiii și profesorii pot face din școală un loc plăcut pentru toți cei implicați în procesul educativ, un mediu bazat pe încredere, comunicare, respect și flexibilitate.

Așteptările părinților și atitudinile lor privind educația copilului sunt la fel de importante ca și activitățile desfășurate de cadrele didactice. Cei mai mulți părinți doresc să fie implicați în educația copiilor, dar mulți nu știu cum să devină implicați. Cei mai mulți profesori simt că implicarea părinților este esențială, dar mulți nu știu cum să facă acest lucru. Școala are nevoie să încurajeze și să promoveze implicarea părinților ca parteneri.

Valori etice și estetice

Fiecare dintre noi are anumite standarde etice, anumite principii care ne ghidează în viață. Principiile personale, ideile noastre despre bine și rău se bazează atât pe valori proprii, cât și pe o serie de valori universale adoptate de majoritate.

Inițial, copilul, tânărul află și discernе între diferitele valori cu ajutorul părinților, prietenilor, profesorilor. Instituțiile din societate (*familie, media, școala, biserica, mediul politic* etc.) toate au anumite standarde și se așteaptă ca oamenii să le urmeze. În ansamblu, aceste grupuri formează un sistem, societatea, în care fiecare individ constituie elementul de bază. Etica individuală este componenta eticii sociale; oamenii lucrează împreună, se ajută între ei pe baza unei etici comune care îi ghidează în traiul comun. Comunitatea are anumite standarde, reguli care le asigură existența și care sunt internalizate, pe parcursul procesului de socializare.

Cultura este un alt element generator de valori etice. Fie că este vorba de comunitatea etnică din care provii, de cea religioasă sau de colegii de clasă, tu te identifici cu acest grup, te leagă de ei interese, principii, valori comune. Cultura ne învață în variate contexte ce e bine și ce e rău. Pe lângă valorile etice, cultura ne învață și despre frumusețe, în toate formele ei, despre

valorile estetice din toate ramurile artei, din tradițiile populare, din specificul fiecărui popor și cele interculturale.

Indiferent dacă părinții vor sau nu să transmită copilului valorile și credințele lor, el va absorbi o parte din ele prin simplul fapt că trăiește împreună cu ei. El va participa la ritualurile și tradițiile familiei și se va gândi la semnificația lor. Ca părinte, nu-i impune opiniile tale, ci prezintă-i credințele tale într-un mod onest, clar și care să fie pe măsura vârstei și gradului de maturitate al copilului. Adoptă o atitudine deschisă, încurajează întrebările copilului și dorința lui de a se informa, în loc să încerci să forțezi asimilarea valorilor tale de către copil.

Dacă valorile părintelui sunt bine argumentate și dacă el crede cu adevărat în ele, copilul va adopta multe dintre ele. Dacă acțiunile părintelui sunt inconsistente, ceea ce se întâmplă oricui, copiii sunt cei care vor clarifica lucrurile pentru ei, ori subtil prin intermediul comportamentului ori, la copiii mai mari, direct, exprimându-și dezacordul față de părinte.

Parcursul în dezvoltarea unui sistem de valori este variat. El pretinde un proces perpetuu de informare și flexibilitate construită pe fundamente solide. Cunoașterea de sine, dorința de a asculta copilul și a te schimba atunci când este nevoie și, mai presus de toate, o demonstrație a respectului față de tradiții vor ajuta mult relația dintre părinte și copii. Dacă alegerea valorilor și principiilor este, în cazul fericit, democratică, în alegerea copilului, părintele trebuie să-i ofere baza pentru aceasta, prin ideile, întrebările, răspunsurile și mai ales acțiunile sale.

Dezvoltare personală

Din analiza diverselor secvențe din viața personală sau a altora se poate constata că impresia pe care o facem celorlalți poate facilita sau împiedica atingerea obiectivelor pe care ni le propunem. Fiecare dintre noi dispune într-o măsură mai mică sau mai mare (depinde de antrenament) de capacitatea de a influența impresiile celorlalți și poate aborda diverse stiluri de autoprezentare, în funcție și de nivelul stimei de sine. (De exemplu, stilul asertiv, când stima de sine este de nivel înalt și stabil, și stilul protector, când stima de sine este de nivel scăzut sau există teama evaluărilor negative).

Totul devine mai ușor dacă ne stabilim clar obiectivele, dacă știm care sunt așteptările celorlalți în raport cu noi într-un

anumit context și dacă realizăm o evaluare corectă a capacităților proprii. În funcție de acestea se pot stabili anumite strategii de inducere a unei imagini dorite.

Fiecare individ este unic, fiind o sinteză a moștenirii biologice, sociale și culturale. El este dotat cu un potențial de creștere și dezvoltare în plan fizic, emoțional, intelectual, spiritual și social, dar evoluția fiecăruia este și în funcție de modul în care știe să inițieze schimbări legate de propria persoană și să acționeze în acest sens, știe să folosească propria experiență de viață sau experiența altora în procesul de autoafirmare.

Nu uita:

- *Chiar dacă ai avut eșecuri până în prezent, dacă te afli aici înseamnă că ai găsit puterea și resursele să le depășești, ceea ce trebuie să-ți dea încredere în forțele pe care le ai pentru a depăși alte posibile obstacole.*
- *Nu este suficient să faci proiecte, ci trebuie să și acționezi pentru realizarea lor.*
- *Depinde de tine să te pui în valoare, de aceea este bine să acționezi astfel încât cei din jur să vadă ceea ce este bun în tine.*
- *Oportunități există, dar trebuie să înveți să le folosești.*

Secretul este următorul: pentru a „trăi” cu adevărat, adică pentru a găsi viața satisfăcător de rezonabilă, este nevoie de o imagine de sine adecvată și realistă pe care s-o acceptăm. Trebuie să vă acceptați singuri. Trebuie să vă stimați. Trebuie să aveți un eu în care să aveți încredere și în care să credeți. Trebuie să fie un eu de care să nu vă fie rușine și pe care să-l puteți exprima liber, creator, neîncercând să-l ascundeți. Trebuie să aveți un eu care să corespundă realității, pentru a funcționa eficient în lumea reală. Trebuie să vă cunoașteți atât punctele tari, cât și punctele slabe și să fiți onești în ambele direcții. Imaginea voastră de sine trebuie să fie o aproximare rezonabilă a voastră, nefiind nici mai mult decât ceea ce sunteți, dar nici mai puțin. Atunci când această imagine de sine este intactă și sigură, vă simțiți bine. Atunci când este amenințată, vă simțiți neliniștiți și nesiguri. Când este potrivită și vă simțiți întrutotul mândri de ea, căpătați încredere de sine. Vă simțiți liberi să fiți voi „înșivă” și să vă exprimați ca atare. Atunci funcționați optim. Când exprimarea creatoare este blocată, deveniți ostili și greu de abordat.

Chestionare pentru părinți și copii

Chestionar pentru părinți

1. Spuneți cel puțin un lucru nou pe care l-ați descoperit la copilul dvs.

.....
.....

2. Care este cel mai greu lucru în a fi copil?

.....
.....

3. Cât timp petreceți zilnic cu copilul/copiii dvs.?

.....
.....

4. Care sunt cele mai frecvente cauze ale discuțiilor în contradictoriu cu copilul/copiii dvs.?

a. vestimentație

b. limbaj

c. anturaj (prieteni)

d. timp liber

e. școala

f. bani

g. altele. Care?

5. Cum procedați atunci când copilul/copiii dvs. încalcă regulile?

.....
.....

6. Enumerați câteva recomandări pe care le-ați făcut copilului/copiilor dvs. în legătură cu un stil de viață sănătos.

.....
.....

7.a. Ce-i place copilului dvs. să facă în timpul liber?

.....

7.b. Alegeți una dintre preocupările de mai sus pe care ați încuraja-o.

.....

8. Care sunt activitățile familiale pe care ați dori să le faceți mai bine copilul/copiii dvs.?

.....
.....

Chestionar pentru copii

1. Clasele a II-a – a IV-a: *Cum dorești să fie părinții tăi?*

Clasele a V-a – a XII-a: *Ce aștepți de la părinții tăi?*

.....
.....

2. Cât timp petreci zilnic cu părinții tăi?

.....
.....

3. Care sunt cele mai frecvente cauze ale discuțiilor în contradictoriu cu părinții tăi?

a. vestimentație

b. limbaj

c. anturaj (prieteni)

d. timp liber

e. școala

f. bani

g. altele. *Care?*

4. Cum procedează părinții tăi atunci când încalci regulile?

.....
.....

5. Enumeră câteva recomandări pe care ți le-au făcut părinții tăi în legătură cu un stil de viață sănătos?

.....
.....

6. Ce-ți place să faci în timpul liber?

.....
.....

7. Alege una dintre preocupările tale pe care ți-ar plăcea să o încurajeze părinții.

.....
.....

8. Care sunt activitățile familiale care îți plac cel mai puțin?

.....
.....

2.1.2. Activitatea: Particularitățile de vârstă ale copiilor

- ◆ **Scop:** Consolidarea cunoștințelor participanților/părinților cu privire la particularitățile de vârstă ale copiilor în vederea facilitării interacțiunii și intervenției cu copilul.

- **Obiective:**

- să înțeleagă comportamentul copilului în corespundere cu particularitățile de vârstă;
- să stabilească tipul de inteligență predominant;
- să identifice care sunt stilurile de învățare preferate;
- să descrie modalități de sprijin a elevilor pentru rezolvarea temelor de acasă.

Durata: 90 min.

Materiale necesare:

- ✓ Foaie de flipchart / tablă;
- ✓ Imagini copii de diferite vârste;
- ✓ Filmul „Particularități de vârstă ale copiilor” –

<https://www.youtube.com/watch?v=nAaym-FbAGw>

VÂRSTELE ȘCOLARE	
Perioada 6-12 ani – școlarul mic și mijlociu	Perioada 12-14 ani – adolescența timpurie
<p>Dezvoltare socială</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Crește interesul pentru colegi, se dezvoltă prietenii – 6 ani; ✓ dezvoltarea deprinderilor și a interacțiunilor sociale 	<p>Nevoia de independență</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Lupta cu sentimentul de identitate; ✓ labilitatea emoțională; ✓ exprimarea emoțiilor, mai

<p>(negociere, împărtășire) – 7-8 ani;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ dezvoltarea unor norme de grup – 7-8 ani; ✓ formarea comportamentelor specifice de gen – 6 ani; ✓ formarea comportamentelor prosoziale, prin înțelegerea valorilor sociale – 7-8 ani; ✓ înțelegerea altor puncte de vedere – 6-7 ani; ✓ conștientizarea nevoilor psihologice ale celorlalți – 8-10 ani; ✓ relațiile cu ceilalți sunt pentru copil o sursă de noi valori, de securitate emoțională, de învățare a regulilor sociale; ✓ dezvoltarea conformității sociale și acceptarea autorității 6-7 ani. <p style="text-align: center;">Limba și comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Se exprimă corect în propoziții – 6-7 ani; ✓ creșterea gradată a înțelegerii semnificației cuvintelor și a regulilor gramaticale – 6-7 ani; ✓ creșterea gradată a abilității de exprimare, prin cuvinte, a gândurilor și emoțiilor – 7-8 ani; ✓ dezvoltarea abilităților narative – poate spune povești structurate – 7-8 ani ✓ înțelege jocul și metaforele – 9-12 ani. <p style="text-align: center;">Jocul</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Jocul este transformat, treptat, în activități organizate – 7 ani; ✓ jocul continuă să fie o importantă sursă de satisfacție, 	<p>degrabă prin acțiuni decât prin cuvinte;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ importanță acordată prietenilor; ✓ atenție redusă acordată părinților, cu accese ocazionale de obrăznicie; ✓ realizarea faptului că părinții nu sunt perfecți; ✓ căutarea de noi modele; ✓ influența mare a grupului de prieteni. <p style="text-align: center;">Interese profesionale</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Preponderent interesat pentru viitorul apropiat și pentru prezent. <p style="text-align: center;">Sexualitate</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Prieteni de același sex, activități de grup cu prieteni; ✓ timiditate; ✓ nevoia de intimitate; ✓ exprimarea propriului corp (autostimulare); ✓ întrebări în legătură cu propria normalitate. <p style="text-align: center;">Autocontrol</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Testarea regulilor și a limitelor experimentarea ocazională a alcoolului, tutunului și chiar a drogurilor.
---	--

dar crește gradul de structurare – 7-8 ani;

- ✓ fantezia în joc devine guvernată de reguli – 7-8 ani;
- ✓ fantezia are rolul de îndeplinire a dorințelor în imaginar, copilul dezvoltând scenarii de realizare – 7-8 ani.

Stima de sine

- ✓ dezvoltarea stimei de sine se bazează pe conștientizarea competenței și a rolului în grupul de lucru sau de prieteni 6-7 ani;
- ✓ identificarea cu părinții sau alți adulți – 6-7 ani;
- ✓ dezvoltarea autocontrolului stimei de sine – 7-8 ani;
- ✓ creșterea conștientizării identității – caracteristici personale, identitate de gen, rasă, etnie – 7 ani;
- ✓ creșterea capacității de auto-observare – 8 ani;
- ✓ abilitatea de a face comparații între caracteristicile personale trecute și prezente – 7-8 ani;
- ✓ interiorizarea valorilor prin care să-și dezvolte stima de sine – 8 ani.

Autocontrolul

- ✓ Aplicarea strategiilor cognitive de autocontrol – gândire logică, reprezentarea competenței, controlul conștient al anxietății, utilizarea amânării reacției, a răspunsului, abilitatea de a se concentra pe anumite scopuri – 7-8 ani;
- ✓ interiorizarea valorilor, regulilor

<p>și normelor sociale privind autocontrolul – 7-8 ani;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ utilizarea mecanismelor de apărare ca metodă de autocontrol – 6-7 ani; ✓ dorința de a fi aprobat de ceilalți – 6-7 ani; ✓ capacitatea de a înțelege mai multe puncte de vedere, privind conflictul și abilitatea de a tolera ambivalența – 10-11 ani; ✓ dezvoltarea sinelui fizic și a celui social. 	
<p>Perioada 14-17 ani – adolescența de mijloc</p>	<p>Perioada 17-19 ani – adolescența târzie</p>
<p style="text-align: center;"><i>Nevoia de independență</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Alternanța unui concept de sine rudimentar și a unor standarde nerealiste prea înalte; ✓ nemulțumire legată de intervențiile părinților și dorința de independență; ✓ preocupări excesive legate de propriul corp; ✓ sentimentul de necunoaștere a sinelui; ✓ părere „proastă” despre părinți, investiție emoțională redusă în aceștia; ✓ efort de stabilire a unor noi prietenii; ✓ autoanaliză amplificată cu perioade de nemulțumire personală. <p style="text-align: center;"><i>Interese profesionale</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Interese intelectuale mai pronunțate; ✓ dezvoltarea intereselor creative. 	<p style="text-align: center;"><i>Nevoia de independență</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Identitate fermă; ✓ capacitate de amânare a recompenselor; ✓ interese stabile; ✓ stabilitate emoțională mai mare; ✓ capacitate de luare a deciziilor; ✓ capacitatea de a face compromisuri; ✓ încredere în sine; ✓ preocupare mai mare pentru ceilalți. <p style="text-align: center;"><i>Interese profesionale</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Preocupare pentru viitor <p style="text-align: center;"><i>Sexualitate</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Preocupări pentru relații stabile; ✓ identitate sexuală clarificată. <p style="text-align: center;"><i>Autocontrol</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Capacitate de introspecție și analiză; ✓ accent pe demnitate personală și stimă de sine;

<p style="text-align: center;">Sexualitate</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Preocupări legate de atractivitatea sexuală; ✓ relații pasagere de prietenie; ✓ sentimente de tandrețe, dar și de teamă față de sexul opus. <p style="text-align: center;">Autocontrol</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ dezvoltarea idealurilor și selectarea modelelor; ✓ capacitate sporită de fixare a scopurilor; ✓ interes pentru problemele morale. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ capacitate de fixare și de urmărire a unor scopuri; ✓ acceptarea normelor sociale și a tradițiilor culturale; ✓ autocontrolul stimei de sine.
---	---

Teoria inteligențelor multiple

Autorul teoriei inteligențelor multiple este Howard Gardner [37]. Este vorba de un alt mod de a aborda elevii, ținând cont de diferențele dintre ei. Pe Gardner l-a intrigat faptul că unii copii deștepți nu au rezultate bune la școală. De multe ori, la clasă se induce ideea că unii sunt deștepți, iar alții nu. Se consideră deștept cel care are note mai bune sau punctaj mai mare la testele de inteligență. Ei sunt considerați „născuți inteligenți”. Ne așteptăm că dacă un copil e inteligent, să aibă obligatoriu rezultate bune, dacă are inteligență medie să fie posibil să ajungă bine dar cei cu inteligența scăzută sunt considerați fără speranțe. Sunt însă o mulțime de exemple de oameni care au reușit în viață, deși au avut dificultăți la școală: Picasso, Einstein, Spielberg, Shakespeare, Ghandi, Churchill, Darwin, Freud etc. Care dintre aceștia sunt mai inteligenți? Suntem tentați să-i considerăm inteligenți pe cei care sunt buni la matematică sau literatură, iar pe ceilalți să-i considerăm doar „talentați”. Gardner a fost preocupat de această diferență. Să fii creativ, să contribui la dezvoltarea societății înseamnă mai mult decât a fi bun la matematică. Dacă vrem să le numim pe toate „talente”, atunci e corect, pentru că sunt la fel de importante, dar dacă numim una sau două inteligențe, iar pe restul talente, atunci spunem de fapt că ele nu sunt egale ca importanță. Întrebat de un ziarist de ce a numit aceste însușiri inteligențe și nu talente, Gardner a răspuns în glumă: „*Dacă le numeam talente, nimeni nu-mi citea cartea*”.

Studiind modul de soluționare a problemelor, Gardner a ajuns, în timp, la concluzia că există 9 tipuri de inteligență:

Lingvistică

A gândi în cuvinte și a folosi limba pentru a exprima și înțelege realități complexe. Sensibilitate pentru înțelesul și ordinea cuvintelor, sonoritatea, ritmurile limbii. A reflecta asupra folosirii limbii în viața de toate zilele. Este inteligența cea mai des folosită în comunicare. Copiii cu inteligență lingvistică învață repede limba maternă, învață limbi străine, citesc, folosesc de timpuriu metafora, dezvoltă abilități lingvistice și își aleg cariera în funcție de capacitățile lingvistice.

Logico-matematică

A gândi la cauză și efect, a înțelege relațiile dintre acțiuni, obiecte și idei. Abilitatea de-a calcula, cuantifica, evalua propoziții și de-a efectua operații matematice și logice complexe. Implică abilități de gândire deductivă și inductivă, precum și capacități critice și creative de rezolvare a problemelor. Oamenii cu inteligență logico-matematică dezvoltată devin contabili, matematicieni, chimiști, fizicieni.

Muzicală

A gândi în sunete, ritmuri, melodii și rime. A fi sensibil la tonuri, la intensitatea, înălțimea și timbrul sunetului. Abilitatea de-a recunoaște, crea și reproduce muzica și ritmurile folosind un instrument sau vocea. Implică ascultare activă și existența unei legături puternice între muzică și emoții.

Spațială

A gândi în imagini și a percepe cu acuratețe lumea vizuală. Abilitatea de-a gândi în trei dimensiuni, de-a transforma percepțiile și de a recrea aspecte ale experienței vizuale cu ajutorul imaginației. A lucra cu obiecte. Capacitatea de-a înțelege relațiile din spațiu. O au artiștii, arhitecții, fotografii. Matematicienii buni au dovedit inteligență matematică și spațială. Elevii care au dezvoltat acest tip de inteligență sunt adeseori etichetați ca având deficiențe de atenție.

Kinestezică

A gândi în mișcări și a folosi corpul în moduri abile și complicate. Implică simțul

Interpersonală

A gândi despre alte persoane și a le înțelege. A avea empatie, a recunoaște diferențele dintre

coordonării în mișcări ale întregului corp și al mâinilor, în manipularea obiectelor. O au dansatorii, sculptorii, sportivii. Pot fi abilități motorii de finețe sau ample. Actoria este mai mult kinestezică și mai puțin lingvistică.

oameni și a aprecia modul lor de gândire, fiind sensibil la motivele, intențiile și stările lor. Implică o interacțiune eficientă cu una sau mai multe persoane în familie, între prieteni sau colegi, în mediul de lucru. Cei cu inteligența interpersonală „tare” sunt conducători, vânzători, psihologi, se pricep la motivarea oamenilor, dar și la manipulare. Ei înțeleg modul cum „funcționează” oamenii. Un profesor bun trebuie să aibă această inteligență.

Intrapersonală

A gândi despre și a se înțelege pe sine. A fi conștient de punctele tari și cele slabe, a planifica eficient atingerea obiectivelor personale. Implică monitorizarea și controlul eficient al gândurilor și emoțiilor. Abilitatea de a se monitoriza în relații interpersonale. E vorba de cunoașterea de sine și de luarea deciziilor pe baza cunoașterii.

Existențială

Gardner e convins că e o modalitate de cunoaștere, dar nu reușit să-i stabilească localizarea pe creier. De aceea vorbește despre ea ca despre o „jumătate de inteligență”. Acest tip de inteligență este mai dezvoltată la filosofi, cei care pun întrebări despre sensul fericirii, originea Universului etc. Probabil spiritualitatea aparține acestui tip.

Naturalistă

A înțelege lumea naturală, incluzând plante, animale și studii științifice. Abilitatea de a recunoaște și de a clasifica indivizi, specii și relații ecologice. A interacționa eficient cu ființe vii și a discerne scheme legate de viață/forțele naturii. Inteligența naturalistă a fost a opta inteligență în ordinea identificării. Celelalte nu explicau personalități ca Darwin, biologi,

astronomi. Ei nu operează cu simboluri, scheme sau formule matematice, ca fizicienii sau chimiștii, ci mai degrabă organizează tiparele observate într-un mod care diferă de cele ale celorlalte științe „exacte”. În această categorie se includ și maeștrii bucătari.

Chestionar Inteligențe multiple

Marcați propozițiile care sunt adevărate pentru voi, încercuind cifra indicată în paranteză:

- Aud cuvinte în minte, înainte de a le citi, rosti sau scrie. (1)
- Oamenii vin la mine să ceară sfaturi atât la locul de muncă, cât și acasă. (6)
- Petrec timp, în mod regulat, meditănd, reflectând și gândindu-mă la problemele importante a vieții. (7)
- Îmi place să fiu înconjurat de plante. (8)
- Când am o problemă, caut ajutorul altcuiva mai degrabă decât să încerc să o rezolv singur. (6)
- Prefer cărțile/periodicele cu ilustrații multe. (3)
- Am o voce plăcută. (5)
- Prefer sporturile de echipă celor care se practică individual. (6)
- Trebuie să exersez pentru a-mi forma o deprindere, nu ajunge să citesc sau să urmăresc o demonstrație. (4)
- Aud întotdeauna o notă falsă. (5)
- Mă simt mai bine când lucrurile sunt măsurate, clasificate, analizate, cuantificate. (2)
- Adesea mă joc cu animalele. (8)
- Cred că am o coordonare motrică bună. (4)
- Adesea bat ritmul sau fredonez când lucrez sau învăț ceva nou. (5)
- Cărțile sunt foarte importante pentru mine. (1)
- Am participat la sesiuni și seminarii de consiliere și dezvoltare profesională ca să aflu mai multe despre mine. (7)
- Când închid ochii, văd adesea imagini clare. (3)
- Am cel puțin trei prieteni apropiați. (6)
- Rețin mai mult de la radio sau ascultând o casetă audio decât de la TV sau din filme. (1)
- Îmi place să găsesc erori de logică în ceea ce fac ceilalți. (2)

- Țin un jurnal în care consemnez evenimentele din viața mea interioară. (7)
- Îmi plac jocurile ca scrabble, anagrame etc. (1)
- Știu multe melodii. (5)
- Sunt patron sau cel puțin m-am gândit serios să încep o afacere proprie. (7)
- Prefer să-mi petrec serile cu prietenii decât să stau acasă singur. (6)
- Pot să-mi imaginez ușor cum ar arăta ceva văzut de sus. (3)
- Dacă aud o melodie o dată sau de două ori, pot să o reproduc cu acuratețe. (5)
- Fac experimente cu plante și animale. (8)
- Fac sport/practic activități fizice în mod regulat. (4)
- Îmi place să mă distrez cu rime și jocuri de cuvinte. (1)
- Mă consider lider. (6)
- Sunt sensibil la culori. (3)
- Mi-e greu să stau nemișcat mai mult timp. (4)
- Pot să socotesc în minte cu ușurință. (2)
- Când lucrez îmi place să clasific lucrurile după importanța lor. (8)
- Consider că am voință puternică și că sunt independent. (7)
- Matematica și științele au fost materiile mele preferate în școală. (2)
- Pot să țin ritmul cu un instrument de percuție simplu când se cântă un cântec. (5)
- Folosesc frecvent un aparat de fotografiat sau o cameră video pentru a înregistra ceea ce văd în jur. (3)
- Ceilalți îmi cer câteodată să explic sensul cuvintelor pe care le folosesc când scriu sau vorbesc. (1)
- Îmi place să port haine din materiale naturale. (8)
- Sunt realist în privința punctelor mele tari și slabe. (7)
- Cele mai bune idei îmi vin când mă plimb sau desfășor o activitate fizică. (4)
- Îmi place să mă joc cu jocuri puzzle, labirint și alte jocuri vizuale. (3)
- Prefer să joc *Monopoly* sau bridge decât să joc jocuri video, să fac pasiențe sau să joc alte jocuri de unul singur. (6)
- Ascult frecvent muzică la radio, casetofon, calculator etc. (5)
- Visez mult noaptea. (3)
- Ca elev, am învățat ușor la engleză, științe sociale și istorie decât la matematică și științe. (1)
- Prefer să petrec un week-end singur la o cabană în pădure decât într-o stațiune modernă cu multă lume. (7)
- Îmi place să cos, să țes, să cioplesc să fac tâmplărie sau alte activități manuale. (4)

- Câteodată mă surprind mergând pe stradă fredonând. (5)
- Mă orientez ușor în locuri necunoscute. (3)
- Când conduc pe autostradă sunt mai atent la ce scrie pe pancarte decât la peisaj. (1)
- Mă simt bine în pădure. (8)
- Îmi place să joc jocuri care necesită gândire logică. (2)
- Îmi place să-i învăț pe alții (indivizi sau grupuri) ceea ce știu eu să fac. (6)
- Simt nevoia de a atinge obiectele pentru a afla mai multe despre ele. (4)
- Îmi place să desenez sau să mâzgălesc. (3)
- Îmi place să mă implic în activități legate de munca mea, biserică sau comunitate, care presupun prezența unui număr mare de oameni. (6)
- Îmi place să fac mici experimente (*de exemplu: „Ce-ar fi dacă aș dubla cantitatea de apă pe care o torn la rădăcina trandafirului în fiecare săptămână?”*). (2)
- Pot să răspund la atacuri cu argumente. (7)
- Cânt la un instrument muzical. (5)
- La școală, geometria mi s-a părut mai ușoară decât algebra. (3)
- Mintea mea caută structuri, regularități, secvențe logice în jur. (2)
- Recent am scris ceva ce m-a făcut să mă simt mândru sau a fost apreciat de ceilalți. (1)
- Week-end-ul ideal este o ieșire în natură. (8)
- Mă simt bine în mijlocul mulțimii. (6)
- Cred că aproape orice are o explicație rațională. (2)
- Am un hobby pe care nu-l dezvolt altora. (7)
- Prefer să-mi petrec timpul liber în natură. (4)
- Mă interesează progresele din știință. (2)
- Sunt foarte bun bucătar. (8)
- Folosesc frecvent gesturi sau alte forme de limbaj corporal când vorbesc cu alții. (4)
- Viața mea ar fi mai săracă dacă n-ar fi muzica. (5)
- Uneori gândesc în concepte clare, abstracte, pe care nu le formulez în cuvinte sau în imagini. (2)
- Conversația mea face apel frecvent la lucruri pe care le-am citit sau le-am auzit. (1)
- Am câteva scopuri importante în viață, la care mă gândesc în mod regulat. (7)
- În camera mea trebuie să fie o floare. (8)
- Îmi plac sporturile extreme. (4)

Însumați de câte ori aveți fiecare număr și treceți cifra în dreptul numărului corespunzător. Scorurile cele mai ridicate indică inteligențele dvs. predominante.

1 ___; 2 ___; 3 ___; 4 ___; 5 ___; 6 ___; 7 ___; 8 ___

**Notă: pentru acest exercițiu inteligențele au fost numerotate în felul următor:*

- 1) Lingvistică
- 2) Logico-matematică
- 3) Vizuală
- 4) Kinestezică
- 5) Muzicală
- 6) Interpersonală
- 7) Intrapersonală
- 8) Naturalistă

Chestionar referitor la stilurile de învățare

1.	Când descrieți o vacanță/o petrecere unui prieten, vorbiți în detaliu despre muzică, sunetele și zgomotele pe care le-ai ascultat acolo?	Da	Nu	■
2.	Vă folosiți de gestică mâinilor când vorbiți?	Da	Nu	□
3.	În locul ziarelor, preferați radioul sau televizorul pentru a vă ține la curent cu ultimele noutăți sau știri sportive?	Da	Nu	■
4.	La utilizarea unui calculator considerați că imaginile vizuale sunt utile, de exemplu: simbolurile, imaginile din bara de meniuri, sublinierile colorate etc.?	Da	Nu	◆
5.	Când notați anumite informații preferați să nu luați notițe, ci mai degrabă să desenați diagrame, imagini reprezentative?	Da	Nu	□
6.	Când jucați „X și O” sau dame puteți să vă imaginați semnele de „X” și „O” în diferite poziții?	Da	Nu	◆
7.	Vă place să desfaceți în părți componente anumite obiecte și să reparați diferite lucruri? (de exemplu bicicleta, motorul mașinii etc.)	Da	Nu	□

8.	Când încercați să vă amintiți ortografia unui cuvânt, aveți tendința de a scrie cuvântul respectiv de câteva ori pe o bucată de hârtie până găsiți o ortografie care arată corect?	Da	Nu	◆
9.	Când învățați ceva nou, vă plac instrucțiunile citite cu voce tare, discuțiile / cursurile orale?	Da	Nu	■
10.	Vă place să asamblați diferite lucruri?	Da	Nu	□
11.	La utilizarea calculatorului, considerați că este util ca sunetele emise să avertizeze utilizatorul asupra unei greșeli făcute sau asupra terminării unui moment de lucru?	Da	Nu	■
12.	Când recapitulați/studiați sau învățați ceva nou, vă place să utilizați diagrame și/sau imagini?	Da	Nu	◆
13.	Aveți rapiditate și eficiență la copierea pe hârtie a unor informații?	Da	Nu	◆
14.	Dacă vi se spune ceva, vă amintiți ce vi s-a spus, fără necesitatea repetării acestei informații?	Da	Nu	■
15.	Vă place să efectuați activități fizice în timpul liber? De ex.: sport, grădinărit, plimbări etc.	Da	Nu	□
16.	Vă place să ascultați muzică în timpul liber?	Da	Nu	■
17.	Când vizitați o galerie, o expoziție sau când vă uitați la vitrinele magazinelor, vă place să priviți singur(ă), în liniște?	Da	Nu	◆
18.	Găsiți că este mai ușor să vă amintiți numele oamenilor decât fețele lor?	Da	Nu	■
19.	Când ortografiati un cuvânt, scrieți cuvântul pe hârtie înainte?	Da	Nu	□
20.	Vă place să vă puteți mișca în voie când lucrați?	Da	Nu	□
21.	Învățați să ortografiati un cuvânt prin pronunțarea acestuia?	Da	Nu	■
22.	Când descrieți o vacanță/petrecere unui prieten, vorbiți despre cum arătau oamenii, despre hainele lor și culorile acestora?	Da	Nu	◆
23.	Când începeți o sarcină nouă, vă place să începeți imediat și să rezolvați pe loc?	Da	Nu	□

24.	Învățați mai bine dacă asistați la demonstrarea practică a unei abilități?	Da	Nu	◆
25.	Găsiți că mai ușor să vă amintiți fețele oamenilor decât numele lor?	Da	Nu	◆
26.	Pronunțarea unor lucruri cu voce tare vă ajută să învățați mai bine?	Da	Nu	■
27.	Vă place să demonstrați și să arătați altora diverse lucruri?	Da	Nu	□
28.	Vă plac discuțiile și vă place să ascultați opiniile celorlalți?	Da	Nu	■
29.	La îndeplinirea unor sarcini urmați anumite diagrame?	Da	Nu	◆
30.	Vă place să jucați diverse roluri?	Da	Nu	□
31.	Preferați să mergeți „pe teren” și să aflați singuri informații, sau să petreceți timpul într-o bibliotecă?	Da	Nu	□
32.	Când vizitați o galerie, o expoziție sau când vă uitați în vitrinele magazinelor, vă place să vorbiți despre articolele expuse și să ascultați comentariile celorlalți?	Da	Nu	■
33.	Urmăriți ușor un drum pe hartă?	Da	Nu	◆
34.	Credeți că unul dintre cele mai bune moduri de apreciere a unui exponat sau a unei sculpturi este să îl/o atingeți?	Da	Nu	□
35.	Când citiți o poveste sau un articol dintr-o revistă, vă imaginați scenele descrise în text?	Da	Nu	◆
36.	Când îndepliniți diferite sarcini, aveți tendința de a fredona în surdina un cântec sau de a vorbi cu voi înșivă?	Da	Nu	■
37.	Vă uitați la imaginile dintr-o revistă înainte de a vă decide cu ce vă îmbrăcați?	Da	Nu	◆
38.	Când planificați o călătorie nouă, vă place să vă sfătuiți cu cineva în legătură cu locul destinației?	Da	Nu	■
39.	V-a fost întotdeauna dificil să stați liniștit mult timp, și preferați să fiți activ aproape tot timpul?	Da	Nu	□

Aflați care este stilul dvs. de învățare:

Încercuiți doar numărul întrebărilor la care ați răspuns cu DA			Acum marcați pe grafic numărul total pentru fiecare stil de învățare, după care uniți cele 3 puncte
◆ 4, 6, 8, 12,13, 17, 22, 24, 25, 29, 33, 35, 37	■ 1, 3, 9, 11, 14, 16, 18, 21, 26, 28, 32, 36, 38	□ 2, 5, 7, 10, 15, 19, 20, 23, 27, 30, 31, 34, 39	13 _____ 13 12 _____ 12 11 _____ 11 10 _____ 10 9 _____ 9 8 _____ 8 7 _____ 7 6 _____ 6 5 _____ 5 4 _____ 4 3 _____ 3 2 _____ 2 1 _____ 1 0 _____ 0
Total întrebări încercuite _____	Total întrebări încercuite _____	Total întrebări încercuite _____	
VIZUAL	AUDITIV	PRACTIC	VIZUAL AUDITIV

Cea mai înaltă curbă din grafic arată stilul dvs. de învățare preferat. Dacă curba are o evoluție aproximativ egală înseamnă că vă place să utilizați toate stilurile de învățare.

Alegerea strategiei în concordanță cu stilurile de învățare

SCOPUL PREDĂRII <i>Ce sperați să obțineți?</i>	STRATEGIA DE PREDARE <i>Cum veți proceda?</i>	Puncte tari pentru acest tip de persoană:		
		Vizual ☐	Auditiv ☐	Practic
Generarea entuziasmului și a interesului în privința unui anumit subiect	Expunere orală		✓	
	Lectură dirijată		✓	
	Vizită	✓	✓	✓
	Video / multimedia	✓	✓	✓
Explorarea și influențarea opiniilor, emoțiilor, convingerilor și	Discuție		✓	✓
	Joc de rol și studii de caz		✓	✓
	Film și Video	✓	✓	✓

atitudinilor				
Rezolvarea de probleme (Planificarea și organizarea propriei învățări)	Tutorial individual / 1:1 / Mentorat		✓	
Oferirea de informație De la teorie la practică: Explicarea conceptelor teoretice	Brainstorming	✓	✓	✓
	Planificarea și revizuirea acțiunilor			✓
	Expunere orală		✓	
	Suport de curs / fișe de lucru	✓	✓	✓
	Citare		✓	
	Demonstrație	✓	✓	✓
De la teorie la practică: Legarea teoriei de practică	Tutoriale individuale (schimburi în ambele sensuri)		✓	
	Atelier de lucru / Simulare / Joc de rol		✓	✓
Dobândirea de abilități / consolidarea De la teorie la practică: Exersarea practicilor	Atelier de lucru / Simulare / Practică		✓	✓
	Demonstrație	✓		✓
	Formare			✓
Învățarea unui sistem „mecanic”, sau a unor fapte concrete, sau a unei succesiuni	Învățare mecanică		✓	
Dezvoltarea de abilități de comunicare orală	Discuție: <i>Dezbatere</i> <i>Masă rotundă</i>		✓	✓
	Joc de rol / Piesă de teatru / Simulare		✓	✓

	Lucru în grup Grup cu sarcină precisă; Grup mic; Brainstorming; Grup creativ.		✓	✓
Dezvoltarea de abilități de comunicare în scris	Temă scrisă		✓	
Dezvoltarea lucrului în echipă	Jocuri / Piesă de teatru / joc de rol		✓	✓
	Teme /proiecte integrate	✓	✓	✓
	Vizită de două sau mai multe zile	✓	✓	✓
	Lucru în grup Generarea de idei: <ul style="list-style-type: none"> • Brainstorming • Consolidarea ideilor: • Grup cu sarcină precisă • Grup mic 		✓	✓
Consolidarea informației	Seminar		✓	
	Joc de rol	✓	✓	✓
	Evaluare /Test		✓	
	Temă de lucru / proiect (individual / în grup)			✓
Analiza și evaluarea învățării	Întrebări și răspunsuri verbale (profesor și elev)		✓	
	Examen / test		✓	
	Suport de curs cu spații goale de completat	✓	✓	✓
	Întrebări de control		✓	✓
	Evaluare practică / activitate cu sarcină/ schițarea profilului de abilități			✓

Punctele tari ale stilurilor de învățare

Vizual / Vedere	Auditiv / Ascultare	Practic
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Vederea informației în formă tipărită vă va ajuta să o rețineți mai bine. ➤ Verificarea faptului că notițele dumneavoastră sunt copiate cum trebuie. ➤ Privirea formei unui cuvânt. Folosirea culorilor, ilustrațiilor și diagramelor ca ajutor în procesul de învățare. ➤ Sublinierea cuvintelor-cheie. Folosirea de creioane colorate pentru învățarea ortografiei cuvintelor dificile: folosirea de culori diferite pentru grupurile complexe de litere. ➤ Alcătuirea unei hărți mentale sau a unei „spidergram” (rețea de cuvinte, ciorchine). ➤ Convertirea notițelor dumneavoastră într-o imagine sau 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ascultarea cuiva care vă explică un anumit lucru vă va ajuta să învățați. ➤ Discutarea unei idei noi și faptul că o explicați folosind propriile dumneavoastră cuvinte. ➤ Discutarea cu cineva a problemelor și ideilor. ➤ Este folositor să analizați verbal chestiunile / să verbalizați de unul /una singur(ă) gândurile și ideile pe care le aveți. ➤ Rugămintea adresată cuiva de a vă explica din nou lucrurile. ➤ Ascultarea unei cărți înregistrate pe bandă va fi mai ușoară decât citirea cărții. ➤ „Simțirea cuvântului” ca și cum ați fi pe punctul să-l pronunțați și faptul de a-l pronunța în gând pot fi de ajutor. ➤ Împărțirea cuvintelor în silabe 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Efectuarea de către dumneavoastră înșivă a unei activități practice facilitează adesea înțelegerea, de ex. experimente la fizică, probleme la matematică etc. ➤ Scrierea lucrurilor în ordinea lor, pas cu pas, este o cale eficientă de a le ține minte. ➤ Scrierea lucrurilor cu propriile dumneavoastră cuvinte. ➤ Convertirea notițelor într-o imagine sau într-o bandă desenată. ➤ Alcătuirea unei hărți mentale sau a unei „spidergram” rețea de cuvinte, ciorchine). ➤ Urmărirea cu degetul a titlurilor, cuvintelor-cheie etc. apoi

<p>bandă desenată.</p> <p>➤ Folosirea imaginilor pentru explicarea textelor.</p>	<p>/fragmente și exagerarea în gând a sunetelor.</p> <p>➤ Simțirea ritmului unei fraze sau a unui set de informații atunci când acestea sunt „cântate”.</p> <p>➤ Citirea cu voce tare.</p> <p>➤ Faptul de a vă asculta vorbind cu voce tare. Utilizarea unui casetofon pentru a vă înregistra observațiile și gândurile.</p> <p>➤ Înregistrarea principalelor aspecte ce trebuie analizate folosind propria dumneavoastră voce, cu muzica dumneavoastră preferată ca fundal.</p> <p>➤ Folosiți metode de ascultare activă, incluzând aici chestionarea și rezumarea.</p>	<p>pronunțarea respectivelor cuvinte urmată de scrierea lor din memorie. Preferința pentru a atinge și a face.</p> <p>➤ Scrisul la tastatură este adesea mai ușor decât scrierea de mână.</p> <p>➤ Utilizarea scrisului cursiv este mai ușoară decât cea a scrisului tipărit (cu litere separate).</p> <p>➤ Ajutarea unei alte persoane să îndeplinească o sarcină.</p>
--	--	---

Ajutorul pentru realizarea temelor de acasă

Modalitățile în care ne ajutăm copilul la lecții poate fi constructiv pentru copil sau poate fi o sursă de stres atât pentru noi, cât și pentru el. Modalitățile ideale se înscriu în categoria comunicării asertive, în a-l lăsa să rezolve așa cum crede de cuviință, pentru că el știe cum a spus „Doamna” la școală, și apoi găsite părțile bune ale temei și laudate, observate greșelile și

explicate, dar tot el să le rezolve mai departe, fără a impune o rezolvare pe care el să nu o interiorizeze, să nu o înțeleagă. De multe ori e de preferat să plece cu tema greșită decât să-i oferim o rezolvare a noastră, a părinților, pentru că la școală, în partea de verificare a temelor, el își va da seama singur de cele greșite.

Temele se rezolvă în orarul optim, între 9-11 dimineața sau 15-19, și nu după ora 22, când părintele se întoarce de la serviciu, pentru că este eliminată posibilitatea unei comunicări asertive, cu înclinație pe agresivitate.

În cazul în care părintele nu are timp suficient pentru temele copilului, este de preferat să-l responsabilizeze pe acesta, să-l învețe să și le facă și să și le verifice singur, încurajându-l și apreciindu-l pentru progresele realizate de unul singur.

De fiecare dată, când se găsește timp, părinții trebuie să observe caietele de teme și să facă aprecieri asupra lor, pentru că aceste caiete reprezintă activitatea principală a copilului, pe care el simte nevoia s-o valorizeze pentru a se motiva mai departe în îndeplinirea sarcinilor școlare.

Sprijinul acordat de părinți copiilor pentru rezolvarea temelor acasă se poate manifesta în multiple planuri.

Exemple:

- părintele se va interesa de cât de încărcată este tema pe care copilul o are de rezolvat în ziua respectivă și va evita suprasolicitarea lui prin cererea de a se ocupa și de probleme familiale;
- părintele îl va ajuta pe copil să-și planifice timpul și să-și facă un program oferindu-i diverse recompense pentru respectarea acestuia (*de exemplu, o oră de plimbare etc.*);
- părintele îi va crea copilului o ambianță plăcută, propice concentrării necesare rezolvării temelor pentru acasă și asigurării randamentului maxim (*un spațiu de lucru adecvat, liniște etc.*).

Este important ca fiecare părinte să știe că pentru fiecare copil în parte condițiile care asigură randamentul maxim în procesul de învățare sunt individualizate. De aceea, este bine ca părinții să urmărească progresele înregistrate de copil și să adapteze sprijinul acordat în funcție de nevoile acestuia.

2.1.3. Activitatea: Comunicarea în familie

- ◆ **Scopul** activității este ca părinții să conștientizeze importanța diferitelor modalități de comunicare și să valorifice cât mai mult comunicarea nonverbală în relațiile cu copiii lor.

- **Obiective:**

- să determine semnificația conceptului de comunicare;
- să stabilească importanța comunicării în familie;
- să identifice barierele de comunicare între părinți și copiii lor.

Durata: 65 min.

Materiale necesare:

- ✓ Foaie de flipchart / tablă;
- ✓ Calculator.

Desfășurarea activității: Doi participanți vor fi amplasați într-un spațiu izolat fonic de sală, accesul vizual al celorlalți nefiind însă îngăduit. Unul dintre cei doi va avea sarcina de a povesti celuilalt o întâmplare oarecare, obișnuită, din viața sa sau a altor persoane. Indicația dvs. va fi ca povestitorul să-și însoțească relatarea cu mimică și gesturi cât mai sugestive. De asemenea, și cel care ascultă trebuie să se manifeste, atât verbal cât mai ales nonverbal. „Observatorii”, adică ceilalți participanți, au sarcina de a-i privi cu atenție pe cei doi, pentru a putea identifica cât mai multe amănunte legate de subiectul povestirii.

Recomandări pentru realizarea activității

Explicați participanților care vor face parte din cuplurile „povestitoare” că este important ca dialogul să fie însoțit de o comunicare nonverbală cât mai amplă: gesturi, mimică etc. Subiectul povestirii va fi o întâmplare reală, obișnuită, fără să se urmărească senzaționalul. Durata unei povestiri va fi de maxim

de 5 minute. După încheierea povestirii, cei doi protagoniști nu au voie să reacționeze la discuțiile ce se vor purta în sală.

Sugestii:

După încheierea activității veți pune întrebări de genul:

- Considerați că evenimentul povestit s-a petrecut recent sau în trecut?
- În povestire se relatează un eveniment trăit personal sau care a fost trăit de altcineva?
- Evenimentul l-a afectat pe povestitor? Dar pe ascultător?
- A fost relatat un eveniment trist sau vesel?
- Ați simțit ascultătorul ca fiind implicat? Dacă da, care sunt gesturile care au sugerat această implicare?
- Puteți realiza o descriere generală a evenimentului relatat?
- A fost vreun gest care v-a indus în eroare (în sensul nepotrivirii în tabloul general)?

Conștientizați participanții de ponderea foarte importantă pe care limbajul nonverbal o are în comunicare. Încercați să surprindeți în discuție mai multe aspecte ale acestui tip de comunicare și sugerați participanților să încerce identificarea gradului de atenție acordat acestora până în momentul activității. Întrebați-i dacă ei consideră activitatea utilă și dacă poate ajuta la îmbunătățirea comunicării cu alte persoane. Încercați să atrageți în discuții cât mai mulți participanți. Nu vă exprimați propria opinie în legătură cu răspunsurile participanților. Descurajați critica. Fiecare are dreptul să-și spună propria opinie fără a fi judecat.

Comunicarea – definiție

Comunicarea este un proces care cuprinde transmiterea și recepționarea unui mesaj prin utilizarea unor semne, semnale, simboluri.

Exercițiu: analizați următoarele semnificații ale conceptului „comunicare”:

1. „Comunicare = înștiințare, știre, veste, raport, relație, legătură” (Dicționar Explicativ al Limbii Române)
2. „Comunicare = mod fundamental de interacțiune psiho-socială a persoanelor, realizată prin limbaj articulat sau prin coduri, în vederea transmiterii unei informații, a obținerii stabilității sau a unor modificări de comportament individual sau de grup” (Dicționar enciclopedic, vol. I).

Elementele procesului de comunicare sunt:

- **participanții** la comunicare, cu rol de
 - emițător – persoana care transmite mesajul;
 - receptor – persoana care primește mesajul.

Participanții își pot schimba rolul.

- **mesajul** – conținutul comunicării: idei, sentimente etc. transpuse în semne, simboluri, respectiv în limbajul unui cod.

Codificat de emițător (transpus în limbajul unui cod), mesajul trebuie decodat de receptor.

Semnele, simbolurile, semnalele pot fi:

- verbale (cuvintele);
- nonverbale (expresia feței, gesturi, poziția corpului, distanța, orientarea față de interlocutor, aspecte nonverbale ale vorbirii).
- Canalul de transmitere a mesajului (auditiv, vizual și tactil).
- Răspunsul receptorului (feedback) la mesajul primit de la emițător.

Pentru reușita comunicării, compatibilitatea codurilor este o condiție fundamentală; doar în atare situație semnificația acordată mesajului în comunicare poate fi aceeași.

Comunicarea – ascultarea activă

În conversațiile din viața curentă, ascultarea nu este o practică prea răspândită. Prea adesea se întâmplă să constatăm că replicile sunt prea puțin articulate, că răspunsurile nu prea au legătură cu întrebările puse, că discursurile din cadrul unui dialog par să evolueze în paralel. În „meseria” de părinte ascultarea este un factor de care depinde succesul relațiilor din cadrul familiei; ar fi bine să îi acordăm o importanță crescută.

Sugestii pentru cel care vorbește:

- ✘ Menține-te la subiect!
- ✘ Fii atent la modul de a vorbi (tonul vocii, expresia facială, gestică etc.). Comunicarea nonverbală înseamnă, într-un dialog față în față, mai mult decât cea verbală!
- ✘ Nu lăsa discuția să degenereze în cicăleală, ceartă sau critici repetate. Fii calm, arată politețe și răbdare!
- ✘ Nu monopoliza conversația!

- ✘ Dovedește respect pentru sentimentele și demnitatea celorlalte persoane! Evită cuvintele jignitoare și insinuările, astfel încât să nu forțezi cealaltă persoană să se apere doar!
- ✘ Nu presupune că celălalt te înțelege corect. Verifică dacă celălalt te-a înțeles corect!
- ✘ Nu încerca să-ți impui propriile tale opinii și valori! Fii onest, direct, oferind ideile și sentimentele tale asupra problemei discutate. Explică celorlalte persoane motivele pentru care susții o idee.
- ✘ Oferă-ți punctele de vedere ca informație și nu ca lege generală sau ca fiind singura idee bună! Este necesar să iei în considerare și punctul de vedere al celui alt.
- ✘ Evită centrarea discuției pe aspectele negative ale situației! Accentul trebuie pus pe furnizarea de informații și pe primirea acestora pentru a rezolva problema. Acest principiu este deosebit de important.
- ✘ Nu atacați cealaltă persoană, atacați problema!

Sugestii pentru cel care ascultă:

- ✘ Ascultă, arată interes, acordă celui care îți vorbește toată atenția ta!
- ✘ Pune întrebări pentru a verifica dacă ai înțeles corect. Nu-ți supune însă interlocutorul la un interogatoriu.
- ✘ Evită să întrerupi. Lasă-ți interlocutorul să termine ce are de spus înainte de a-ți spune punctul de vedere.
- ✘ Evită să te înfurii doar pentru că cealaltă persoană nu este de acord cu tine!
- ✘ Încearcă să afli de ce cealaltă persoană are anumite idei și opinii.
- ✘ Arată că ești pe aceeași lungime de undă cu persoana care-ți vorbește, că îi împărtășești sentimentele și preocupările!

Ascultarea activă eficientă

- ✚ Stabilirea unui contact vizual
- ✚ Aprobarea, încuviințarea
- ✚ Expresia adecvată a feței
- ✚ Postura – care să sugereze deschidere
- ✚ Localizarea – un loc adecvat discuției
- ✚ Încurajare

- ✚ Repetarea – folosirea aceluiași cuvinte ca interlocutorul
- ✚ Chestionarea

Ascultarea ineficientă

- ✚ Întreruperea relatării
- ✚ Ascultarea cu ironie
- ✚ Ascultarea în mediu zgomotos
- ✚ Aparenta ascultare
- ✚ Mimica feței înghețată
- ✚ Implicarea unui efort excesiv în ascultare
- ✚ Perceperea lucrurilor relatate ca pe un afront personal
- ✚ Luarea notițelor în timpul discuției
- ✚ Angajarea unor discuții în locul ascultării

Regulile unei bune comunicări

1. Limbajul responsabilității este o formă de comunicare prin care îți exprimi propriile opinii și emoții fără să ataci interlocutorul, fiind o modalitate de deschidere a comunicării chiar și pentru subiectele care sunt potențial conflictuale. Această formă de comunicare este o modalitate de evitare a criticii, etichetării, moralizării interlocutorului, focalizând conversația asupra comportamentului și nu asupra persoanei.
2. Exprimarea emoțională. A comunica eficient presupune a ști să îți exprimi emoțiile. Una din cauzele care provoacă dificultăți în comunicare este reprezentată de incapacitatea de recunoaștere și exprimare a emoțiilor, de teama de autodezvăluire.

De aceea trebuie:

- ✓ să exprimi emoția printr-un limbaj adecvat;
- ✓ să exprimi emoțiile într-un mod clar;
- ✓ să accepți responsabilitatea pentru ceea ce simți.

Comunicare asertivă

Asertivitatea este abilitatea de a ne exprima emoțiile și convingerile fără a ataca și afecta drepturile celorlalți. Asertivitatea în comunicare reprezintă abilitatea de comunicare directă, deschisă și onestă, care ne face să avem încredere în noi și să câștigăm respectul prietenilor și colegilor, de exprimare a emoțiilor și gândurilor într-un mod în care ne satisfacem dorințele, fără a le deranja pe cele ale interlocutorului, de a spune NU fără

să te simți vinovat sau jenat, de a face complimente și de a le accepta, este o modalitate de dezvoltare a respectului de sine.

Comportamentele nonasertive care blochează comunicarea sunt pasivitatea și agresivitatea. Exemple de bariere în comunicarea asertivă:

- dacă spun NU îmi voi pierde prietenii;
- dacă spun NU prietenii mei se vor simți respinși și răniți;
- dacă spun NU unei cereri nu voi mai fi rugat niciodată, o să mă simt vinovat că i-am refuzat;
- nu pot să spun NU din colegialitate pentru ei.

Consecințele răspunsurilor pasive, asertive și agresive:

Pasiv	Asertiv	Agresiv
Problema este evitată	Problema este discutată	Problema este atacată
Drepturile tale sunt ignorate	Drepturile tale sunt susținute	Drepturile tale sunt susținute fără a ține cont de drepturile celorlalți
Îi lași pe ceilalți să ia decizii în locul tău	lei decizii personale	lei decizii și pentru ceilalți
Neîncredere	Încredere în sine	Neîncredere
Frustrare, nemulțumire	Exprimare adecvată a emoțiilor	Ostilitate, blamare, acuzații
Vezi drepturile celorlalți ca fiind mai importante	Recunoști drepturile tale și ale celorlalți	Drepturile tale sunt mai importante decât ale celorlalți

Comunicarea în familie

Sunt situații în care apar bariere de comunicare între cadre didactice și părinți, fie din lipsa de experiență, fie din lipsa spiritului de echipă. Pentru evoluția și binele copilului este recomandabil ca, fie prin efortul părinților, fie prin cel al cadrelor didactice, astfel de bariere să fie îndepărtate. Nevoile părintelui nu sunt egale sau aceleași cu ale copilului. În multe cazuri, profesorii cred că părinții nu acordă suficientă atenție copiilor lor sau părinții consideră că profesorii sunt prea distanți și nu se implică suficient. Comunicarea eficientă dintre profesori și părinți se reflectă în dezvoltarea copiilor. Responsabilitatea educației și

dezvoltării copiilor trebuie asumată în echipă: școală – familie. Implicarea părinților ar putea aduce următoarele beneficii:

- Îmbunătățește relația părinte – copil;
- Crește stima de sine a copiilor;
- Părinții înțeleg mai bine ce se întâmplă la școală;
- Elevii învață mai mult, indiferent de nivelul socioeconomic, etnie sau de nivelul de educație al părinților;
- Au mai puține absențe;
- Își fac mai conștiențios temele acasă;
- Copiii și părinții dezvolt atitudini pozitive față de școală;
- Profesorii au așteptări mai mari de la elevii ai căror părinți colaborează;
- Copilul va fi capabil să-și stabilească planuri realiste privind viitorul lor.

Însă părinții nu găsesc întotdeauna timp și energie pentru a colabora cu școala la care învață copiii lor.

Dacă îți dorești să fie armonie în familia ta și dacă vrei să contribui și tu la ea, nu uita:

- Să fii fericit!
- Să-ți asumi anumite responsabilități!
- Să-i ascuți pe ceilalți!
- Să ții cont de sentimentele celorlalți!
- Nu aștepta să fii doar tu înțeles, înțelege-i și tu pe ceilalți!
- Nu încerca „să împarți dreptatea”, cineva va ieși oricum supărat!
- Dacă apar conflicte, fii mediator, nu incitator!
- Să preiei din când în când din sarcinile celor supra-încărcați (nu aștepta să-ți ceară ei acest lucru).
- Să contribui la dizolvarea unor tăceri stânjenitoare!
- Să zâmbești pentru că vei avea mai multe șanse să ai același răspuns!
- Să afli preferințele celorlalți și să le faci surprize plăcute!
- „Nu mai am ce să zic” nu trebuie să existe în comunicarea cu cei dragi.
- Să desfășurați activități împreună pentru a vă cunoaște mai bine!
- Să participi la sărbătorile specifice familiei (Crăciun, Paște, evenimente importante)!
- Alege darul care îi place sărbătoritului, nu ție!

Activitate: *Cursa cu obstacole*

- ◆ **Scopul** activității este ca părinții să conștientizeze multitudinea informațiilor/influențelor ce se exercită asupra copiilor. Părinții vor învăța să-și adapteze strategia de comunicare la cerințele/personalitatea copilului.

Durata: 15 min.

Materiale necesare:

- ✓ Foaie de flipchart / tablă;
- ✓ Diverse obiecte.

Desfășurarea activității: Pe baza unui scurt brainstorming veți identifica împreună cu părinții posibile bariere de comunicare între ei și copiii lor. Acestea (maxim 8) vor fi scrise pe foi de hârtie care vor fi lipite pe diverse obiecte din clasă (scaune, articole de îmbrăcăminte, bănci, creioane etc.). Aceste obiecte vor fi amplasate de-a lungul traseului și vor constitui obstacolele cursei. Desfășurarea aplicației: un părinte legat la ochi și ghidat de un alt părinte va trebui să parcurgă întreaga cursă fără să atingă nici un obstacol. Părintele legat la ochi va porni de la punctul de start, iar ghidul îi va da indicațiile necesare de la punctul de sosire. De asemenea, el îl poate încuraja și susține. Dacă cel legat la ochi greșește de două ori, el va fi eliminat și va încerca un alt cuplu. Nici unul dintre ceilalți participanți nu are voie să pătrundă în spațiul cursei.

Recomandări pentru realizarea activității: Veți explica părinților că activitatea nu urmărește neapărat terminarea cursei. Important este ca participanții să se implice cât mai mult în joc pentru a îngreuna sarcina ghidului. Părintele legat la ochi trebuie să fie singurul prezent în spațiul cursei. Este o regulă foarte importantă care trebuie respectată tot timpul jocului. Nici măcar ghidul nu are voie să se apropie de cel pe care îl îndrumă.

Sugestii: După încheierea activității, veți solicita părinților care au jucat rolul de părinte legat la ochi să descrie cum s-au simțit în timpul exercițiului. Împreună cu ceilalți participanți veți relaționa situația acestuia cu situația reală în care se află un copil,

„asaltat” cu sugestii, propuneri, rugăminți, sfaturi, ordine, îndemnuri de către părinți, prieteni, profesori, rude etc.

- În situația reală care credeți că este „ghidul” copilului dvs.?
- Este ghidul potrivit?
- Credeți că această activitate vă va ajuta să vedeți comunicarea cu copiii dvs. dintr-un alt punct de vedere?
- Care credeți că sunt barierele reale în comunicarea cu copilul dvs.?
- Ați apela la un specialist în cazul în care v-ați simți depășit de situație?

2.1.4. Activitatea: Conflictul în familie și aplanarea lui

◆ **Scopul** activității este ca părinții să identifice multitudinea de cauze care pot genera conflicte în familie, acceptând existența unor cauze superficiale care pot fi eliminate fără a dezvolta stări conflictuale intense.

• **Obiective:**

- să determine cauzele conflictului;
- să stabilească tipurile de conflict;
- să identifice situații conflictuale în relația părinte-copil.

Durata: 30 min.

Materiale necesare:

- ✓ Foaie de flipchart / tablă;
- ✓ Marker pentru flipchart.

Desfășurarea activității: În prima parte a activității veți realiza un brainstorming cu toți participanții, care va avea ca scop identificarea principalelor cauze care generează conflictele ce apar în mediul familial. Odată identificate aceste cauze, vor fi scrise pe o foaie de flipchart / tablă. În grupuri de câte patru, participanții vor avea sarcina ca, pe baza a una sau mai multor cauze din cele identificate (la alegere), să construiască două scenarii: unul care să surprindă o situație concretă în care cauza aleasă este eliminată, și să evidențieze modalitățile prin care au făcut acest lucru, și altul în care cauza aleasă nu este eliminată și să expună eventualele consecințe. Cele două scenarii vor fi prezentate de un membru al grupului.

Recomandări pentru realizarea activității:

Părinții vor fi atenționați asupra pericolului pe care îl reprezintă cauzele aparent eliminate, care în timp produc acumulări de tensiune cu reacții explozive ulterioare. Veți explica părinților că activitatea nu urmărește doar surprinderea și descrierea cauzelor generale de conflict, ci prezentarea unei situații concrete, punctuale, de viață. De exemplu, o seară în familie în care sunt la masă părinții, bunicul și cei doi copii și se iscă un conflict dintr-un motiv aparent banal.

Sugestii: În finalul activității, veți pune întrebări de genul:

- Cum v-ați simțit pe parcursul activității?
- Cum vi s-a părut activitatea?
- În ce măsură situațiile prezentate se pot regăsi și la voi în familie?
- Puteți identifica alte modalități de eliminare a cauzelor alese?
- În familia dvs. cooperați cu copiii în rezolvarea conflictelor?

Conflictul este o realitate a vieții cotidiene pe care fiecare dintre noi a întâlnit-o de una sau mai multe ori și care ne influențează în permanență. Într-un fel sau altul, cu toții suntem implicați în conflicte. Abordarea ordonată și sistematică a acestora este o necesitate cu atât mai importantă cu cât nevoile și temerile care ne conduc în situațiile conflictuale nu sunt conștientizate de toți cei implicați. Oricine poate să trateze situațiile conflictuale încât comportamentul „atacatorului” să nu se accentueze și respectul față de propria persoană să nu fie lezat.

Un conflict se poate isca în multe feluri. Conflicturile sunt dezacorduri în ceea ce privește atitudinile, scopurile, amenințarea valorilor personale, stilul, aspectele morale, plasarea responsabilităților, proceduri etc.

În domeniul explicării și negocierii conflictului se vehiculează teorii, idei și principii diverse, mai mult sau mai puțin reale și realiste. Există însă o serie de idei pe care ar trebui să le înțelegă fiecare dintre noi pentru creșterea capacității personale de a face față conflictelor care ne afectează:

- Conflictul este o parte firească a vieții de zi cu zi, inerentă în relațiile interumane.
- Conflictul poate fi tratat pe căi pozitive sau negative.
- Abordat printr-o gândire pozitivă, conflictul poate avea rezultate creative, poate fi o forță pozitivă pentru dezvoltarea personală și schimbarea socială. Unele conflicte pot fi pozitive, ajută la accelerarea procesului de învățare în echipă. Sunt bune dacă după aceea echipa lucrează mai bine, au creat încredere, au întărit prietenii, au creat satisfacție. Ele pot redefini o problemă, ajută la cunoașterea de sine, creează schimbări, energii noi, cresc implicarea și participarea, pot fi amuzante dacă nu sunt luate prea în serios, dezvoltă creativitatea, ajută la defularea „deșeurilor emoționale”.
- Abordat printr-o gândire negativă, conflictul poate avea rezultate distructive atât din punct de vedere emoțional, spiritual, cât și fizic.
- Conflictul poate deveni o sursă de maturizare și învățare, ajută la descoperirea propriilor valori și credințe, la sănătatea mentală individuală.
- Capacitățile de management al conflictului pot fi învățate. Prin practică putem îmbunătăți comunicarea, negocierea, facilitarea, medierea conflictelor.
- Modul în care definim o problemă determină dacă și cum o vom rezolva (cu cât definim mai clar problema, cu atât mai ușor vom găsi o soluție).
- Într-un conflict, sentimentele sunt importante. Câteodată nu ajungem la motivele conflictului și nu-l putem rezolva până când nu luăm în considerare sentimentele neconștientizate.

Tehnici mentale de rezolvare a conflictelor

- Crearea unui cadru nou și a unei noi atitudini.

Cadrul vechi	Cadrul nou
Ori eu ori el	Amândoi putem câștiga
Nu există nici o speranță	Este posibil
Nu este drept să avem acest conflict	Conflictele de acest tip sunt normale
Nu merita să ne gândim la asta	Nu trebuie să neglijăm conflictul
Nu este înțelept să faci concesii	Trebuie să căutăm cât mai multe soluții
Nu eu am început, de ce să iau eu inițiativă	Aș putea contribui la rezolvarea conflictului

- Situarea în locul celuilalt.
- Folosirea discuției cu sine în mod pozitiv.
- Sincronizarea.

Tehnici de mișcare

- Ținuta corpului: C – plictiseală
T – rigiditate
S – relaxare, încredere
- Echilibrul – persoana care se simte amenințată stă de obicei pe călcâie.
- Distanța – păstrați distanța și contactul vizual.
- Ritmul.
- Respirația – învățați să vă controlați respirația.

Reguli în medierea conflictelor:

- Să nu judeci! Mediatorii sunt imparțiali, chiar dacă ei cred că una din părți are dreptate și una greșește.
- Să nu dai sfaturi! Uneori mediatorii se pot gândi la soluții ale conflictului, dar ei nu trebuie să le sugereze celor implicați; e conflictul lor, lăsați-i să și-l rezolve singuri, așa cum doresc. Doar atunci se vor simți cu adevărat responsabili.
- Să fii în mod egal empatic! Un mediator empatic încearcă să înțeleagă ce simt cei doi implicați în conflict, imaginându-se în locul fiecăruia, înțelegând lucrurile din perspectiva lui. Evitați să treceți de partea cuiva, dar încercați să înțelegeți, cum vede fiecare lucrurile.

- Păstrează confidențialitatea! Oamenii se simt mai bine, când vorbesc despre sentimentele și problemele lor, dacă știu că mediatorii nu vor spune nimănui despre conflictul lor.
- Arată că îți pasă! Mediatorii țin cont de procesul de mediere și de oameni. Ei fac tot posibilul să-i ajute pe ceilalți să se înțeleagă și să-și rezolve conflictele. Dacă mediatorii respectă procesul de mediere, ceilalți vor avea încredere în proces pentru a-și soluționa problema.

Există o serie de exigențe care au menirea, dacă sunt respectate, să contribuie la detensionarea unor situații conflictuale în relația părinți-copii:

- Iubiți-vă copiii:
 - ✚ Tratați-vă copiii cu respect!
 - ✚ Acționați în vederea maturizării copiilor!
 - ✚ Elaborați planuri specifice pentru copiii cu probleme, ajutați-i!
 - ✚ Nu este nevoie să-i determinați să gândească „Trebuie neapărat să câștig”.
- Așteptați-vă la cel mai bun comportament din partea copiilor și comunicați-le de așteptați:
 - ✚ Stabiliți reguli și standarde simple pentru ceea ce considerați a fi un comportament dezirabil (transmiteți siguranță, copiii trebuie să simtă că acasă sunt în siguranță din punct de vedere fizic, intelectual și emoțional)!
 - ✚ Utilizați imaginația (scenarii, povestiri etc.) pentru a transmite copilului modele de comportament dezirabil!
 - ✚ Nu acceptați mai puțin, manifestați explicit dezacordul dvs.!
 - ✚ Nu cheltuiți energie schițând răspunsuri pentru fiecare comportament greșit!
- Stabiliți planuri în vederea sprijinirii comportamentului dezirabil:
 - ✚ Încercați să sprijiniți copiii în activitățile care îi pasionează!
 - ✚ Exersați împreună cu ei comportamentele de bază din diferite situații (acasă, la școală, în societate etc.)!
 - ✚ Formulați așteptări adecvate vârstei copiilor!

- ✚ Anticipați eventualele probleme de disciplină cu scopul prevenirii lor!
 - ✚ Oferiți recompense copiilor care adoptă comportamente dezirabile!
 - ✚ Utilizați umorul și ironia (cu măsură) într-o manieră stimulativă pentru copii.
- În cazul unor comportamente perturbatoare care se repetă, trebuie să aveți consecințe deja pregătite; utilizarea lor trebuie combinată cu o atitudine care:
- ✚ Spune „Tu ai responsabilități față de tine și familia ta”;
 - ✚ Subliniază consecințele logice ale comportamentului copilului;
 - ✚ Oferă posibilitatea recuperării unor privilegii pierdute (tu ai ales să ... deci nu mai poți să ... până nu ...”);
 - ✚ Centrată pe copil: „dacă tu nu-ți faci treaba, nu pot să te ajut în nici un fel”;
 - ✚ Să conducă la un angajament viitor al copilului;
 - ✚ De „ședință” care ar putea conduce la un contract și la sublinierea unor consecințe posibile.
- În cazul comportamentului scandalos și care riscă să capete amploare, părintele are nevoie de un plan de urgență:
- ✚ Transmiteți un mesaj clar cu privire la ceea ce înseamnă un mediu sigur, cu granițe evidente pentru toată lumea;
 - ✚ „Ședință” în familie cu angajamente și consecințe (cu sau fără contract);
 - ✚ Cereți copilului să aștepte, în timp ce dumneavoastră decideți ce este de făcut;
 - ✚ Folosiți consecințele pe care copilul le-a acceptat prin contract;
 - ✚ Faceți apel la respectul său de sine: „Nu pot să cred că tu ai făcut asta!”;
 - ✚ În caz de eșec, nu abandonați: copilul dvs. merită orice efort, oricât de mare; refaceți planul, dacă este cazul, și perseverați până obțineți rezultate pozitive.

Activitate: „Eu”

- ◆ **Scopul** activității este de a dovedi că pot fi găsite variante de mesaje care să detensioneze situațiile de criză.

Durata: 15 min.

Materiale necesare:

- ✓ Foaie de flipchart/tabla;
- ✓ Marker pentru flipchart.

Desfășurarea activității: Distribuți anexa cu mesajele tip „Eu” și câte un exemplu de formulare. Explicați-le părinților că sarcina lor este să formuleze mesaje după exemplul dat, pentru diverse situații de conflict cu copiii. Au la dispoziție 10 minute. Reprezentantul grupei va expune celorlalți exemplele lor.

Recomandări pentru realizarea activității: Părinții vor putea învăța să personalizeze discuția, să se implice afectiv când comunică cu copilul. Veți explica părinților că formulările trebuie să fie adaptate relației concrete dintre ei și copiii lor. Părinților li se va sugera, înainte de începerea activității, să evite cuvinte ca: „niciodată” și „întotdeauna”.

Sugestii: După încheierea aplicației veți pune întrebări de genul:

- *Cum v-ați simțit pe parcursul aplicației?*
- *Cum vi s-a părut aplicația?*
- *Cum vi s-au părut formulările celorlalți?*
- *Credeți că acest exercițiu vă va ajuta să vedeți comunicarea cu copiii dvs. dintr-un alt punct de vedere?*

Este foarte important ca părinții să conștientizeze că scopul activității este ca ei să înțeleagă că, în cele mai multe situații, un mesaj generator de tensiune poate fi evitat printr-o reformulare. Astfel, printr-un efort redus, pot fi evitate situații conflictuale.

ANEXĂ: Mesaje de tip „EU”

1. De exprimare

Constau în exprimarea deschisă a unor păreri, idei, gânduri, sentimente: „Eu vreau să”; „Mie mi-ar plăcea să”

Exemplu: „Eu vreau să iei școala mai în serios”.

2. De răspuns

Răspunsul pe care îl oferim este necesar să fie clar, precis și argumentat: „Da deoarece”; „Nu deoarece”.

Exemplu: „Da, poți pleca în excursie deoarece în ultima săptămână ți-ai îndeplinit toate sarcinile”.

3. De prevenire (întâmpinare)

Constau în enunțuri în care facem cunoscute dorințele, trebuințele și așteptările pe care le avem de la ceilalți: „Mi-ar plăcea să deoarece”; „Aștept de la tine pentru că”.

Exemplu: „Aștept de la tine să-ți faci ordine în cameră pentru că ești destul de mare”.

4. De confruntare

Mesajul remarcă emoția declanșată de un comportament al altei persoane.

Exemplu: „Dacă tu mai lipsești de la școală ar însemna să mă cheme din nou diriginta, ceea ce ar face ca eu să fiu furioasă și nemulțumită”.

5. De apreciere

Sunt enunțuri pozitive, complimente, laude pe care le oferim persoanelor din jurul nostru.

Exemple: „Ai lucrat foarte bine azi”, „Sunt foarte mulțumită că nu ai mai lipsit de la școală”.

2.1.5. Activitatea: *Regimul sănătos de viață*

◆ **Scopul** activității este de a reflecta asupra propriului stil de viață, de a-și identifica punctele tari și punctele slabe în regimul de viață.

● **Obiective:**

- să determine propriul stil de viață;
- să stabilească riscurile pentru familie a regimul de viață nesănătos;
- să identifice punctele tari și punctele slabe ale propriului stil de viață.

Durata: 30 min.

Materiale necesare:

- ✓ Foi de flipchart / tablă;
- ✓ Marker pentru flipchart.

Desfășurarea activității: Pe patru coli notați cu un marker următoarele denumiri de „cluburi”: *Clubul celor care nu au fumat niciodată, Clubul celor care nu obișnuiesc să consume alcool, Clubul celor care au un regim echilibrat de alimentație și odihnă, Clubul celor care practică în mod constant un sport.* Plasați cele patru coli în colțurile sălii. Invitați părinții să rămână în picioare. Rugați-i să privească spre cele patru colțuri ale sălii și să se deplaseze către „clubul” din care consideră că fac parte. Nu e obligatoriu să facă parte dintr-un club, cei care nu se identifică în nici una dintre cele patru situații vor rămâne în mijlocul sălii.

Recomandări pentru realizarea activității:

Explicați părinților că este important să fie sinceri pentru că scopul activității nu este judecarea lor, ci doar introducerea temei „Regimul de viață sănătos”. Dacă veți fi întrebați, spre exemplu, ce înseamnă „regim echilibrat de alimentație și odihnă”, folosiți informațiile din secțiunea „Teorie”. Dacă există persoane care se

regăsesc în două sau mai multe din cele patru „cluburi”, ele vor alege „clubul” care le reprezintă cel mai bine.

Sugestii: După încheierea activității veți pune întrebări de genul:

- *Cum v-ați simțit pe parcursul activității?*
- *Cum vi s-a părut activitatea?*
- *De ce ați ales să aveți un astfel de comportament? (pentru cei din „cluburi”)*
- *Adoptarea unui comportament de viață nesănătos (consum de tutun, alcool, lipsa activității sportive etc.) se manifestă negativ în viața dvs.? Dacă da, cum? (pentru cei din mijloc)*
- *Credeți că stilul dvs. de viață influențează pozitiv sau negativ evoluția copilului/copiilor dvs.? Argumentați răspunsul!*

*„Cea mai mare parte dintre vicii
au începuturi
dulci și urmări amare.”
(H. de Balzac)*

Modul de viață și stilul de viață sunt două noțiuni apropiate în conținut și tratate de multe ori ca sinonime. Ele desemnează totalitatea activităților care compun viața unei persoane, a unui grup, a unei colectivități, organizarea vieții lor pentru satisfacerea trebuințelor lor materiale și spirituale. Totuși, cele două noțiuni nu sunt identice deși utilizarea lor este complementară.

Astfel, *modul de viață* se referă la elementele obiective ale traiului, la condițiile materiale, economice și sociale ale vieții oamenilor. Principalii indicatori ai modului de viață sunt: natura muncii și durata ei; învățământul, calificarea profesională și accesibilitatea formelor acestora; rezonanța și circulația (timpulafectat și mijloacele de transport disponibile și utilizate); spațiullocuinței și gradul acesteia de confort; condițiile de igienă șiasistență sanitară; mijloacele de comunicare; informațiile șicultură; timpul liber (durata și folosirea acestuia). La aceștia seadaugă sistemul tradițiilor, obiceiurilor, morala și culturasocietății.

Stilul de viață se referă la aspectul subiectiv al modului de viață. El reprezintă o strategie de viață pentru care individul optează și care orientează toate manifestările sale particulare. Această strategie are la bază anumite credințe, imagini și

reprezentări ale individului despre lume și viață, în virtutea cărora el alege, se comportă, acționează, face opțiuni care îl pot conduce la reușită sau la eșec. Din stilul de viață fac parte și alegerile referitoare la sănătatea individuală, inclusiv o serie de riscuri autoasumate, cum ar fi: tabagismul, abuzul de alcool, consumul de droguri, alimentația excesivă, dezechilibrată sau subnutriția, promiscuitatea sexuală, practicile sexuale riscante, stilul de conducere auto imprudent, sedentarismul, lipsa timpului liber, insuficiența odihnei/somnului, incapacitatea de a face față stresului cotidian și profesional într-un mod adecvat.

Fiecare individ este protagonistul unui anumit stil de viață propriu și constant, precum și al unor „subvariante” proprii fiecărei etape de viață parcurse. Dacă la un copil nu se poate vorbi încă de un stil de viață propriu-zis, o dată cu adolescența, cu procesul de cristalizare a personalității, începe să se contureze și un stil de viață propriu, pe care tinerețea și maturitatea îl vor desăvârși. În structurarea lui, influența familiei, a școlii, a altor instituții educative se interferează cu influența celor apropiați, cu influența literaturii, a televiziunii, a mass-media în general, care pot oferi tipologii diferite ale stilurilor de viață și care pot fi copiate, refuzate, prelucrate critic și valorizate de către individ. Alături de stiluri de viață defavorabile pentru sănătate – care cuprind factorii de risc menționați anterior – există și pot fi modelate prin acțiuni de educație stiluri de viață favorabile sănătății: practicarea sistematică a exercițiilor fizice și evitarea sedentarismului, alimentația echilibrată și variată (bogată în legume și fructe proaspete, săracă în grăsimi), evitarea fumatului și a consumului de droguri, consumul moderat de alcool, igienă personală și sexuală, prudența în alegerea partenerilor sexuali și utilizarea mijloacelor de protecție pentru evitarea bolilor cu transmitere sexuală, inclusiv SIDA, efectuarea de controale medicale periodice, folosirea strategiilor adecvate de ajustare la stresul cotidian, profesional.

Informație despre tutun

Fumul de țigară conține peste 4.000 de substanțe chimice, multe dintre acestea fiind nocive (43 sunt cancerigene). Aceste substanțe chimice nocive includ:

- ◆ *Nicotina* – o substanță de culoare maro, lipicioasă care se formează când tutunul se răcește și se condensează, este un drog puternic care afectează creierul și determină repede dependență. Efectul nicotinei se poate simți chiar după fumatul unei singure țigări, aceasta depinzând de sensibilitatea individuală. În stare pură, nicotina este considerată una dintre otrăvurile cele mai puternice.

- ◆ *Monoxidul de carbon* – un gaz provocat de arderea tutunului; când este inhalat intră în sânge, afectând funcționarea inimii și îngroșând arterele. Aproximativ 15% din sângele unui fumător conține monoxid de carbon în loc de oxigen.

- ◆ *Gudronul* – o substanță lipicioasă de culoare maro care se formează și se condensează în momentul în care este aprinsă țigara, este la fel de cancerigen ca și gudroanele produse prin poluare industrială, gaze de eșapament etc. Conform statisticilor pe care nimeni nu le mai contestă în zilele noastre, ele sunt la originea cancerului la fumători.

- ◆ *Acetona* – utilizată ca decapant.

- ◆ *Amoniac* – utilizat ca agent de curățire.

- ◆ *Butan* – combustibil.

- ◆ *DDT* – insecticid.

- ◆ *Cianid hidrogenat* – substanță letală utilizată în închisorile din SUA.

- ◆ *Plumb*.

- ◆ *Metanol* – combustibil pentru nave spațiale.

- ◆ *Poloniu 2000* – reziduu radioactiv.

- ◆ *Acid sulfuric*.

După aprecierile Organizației Mondiale a Sănătății, tabagismul este pe cale să devină principala cauză evitabilă de mortalitate din lume. Se apreciază că în prezent există aproximativ 1,1 miliarde de fumători în întreaga lume. Din acest total, aproximativ 300 milioane (200 milioane bărbați și 100 milioane femei) se găsesc în țările dezvoltate; în țările în curs de dezvoltare fumătorii sunt de trei ori mai numeroși (aproximativ 800 milioane), majoritatea lor fiind bărbați, dar constatându-se o

creștere și în rândul femeilor. În ansamblu, 30% dintre adulți (48% dintre bărbați și 12% dintre femei) sunt fumători.

O cauză importantă a creșterii numărului fumătorilor în țările în curs de dezvoltare este tocmai masiva publicitate făcută în mass-media produselor din tutun. Strategiile publicitare utilizate de industria producătoare de țigări sunt foarte diverse: folosirea de mesaje și imagini scilpitoare, atrăgătoare, foarte bine realizate tehnic, persuasive, care copleșesc publicul, convingându-l asupra efectelor pozitive ale fumatului, sponsorizarea diferitelor acțiuni culturale sau sportive, oferirea gratuită a unor produse din tutun etc. Allan Landers – vedeta campaniilor Winston transformat în luptător împotriva consumului de tutun afirma: „Comaniile producătoare de țigări cheltuiesc anual 6 miliarde de dolari, incitând tinerii spre a fuma. Îi conving pe aceștia de faptul că dacă vor fuma vor fi atrăgători, plini de succes, acceptați de grupul de prieteni. Iar această imagine este proiectată în fiecare produs media – de la filme la reviste și chiar personaje de desene animate”.

Reclamele la țigări arată fumatul ca fiind fascinant, distractiv, sănătos, sofisticat, producător de bunăstare, iar industria tutunului acționează ca o forță globală, fără a exclude nici o națiune sau popor.

Nu există însă argumente economice sau de sănătate publică în favoarea fumatului. Fumatul reprezintă un risc major pentru starea de sănătate. El ucide 6 persoane în fiecare minut în lume, iar un fumător din patru moare dintr-o maladie legată de tutun. Anul trecut fumatul a ucis patru milioane de oameni. Până în anul 2020 aceasta „unealtă” a morții va ridica numărul deceselor la 10 milioane de fumători pe an. Industria producătoare de țigări are nevoie de 11.000 de noi fumători în fiecare an pentru a-i înlocui pe cei care mor, astfel că ținta vizată de aceste companii este reprezentată, în principal, de copii și tineri. Comaniile producătoare de țigări au nevoie de copii și de tineri pentru a vinde dependență și moarte ca acte de libertate, sofisticare, alegere liberă și succes.

Adevăr și mit despre alcool

Alcoolul sporește puterea de muncă Fals Adevărat

Imediat după consumul de alcool intervine starea numită „faza de excitație”. Ea se datorează biciurii sistemului nervos și constă într-o slăbire a proceselor de inhibiție, aceasta fiind unul din primele efecte ale acțiunii toxice a alcoolului.

După această fază de excitație însă, randamentul muncii celui aflat sub acțiunea alcoolului scade; nu va fi niciodată superior randamentului pe care îl are când nu se află în această stare.

În condiții experimentale s-a demonstrat că oboseala apare de două ori mai repede la cei aflați sub influența alcoolului, deși inițial ei lasă impresia că au o capacitate de muncă ridicată. În plus, munca se face anarhic, nu se mai ține seama de regulile de securitate, semnele care atrag atenția asupra pericolelor pot trece neobservate.

Dintre accidentele auto mortale, produse noaptea între orele 21 și 6, cam 85% sunt provocate de conducătorii auto care au consumat alcool în exces.

Datele statistice arată că nu este absolut necesară o stare de beție avansată pentru producerea accidentului. Astfel, când alcoolul atinge o concentrație de 0,3-0,5 mg la litrul de sânge, riscul de accidentare se dublează. Această concentrație se poate atinge dacă s-a consumat un pahar de vin destul de slab alcoolizat (8%).

Vă închipuiți ce se întâmplă când se consumă o băutură alcoolică mai concentrată (coniac, lichior etc.), alcoolizată 30-35%.

Dacă ținem seama și de faptul că, după 4-5 pahărele de țuică alcoolul din sânge (alcoolemia) se mai poate afla a doua zi încă la un nivel de peste 1 mg la litru, putem aprecia cât de dăunătoare este, pentru munca unui conducător auto, obișnuința de a bea băuturi alcoolice. Când alcoolemia depășește 1 mg la litru (1%) riscul de accidentare este de trei ori mai mare.

La frig se recomandă consumul de alcool

Fals Adevărat

Cel care a consumat alcool are inițial o senzație de căldură: pielea lui este fierbinte, indiferent de temperatura aerului înconjurător, și colorată în trandafiriu, dar aceasta se datorează

dilatării vaselor de sânge ale pielii sub influența alcoolului. Astfel, circulația sângelui devine mai intensă, favorizând eliminarea unor mari cantități de căldură produsă prin arderile interne.

Când cel care a băut alcool se află în frig, cum se întâmplă iarna, pierderea de căldură poate depăși mult producerea de căldură, iar la un moment dat senzația de căldură este înlocuită de o senzație de frig. Așa se explică de ce pot îngheța cu ușurință, în timpul iernii, cei care au consumat alcool.

Alcoolul întărește organismul Fals Adevărat

În ceea ce privește rolul antiinfecțios al alcoolului – nimic de spus, el este capabil să distrugă microbii, dar la o concentrație de minimum 70%; în sânge nu poate atinge niciodată mai mult de 0,4-0,5%, concentrație suficientă pentru a provoca moartea omului, dar nu a microbilor!

Dimpotrivă, consumul cronic de alcool reduce puterea organismului prin denutriție.

Alcoolul începe prin a tulbura funcția mucoasei stomacului, ducând la gastrite, cu scăderea secreției digestive și reducerea poftei de mâncare până la dispariție. Funcția pancreasului este și ea tulburată. Alimentele încep să ajungă în intestin prost digerate, iritându-l. Substanțele nutritive nu mai pot fi absorbite, fiind eliminate, și cu timpul nici puținele alimente consumate de alcoolicul cronic nu-i mai sunt de folos. Organismul său, lipsit de proteine, de vitamine, are o rezistență scăzută, se află dezarmat împotriva oricărei infecții.

Un organ deosebit de sensibil la alcool este ficatul, deoarece în el se produce arderea alcoolului introdus în organism, și tot aici se depun grăsimile care rezultă din arderi, consumul cronic de alcool atacând celulele ficatului.

Este însă adevărat că unii medici recomandă consumul moderat de alcool, dar numai anumite băuturi alcoolice, în cantități mici și numai respectându-se anumite condiții.

Concluzii:

➤ Consumul zilnic de băuturi alcoolice, chiar dacă nu e în cantități mari, cu tot aspectul său nevinovat, se numește totuși alcoolism cronic și nu scutește pe nimeni de consecințe.

➤ În mod deosebit trebuie evitate băuturile tari, care cresc repede și pe durată mai lungă concentrația de alcool în sânge, dar și vinul și berea, deoarece, datorită cantităților mari în care pot fi consumate cu ușurință, rămân tot atât de periculoase în caz de consum cronic.

➤ Este bine să facem în așa fel încât „ocaziile” care ne pot determina să consumăm băuturi alcoolice să fie cât mai rare; în nici un caz să nu se bea pe nemâncate, dată fiind proprietatea alcoolului de a fi absorbit mai repede când este consumat neasociat cu alimente.

➤ Sub nici un pretext nu este permis consumul de băuturi alcoolice înainte de a începe munca, în timpul muncii sau când suntem la volan etc.

➤ În sfârșit, un amănunt demn de reținut: dacă alcoolul este toxic pentru adult, la copil are un efect mult mai grav. Copilul poate ajunge ușor în stare de comă după consumarea unei cantități relativ moderate de băuturi alcoolice, organismul său fiind sensibil la concentrații mult mai mici.

Dacă la adult coma se produce când concentrația de alcool în sânge este de 3‰, iar moartea survine la concentrația de 5‰, copilul intră în comă când alcoolemia este de 2,5‰, iar moartea poate surveni când alcoolemia a atins 3‰.

Nici un argument nu poate pleda pentru a da copiilor să consume băuturi alcoolice, chiar diluate și în cantități mici. Ele nu le sunt de folos sub nici o formă, în schimb le pun viața în pericol cu multă ușurință.

➤ Faptul că pe măsură ce a trecut timpul ne-am obișnuit să consumăm băuturi tot mai tari, în cantități crescânde, fără să ne îmbătăm – nu este de loc o dovadă care să ne liniștească. Ea înseamnă că organismul dă semne de obișnuință. Faptul că ne permite să consumăm doze crescânde nu înseamnă în același timp că am devenit invulnerabili la toxicitatea alcoolului, care continuă să rămână direct proporțională cu doza consumată.

Alimentația

Una dintre cele mai simple modalități de a „măsura” gradul de „sănătate a hranei” noastre de toate zilele este analiza cu ajutorul piramidei alimentelor. Mâncărurile și produsele pe care le consumați în mod obișnuit compun sau nu o alimentație sănătoasă? Dacă e vorba de produse din cele două grupuri de la baza piramidei – de pildă legume, paste sau orez – totul e în regulă, poftă bună. Dacă e vorba de cele două grupuri de la vârful piramidei – consumați mai puțin.

Despre diversele tipuri de alimente:

Cartofi, pâine, paste făinoase, orez și fulgi de cereale.

Aceste alimente bogate în amidon va pot oferi zilnic toată energia de care aveți nevoie; nu îngrașă decât dacă sunt gătite sau servite cu grăsimi; în plus, sunt o bună sursă de proteine, vitamine și substanțe minerale. Ele ar trebui să constituie elementul principal al majorității meselor – ideal ar fi să constituie baza fiecărei mese. Dacă se poate, alegeți pâine integrală – același lucru și în cazul fulgilor de cereale – datorită conținutului ridicat de fibre vegetale. Fibrele contribuie la prevenirea constipației și altor tulburări intestinale. Rețineți: cartofii sunt o excelentă sursă de vitamina C – și împreună cu alimentele bogate în fier ajută la prevenirea anemiei.

Deci mâncați zilnic cartofi, pâine, orez și fulgi de cereale, cu condiția să nu le asociați sau gătiți cu grăsimi, pentru că astfel îngrașă și au efecte negative.

Legume, zarzavaturi și fructe

Legumele, zarzavaturile și fructele sunt principala sursă de substanțe minerale și vitamine din alimentație, dar mulți dintre noi nu consumăm destul. Încercați să mâncați toate legumele de sezon – unele dintre ele se găsesc indiferent de anotimp – și adăugați fasole și linte, care sunt surse excelente de fier și alte substanțe minerale. Legumele și zarzavaturile produse pe plan local sunt cele mai ieftine și, fiind proaspete, sunt și cele mai gustoase și hrănitoare. Dacă aveți posibilitatea, cel mai bine e să mâncați legume și zarzavaturi din grădina proprie. Fructele sunt, de asemenea, o sursă foarte bună de vitamine și substanțe minerale. Consumați fructele de sezon și puneți la păstrare cât mai multe fructe de livadă sau sălbatice – congelate, uscate ori în conserve (preferabil fără zahăr).

În fiecare zi este recomandat consumul a 5 porții de legume și fructe (nu mese, ci porții: 100-150 gr proaspete, 200 gr fierte sau conservate /porție/). Ele asigură nu doar substanță minerală, dar sunt și o importantă sursă de hidratare.

Carne, pește și leguminoase – fasole, linte etc.

Consumul de grăsimi animale în cantități prea mari e unul din principalele riscuri pentru sănătate. Organismul are nevoie de grăsimi în cantități mici – dar cei mai mulți dintre noi mâncăm prea multe grăsimi. Ați auzit poate de grăsimile saturate. Acestea se găsesc în primul rând în carnea de vacă, porc și oaie – sau în

diferite produse preparate din aceste feluri de carne și din grăsimea lor, cum sunt cârnații, plăcintele cu carne, hamburgerii etc. Excesul de grăsimi saturate poate duce la boli ale arterelor coronare, la îngrășare și obezitate. Există apoi grăsimi nesaturate – care se găsesc în carnea de pește, pui, curcan, rață, în ouă, fasole și linte, semințe de floarea soarelui și în produsele care le conțin. Grăsimile nesaturate prezintă mai puține riscuri – dar în cantități prea mari toate grăsimile duc la îngrășare, cu riscurile amintite.

Așadar, în loc de carne grasă ori slănină, cumpărați cantități mici de carne slabă. Și mai bine este să mâncați mai multă carne de pește de orice fel. De asemenea, nu uitați să consumați ficat, care conține fier. Mâncărurile tradiționale din fasole și alte leguminoase sunt hrănitoare – la gătit folosiți însă cât mai puține grăsimi animale și evitați prăjitul. De asemenea, încercați să nu puneți grăsimi în supe sau ciorbe. Ca regulă generală: cu cât mâncați mai puține grăsimi, cu atât e mai bine pentru sănătate.

Lapte și produse lactate

Laptele, brânza, smântâna și iaurtul sunt surse valoroase de proteine, vitamine și substanțe minerale, dar în același timp au un conținut ridicat de grăsimi animale. Laptele și produsele lactate sunt importante pentru o alimentație sănătoasă, cu condiția să fie consumate cu cumpătare. Dacă aveți posibilitatea, beți lapte degresat sau semidegresat, care e mai bun pentru adulți datorită conținutului redus de grăsimi. E de preferat smântâna cu conținut scăzut de grăsimi.

Grăsimi, uleiuri și zahăr

După cum se observă, grăsimile, uleiurile și zahărul ocupă segmentul cel mai mic al piramidei – și acest lucru arată ce proporție ar trebui să aibă ele în alimentație. Așadar, cu cât mai puțin, cu atât mai bine. Dacă gătiți cu unt, grăsime sau uleiuri – reduceți pe cât posibil cantitățile sau măcar folosiți uleiuri cu grăsimi nesaturate. E de preferat să pregătiți mâncarea prin fierbere, în vase cu presiune, pe grătar sau la cuptor, fără să adăugați grăsimi sau uleiuri – e o cale de-a scădea cantitatea totală de grăsimi din alimentație. Încercați să reduceți grăsimile din toate rețetele pe care le folosiți. Mâncați pâine, dar fără unt – sau măcar puneți un strat foarte subțire.

Încercați să reduceți toate dulciurile, inclusiv mierea – nu au nici o valoare nutritivă, îngrașă și provoacă apariția cariilor.

Exercițiul fizic

Indiferent de vârstă, activitatea fizică joacă un rol important în păstrarea sănătății și în menținerea unei stări de bine. Părerea că activitatea fizică e numai pentru sportivi e greșită. Fiecare dintre noi trebuie să-și păstreze forma fizică, pentru menținerea sănătății.

Păstrarea formei fizice depinde de trei componente majore: rezistența, forța și suplețea. Exercițiul fizic frânează îmbătrânirea sistemului osos, articulațiilor și mușchilor – în special a mușchiului cardiac. Lipsa activității fizice sporește din multe puncte de vedere riscurile pentru sănătate.

Riscuri personale: boli ale arterelor coronare (care hrănesc inima), infarct de miocard și accidente vasculare cerebrale, hipertensiune arterială, lipsă de tonus muscular și de energie, probleme cu articulațiile, osteoporoza (fragilitate osoasă), modificări ale ținutei corpului, îngrășare și obezitate.

Riscuri pentru familie: lipsa de energie în relațiile cu copiii sau nepoții – care primesc totodată un exemplu negativ.

❖ *Rezistența:* Trebuie să puteți face mișcare fizică fără să ajungeți imediat să gâfâiți. Trebuie să vă dezvoltați circulația sângelui spre inimă și plămâni. Odată cu sporirea rezistenței, ritmul cardiac scade și crește forța de contracție a inimii – deci veți suporta mult mai ușor efortul fizic prelungit sau de intensitate mare.

❖ *Forța:* Activitatea fizică presupune o musculatură cu tonus foarte bun. Când mușchii au un tonus corespunzător, scade mult riscul entorselor și accidentărilor.

❖ *Suplețea:* O bună mobilitate a gâtului, coloanei vertebrale și articulațiilor previne întinderile ligamentelor, mușchilor și tendoanelor. Suplețea reduce, de asemenea, riscul durerilor datorate rigidității articulațiilor.

Există o legătură directă între nivelul activității fizice și consumul energiei ce provine din mâncare. Dacă mănânci mai mult decât consumi, surplusul de energie se depozitează sub formă de grăsime, ceea ce sporește riscurile pentru sănătate – riscuri și mai înalte dacă se asociază fumatul și consumul excesiv de alcool.

Identitatea de gen

Sex – diferența biologică dintre femeii și bărbați.

Nu ne naștem femeii/bărbați, ne naștem persoane de sex femeiesc/bărbătesc și devenim, ne formăm ca femeii/bărbați, feminini/masculini, cel mai adesea în contact cu societatea, care ne impune valori, așteptări prestabilite, ce au rolul de a ne modela. Ne naștem cu un sex anume, dar nu și cu un gen anume. Acesta din urmă se formează în strânsă dependență de tipul de societate, de gradul de cultură și civilizație.

Identitate de gen – interiorizarea psihologică și morală a trăsăturilor feminine/masculine, ca rezultat al unui proces de interacțiune între sine și ceilalți.

Stereotipuri de gen – sistem de convingeri, opinii consensuale referitoare la caracteristicile femeilor și bărbaților, în legătură cu trăsăturile dezirabile ale masculinității și feminității.

Trăsături tradițional feminine: dependență, emotivitate, blândețe, subiectivitate, nevoie de protecție, sensibilitate, înclinație spre detaliu și aparență, slăbiciune, tact, grijă față de alții.

Trăsături tradițional masculine: independență, raționalitate, agresivitate, obiectivitate, încredere în sine, spirit de competiție, capacități analitice, înclinație spre esență, tărie, înclinație spre științe, ambiție, autoafirmare.

Prejudecăți de gen – idei preconcepute care operează etichetări din perspectiva a ceea ce este predeterminat ca admis/respins, întrucât o persoană este bărbat sau femeie.

Autonomie de gen – capacitatea de a formula propriile norme de conduită ca fată sau băiat, ca femeie sau ca bărbat.

Standard unic – aplicarea acelorași valori și norme, indiferent că sunt femeii sau bărbați, ceea ce instituie o reală egalitate de șansă între cele două genuri.

Roluri de gen – atitudinile și comportamentele dominante pe care societatea le asociază femeilor și bărbaților, respectiv drepturile și responsabilitățile lor într-o anumită societate.

Etica „grijii” – asociată mai ales fetelor, educă spre cooperare, spre a fi receptivă la nevoile celorlalți, spre a ajuta, a îngriji, chiar prin renunțare la sine și prin sacrificiu.

Etica „drepturilor” – asociată mai ales băieților, educă băieții spre competiție, spre dreptate, corectitudine, legalitate, făcând abstracție de nevoile concrete ale celor din jur.

Discriminare de gen – teorie și practică ce susțin că, în mod natural, femeile și bărbații nu pot să îndeplinească aceleași roluri în viața privată, în cea publică și în cea profesională.

Dincolo de identitatea de gen, problemele legate de sexualitatea copilului/adolescentului sunt multiple și variate. Nu vor fi tratate aici aceste probleme, sunt numeroase materiale care le dezbat. Tot ce se va face va fi atenționarea (suplimentară) asupra necesității discuțiilor deschise între părinți și copii, în special când este vorba de subiecte sensibile: consumul de tutun și alcool, anturaj, comportament sexual, consum de droguri, relații etc.

Nu avem o rețetă universală care să vă ajute să discutați cu copiii dumneavoastră teme diverse, fie că este vorba de copii „cuminți” sau copii „rebeli”. Putem însă profita de experiența specialiștilor care lucrează cu tinerii pentru a vă da câteva idei despre ceea ce face adolescența o perioadă riscantă nu numai în viața copilului, dar și a părintelui. Pentru că adolescența este vârsta la care se înregistrează cele mai multe debuturi în comportamente de viață nesănătoase, pentru că există situații de risc la care copilul se expune zi de zi, încercați să adoptați un comportament preventiv, care să evite apariția pericolului pentru copilul dumneavoastră.

De ce adolescența este vârsta la care se înregistrează cele mai multe debuturi în comportamente de viață nesănătoase? Pentru că:

În perioada adolescenței tinerii au mai multă încredere în:

- părinți;
- profesori;
- grupul de prieteni.

Adolescentul este înclinat să adopte:

- comportamente conformiste, acceptate social;
- comportamente nonconformiste, care încalcă normele și valorile sociale.

Adolescența este o perioadă:

- în care tinerii știu foarte bine cine sunt, care sunt valorile lor, ce este bine și ce este rău;
- de confuzie valorică;

În deciziile sale, adolescentul este influențat mai mult de:

- familie;
- profesori;
- persoane vârstnice;

- grupul de prieteni.

Majoritatea adolescenților vor:

- să fie în siguranță, protejați;
- să trăiască emoții noi, intense.

Adolescența este o perioadă în care:

- comportamentul adolescentului poate fi ușor prevăzut prin reacții anterioare;
- se încearcă tot felul de comportamente, chiar și comportamente străine de propria personalitate, cu scopul cunoașterii de sine.

Majoritatea adolescenților se caracterizează prin:

- chibzuință, se gândesc mult înainte de a lua o decizie;
- reacții rapide, ei nu se gândesc prea mult la consecințe.

Viața afectivă a adolescenților este:

- relativ echilibrată;
- adolescența poate fi considerată vârsta maturității afective;
- echilibrul afectiv este fragil.

Adolescența este o perioadă în care copilul:

- este foarte preocupat de pericolele care există și de care este bine să se ferească;
- crede că tot ceea ce este rău nu îl poate atinge.

Concluzie:

Adolescența este o perioadă de confuzie valorică în care adolescentul adoptă cu ușurință comportamente nonconformiste, de multe ori la sugestiile prietenilor; părinții au o autoritate mai scăzută în fața lor.

Chiar și scăzută, autoritatea dvs. asupra fiicelor/fiilor adolescenți îi poate ajuta să nu adopte comportamente nesănătoase; rețineți însă că în această perioadă, mai ales, comunicarea deschisă cu copilul este esențială. Abordați diverse strategii, în funcție de personalitatea copilului, apelând la specialiști atunci când considerați că eventualele probleme apărute depășesc capacitatea dvs. de a face față.

Activitate: „Așa sau altfel”

- ◆ **Scopul** activității este să-i determine pe părinți să-și analizeze propria experiență familială, din perspectiva comportamentelor de viață sănătoase/nesănătoase și să-și propună posibile schimbări realiste care să conducă la creșterea calității vieții.

Durata: 20 min.

Materiale necesare:

- ✓ Foaie de flipchart / tablă;
- ✓ Marker pentru flipchart;
- ✓ Fișe de lucru.

Desfășurarea activității: În timp ce se discută elementele din secțiunea „Teorie”, afișați, în locuri vizibile în sală, coli (preferabil A3 sau A2) cu sugestii utile pentru un stil de viață sănătos, repartizate pe cinci categorii: consum de tutun, consum de alcool, consum de droguri, regim alimentar, regim de odihnă. Pe baza propriei experiențe de viață și făcând apel la sugestiile afișate, părinții vor avea sarcina de a completa fișele de lucru din anexă.

Recomandări pentru realizarea activității: Insistați asupra faptului că schimbările propuse este de dorit să fie realiste, să țină seama de caracteristicile socio-profesionale ale părinților (vârstă, categorie socială, profesie, grad de educație etc.), dar și de caracteristicile socio-psiologice ale copilului (vârsta, nevoi personale, trăsături de personalitate, grad de maturizare, condiții de viață etc.). Schimbările pe care și le propun să fie realizabile, să nu fie alese pentru că sunt comportamente dezirabile, sănătoase și pentru că acest lucru este așteptat de la ei.

Sugestii: După încheierea activității veți pune întrebări de genul:

- Cum v-ați simțit pe parcursul activității?
- Cum vi s-a părut activitatea?

- > *Considerați că este dificil de schimbat un comportament nesănătos, o dată ce a devenit obișnuiță?*
- > *Credeți că sunt ușor de imitat comportamentele adulților de către copii?*
- > *Credeți că în familiile în care părinții au comportamente de viață nesănătoase copiii sunt predispuși să adopte aceste comportamente?*

Încercați să atrageți în discuții cât mai mulți participanți. Se pot iniția discuții referitoare la planuri concrete pentru punerea în aplicare a schimbărilor dorite.

Anexă: Fișă de lucru

FIȘĂ DE LUCRU: „*Așa sau altfel*”

	Ce ați menține în stilul de viață?	Ce ați schimba în stilul de viață?
La Dvs.		
La copilul Dvs.		

***Notă:** *Pregătiți activitatea următoare cu elevii. Fiecare elev va avea la dispoziție o lună pentru a realiza, individual sau împreună cu alți colegi, un produs sau o activitate care să fie reprezentative pentru preocupările lui din timpul liber. Aceste produse/activități vor fi prezentate în cadrul activității următoare cu părinții.*

2.1.6. Activitatea: *Comportamentele evazioniste ale copiilor*

◆ **Scopul** activității este ca prin transpunerea în rolul părinților din situațiile prezentate, să formeze abilități de a soluționa probleme asemănătoare, în sensul menținerii relațiilor specifice unui climat familial echilibrat.

• **Obiective:**

- să stabilească comportamentele inadecvate în relație cu ceilalți;
- să identifice cauzele care au generat problema apărută.

Durata: 30 min.

Materiale necesare:

- ✓ Fișe de lucru;
- ✓ Foi de flipchart / tablă;
- ✓ Marker pentru flipchart.

Desfășurarea activității: Veți împărți grupelor de părinți fișele de lucru. Se cere fiecărui părinte să citească situația prezentată în fișa de lucru și să se gândească timp de 5 minute cum ar fi procedat el într-o asemenea situație și să identifice cauzele care au generat problema apărută. Membrii grupelor vor împărtăși în cadrul echipei părerile lor, acestea vor fi discutate și apoi se va stabili, de comun acord, o soluție care va fi expusă, în plen, de reprezentantul grupului. Soluțiile prezentate vor fi supuse dezbaterilor.

Recomandări pentru realizarea activității:

Recomandați părinților să identifice soluții cât mai variate și cât mai apropiate de modul în care ar reacționa ei în mod real, dacă ar trăi situația prezentată.

Sugestii: După încheierea exercițiului veți pune întrebări de genul:

- Cum v-ați simțit pe parcursul activității?
- Cum vi s-a părut activitatea?
- V-a fost greu să vă puneți în pielea părintelui din situațiile prezentate?
- Ce ați descoperit în legătură cu propria persoană vis-à-vis de soluțiile prezentate?
- Care moment al „rolului” vi s-a părut cel mai dificil?
- Cum vi s-au părut soluțiile prezentate de ceilalți? Argumentați răspunsurile.

FIȘĂ DE LUCRU

Pentru clasele I și a II-a

Dragoș este elev în clasa I (a II-a). El a uitat să-și facă tema la matematică. Doamna învățătoare controlează temele pentru acasă. Când ajunge la Dragoș, acesta recunoaște că a uitat să-și facă tema. Doamna învățătoare notează în caiet acest lucru și îi dă un calificativ insuficient. După-amiază, când mama vine de la serviciu, îl întreabă pe Dragoș dacă a luat vreun calificativ. Dragoș îi spune că nu și îi arată caietul cu temele rezolvate în acea zi. Mama merge în bucătărie pentru a pregăti cina. În coșul de gunoi zărește aruncate foi din caietul de matematică. Pe ele se văd urme de stilou roșu. Uitându-se cu atenție la acele foi, mama găsește calificativul insuficient pentru temă neefectuată.

Pentru clasele a III-a și a VI-a

David este elev în clasa a III-a (a IV-a, a V-a, a VI-a). El nu și-a făcut tema la limba română pentru a doua zi, știind că are calificative (note) și nu va fi ascultat. Doamna învățătoare/profesoară strânge caietele tuturor elevilor pentru a le corecta. Negăsind tema efectuată în caietul lui David, îi scrie acestuia în caiet și îl anunță că ora următoare îi va controla și tema neefectuată. Ora următoare, David a lipsit de la oră, crezând că astfel va scăpa să-și facă tema. Doamna învățătoare/profesoară îi

trece absență în catalog. Părinții lui David află la ședința cu părinții că acesta nu-și face temele la limba română și că lipsește nemotivat de la ore.

Pentru clasele a VII-a și a XII-a

Eva este o elevă foarte bună în clasa a X-a. Părinții ei întotdeauna s-au mândrit cu performanțele acesteia. În ultimul timp era mult mai veselă și comunicativă. Eva se îndrăgostise de Marius, un băiat de 21 de ani, muncitor la o firmă de construcții în oraș. Totul a fost frumos până într-o seară când o vecină i-a povestit mamei că Eva este mereu însoțită de un tânăr îmbrăcat modest și cu faimă rea în cartier. Din acea seară părinții i-au interzis Evei să se mai vadă cu Marius.

A doua zi, Eva i-a povestit prietenului ce i s-a întâmplat și, împreună, au decis să se mute în garsoniera lui Marius, dar fără să-și anunțe părinții.

Copiii pot reacționa neașteptat la situații concrete de viață. Reacțiile negative se structurează pe mai multe niveluri, ele fiind însă reacții predominant afective și subiective. Copilul adoptă de multe ori comportamente inadecvate în relațiile cu ceilalți, precum și în atitudinea față de sine însuși. Ne vom opri asupra unor asemenea conduite și atribute: egoismul, negativismul, răsfățul, încăpățânarea, minciuna, furtul, fuga de acasă sau de la școală.

- **Egoismul** – este dragostea exagerată de sine. Egoistul raportează totul la sine și acest lucru duce la izolarea lui față de ceilalți. Egoismul nu este ceva înnăscut, permanent și nemodificabil, fiind de cele mai multe ori un efect al răsfățului. Când un copil are înclinații spre egoism, părinții trebuie să fie atenți, trebuie să-l educe în direcția respectului pentru oameni, renunțând la comportarea greșită de a se supune dorințelor imediate ale copilului.
- **Negativismul, neascultarea, nesupunerea** – aceste trăsături strâns legate între ele se manifestă prin refuzul sau rezistența opusă în fața cerințelor externe. Cauzele care pot sta la baza acestor manifestări sunt: exigența irațională sau lipsa de autoritate, răsfățul, neînțelegerea necesității respectării unor

cerințe. Trebuie să facem distincție între nesupunere, neascultare pasivă provocate de inerție, de o fire visătoare sau uitarea unor cerințe și nesupunerea activă izvorâtă din revoltă, din dorința de a nu se supune. Avem nesupunere parțială (față de un profesor, un părinte) și nesupunere globală, ceea ce duce la grave devieri de comportament. În astfel de situații vina aparține ambelor părți implicate. Descoperind erorile făcute, putem negocia noi reguli de comportament. Este importantă consecvența în aplicarea regulilor respective.

- **Răsfățul** – este un factor negativ în dezvoltarea copilului. Deși se confundă, de multe ori, cu alintarea, există însă deosebiri între ele. Oricărui copil îi place să fie alintat. Dacă alintarea este exagerată, trecându-se peste limita normalului, se ajunge la faza anormală de răsfăț. Răsfățatul, cu de la sine putere, își permite multe gesturi nepermise la vârsta lui. Părinții pot remedia defectul răsfățului înainte ca acesta să se transforme în egoism.
- **Încăpățânarea** – Un copil este etichetat ca fiind încăpățânat, dacă persistă cu îndârjire într-o atitudine negativă față de o obligație impusă de adulți. Ea este o comportare negativă și nu trebuie confundată cu ambiția. Ambiția este un sentiment constructiv, care poate deveni creator. Încăpățânarea este un defect, nu o calitate. Dojenirea pe un ton calm și fără să fie însoțită de amenințări fără rost este eficientă. Cearta și morala făcute unui copil încăpățânat nu trebuie să se desfășoare în public. E de preferat ca discuția să se facă mai târziu, când criza de încăpățânare a trecut și se poate discuta liniștit cu copilul. Când copilul și-a recunoscut vina și promite că nu va mai face, ne putem declara mulțumiți ca părinți.
- **Minciuna** – este o conduită de eschivare, în general destinată să evite o mustrare. De multe ori, în mod inconștient, părinții își învață proprii copii să mintă, prin promisiunile zilnice care nu sunt îndeplinite. Dacă un copil va fi pus să mintă că unul dintre părinți nu este acasă, atunci când e căutat de o persoană nedorită, greșeala va fi dublă, el va fi învățat să mintă și este învățat că poate trece peste obligațiile sociale recurgând la minciună. Copiii nu sunt naivi, proști, orbi sau surzi. Pe măsură ce se dezvoltă psihic, ei vor să știe totul și sunt de preferat discuțiile oneste, pe înțelesul lor, fără a

ambala realitatea în minciuni. Factori care pot cauza minciuna la copii:

- părinții așteaptă prea multe de la ei;
- lipsa unei explicații plauzibile pentru un anumit comportament;
- lipsa unei educații consistente;
- lipsa de atenție acordată de adulți;
- teama, frica de pedeapsă;
- dorința de autoafirmare.

Minciuna poate fi, de asemenea, o manifestare tipică a tendinței de supraapreciere. Unii copii mint din dorința de a-i acoperi pe alți copii („onoare”). Orice vină ascunsă prin minciună trebuie sancționată, astfel încât să înțeleagă că vina se agravează mințind; sinceritatea reduce vina și pedeapsa. Din educație trebuie eliminate procedeele care induc teamă în legătură cu recunoașterea greșelii. La baza tratării individuale e necesar să stea încrederea în copil.

➤ **Furtul** – semnifică însușirea unor bunuri care nu le aparțin, nerespectând proprietatea altcuiva. Factorii care pot determina astfel de comportament:

- presiuni din partea prietenilor, în al căror grup doresc să se integreze;
- respect de sine scăzut;
- lipsa unor prieteni pe care, prin astfel de comportament, îi poate „cumpăra”;
- existența și a altor probleme comportamentale (minciuna, chiulul etc.);
- tentația pentru un obiect;
- lipsa unei educații raționale;
- educare de acoperire a furtului;
- exemple negative.

Există mai multe tipuri de furt:

- a) *Furtul delinvent* – reflectă dorința de a avea un obiect, nu se mai teme de nimic pentru a obține ceea ce își dorește.
- b) *Furtul nevrotic* – se caracterizează prin absurditatea sa aparentă; obiectul nu are importanță, hoțul dăruindu-l sau aruncându-l fără regret.

- c) *Furtul caracterial* – se datorează unei agresivități legate mai mult de actualitate, el fiind un protest față de o persoană care nu-i acordă suficientă atenție, care-i provoacă suferință și pe care copilul încearcă să se răzbune.

Furtul se combină cu minciuna. Părinții trebuie să se intereseze îndeaproape de prietenii copilului și să nu încurajeze nici o manifestare opusă cinstei. Copilul este învățat de mic să respecte bunurile proprii, să protejeze proprietatea altora, să realizeze totul prin forțe proprii, prin resurse interioare. Sunt principii care nu suportă negocierea.

Activitate: „Final”

Pentru a încheia ultima activitate, veți organiza, o mică petrecere pe parcursul cărei părinții pot schimba impresii între ei. La începutul acestei petreceri fiecare familie va primi, din partea dvs., o diplomă pentru implicare în aceste activități. Diploma conține pe verso un angajament pe care părinții trebuie să-l semneze în momentul în care primește diploma. Veți citi angajamentul cu voce tare înainte de înmânarea diplomelor.

Instituția de învățământ

Diplomă

Se acordă familiei pentru absolvirea cursului „Educația părinților”, 2017–2018. Pentru curajul și implicarea dvs. ați primit calificativul „Excelent”.

Diriginte

.....

Data:

Verso diplomă:

ANGAJAMENT

Ne angajăm:

- ✓ să respectăm drepturile copilului;
- ✓ să respectăm opinia copilului;
- ✓ să comunicăm deschis întotdeauna cu copilul nostru;
- ✓ să acordăm atenție problemelor personale ale copilului;
- ✓ să încurajăm orice inițiativă pozitivă;
- ✓ să stimulăm dezvoltarea stimei de sine a copilului;
- ✓ să petrecem cât mai mult timp alături de el;
- ✓ să manifestăm mai multă înțelegere în relația cu copilul;
- ✓ să ne dezvoltăm alături de copilul nostru;
- ✓ SĂ-L IUBIM.

Semnătură

2.2. Recomandări metodologice privind educația parentală

Nu există o metodă corectă, o soluție „magică”, pentru care trebuie să o găsim în educația copilului. Orice copil este unic și reacționează în felul său la lumea care-l înconjoară. Prezentăm în continuare o serie de recomandări pentru părinți:

- Comportamentul copilului poate fi controlat și modificat în sens pozitiv numai dacă privim în mod realist cauzele ce provoacă problemele.
- Ca părinte ai o mare parte de vină pentru problemele comportamentale ale copilului tău. Nu trebuie să te învinuiești, trebuie să te analizezi. Trebuie să-ți înțelegi copilul, înțelegându-te pe tine.
- Pentru a fi un părinte bun trebuie să ai capacitatea de a detecta, de a tolera și de a rezolva situațiile dificile cu precauție și înțelegere.
- Fiecare părinte are stilul propriu de educație, convingerile și valorile personale; fiecare copil are particularitățile care-l deosebesc de oricare copil.
- Fii atent, părintele este modelul pe care copilul îl urmează!
- Nu pretinde copilului tău o disciplină exagerată pentru că îi vei îngrădi copilului orice formă de manifestare.
- Dacă ne fixăm în minte un prototip al copilului ideal și încercăm să ne modelăm propriul copil după acest exemplu, avem cele mai mari șanse ca rezultatul să ne dezamăgească în viitor.
- Numai după ce vei înțelege comportamentul copilului vei ști ce trebuie să faci.
- Nu-i oferi copilului mai mult, pentru că va avea pretenția să primească din ce în ce mai mult, până când părinții nu vor mai putea să răspundă solicitărilor sale.
- Nu lăsa copilul să sesizeze slăbiciunea ta ca părinte pentru că el va începe „șantajul sentimental”.
- Nu trată copilul ca fiind un bun ce ne aparține și asupra căruia avem toate drepturile.
- Rezervă-ți câteva ore pe zi din timpul tău pentru a-i observa copilului evoluția și performanțele!

- Răspunde-i adecvat și cu răbdare la toate întrebările, atunci când copilul tău traversează vârsta „de ce-ului”.
- Implică-te în jocurile pe care le inițiază copilul tău cât mai mult timp posibil.
- Dă-i primele sarcini, primele responsabilități atunci când copilul nu este adânc implicat într-o activitate antrenantă și recompensează-l corespunzător.
- Trebuie să fii flexibil, sensibil și deschis în relațiile cu copilul.
- Lasă deoparte atitudinea negativă pe care o ai în legătură cu copilul tău, chiar dacă există o anumită problemă comportamentală.
- Îndată ce ți-ai dat seama că există o problemă, este deosebit de important să o monitorizezi și să observi cum se manifestă înainte de a încerca s-o rezolvi.
- Copilul nu are nici-o vină pentru faptul că ești stresat, supus diverselor presiuni.
- Copilul este copil și nu ne putem aștepta de la el să facă lucrurile, așa cum dorim sau să se comporte, așa cum am vrea noi ca părinți.
- Pentru că se află într-o perioadă de învățare, trebuie să-l lași să și greșească, deoarece greșind va învăța până la urmă să se corecteze.
- Cere-i copilului să facă un lucru doar de două ori, prima dată pe un ton drăgăstos și a doua oară pe un ton ferm. Nu-l cicăli pentru că te va ignora. În funcție de îndeplinirea sau nu a solicitării trebuie să ai o atitudine consecventă, respectiv să te entuziasmezi atunci când îl răsplătești sau îți păstrezi calmul atunci când îl pedepsești.
- Joacă-te cu copilul, jocul având o importanță majoră în formarea unor legături puternice de natură pozitivă, bazate pe dragoste, între părinte și copil.
- Uneori copiii se poartă urât din cele mai diverse motive, iar alteleori pentru ca reacționează la atmosfera emoțională a familiei și problema devine mai complicată fiind o problemă a părinților și a copilului.
- Dacă vrei să ai o reacție pozitivă din partea copilului tău bazată pe dragoste și respect, trebuie să-i arăți dragostea și respectul de ori câte ori ai ocazia.

Majoritatea părinților petrec mult timp cu copiii lor, căutând activități cât mai variate. Aceste activități stimulează activitățile sociale ale copilului, spiritul de inițiativă, dezvoltă sentimentul de apartenență al acestuia. Propunem câteva sugestii pentru petrecerea în comun a **timpului liber**:

- *Pictatul pe față și corp.* Folosind vopsele speciale, vă puteți bucura alături de copii de imaginația și creativitatea lor.
- *În grădină.* Pentru cei care beneficiază de o „bucată de pământ”, îngrijirea plantelor (flori, legume etc.) poate fi o modalitate plăcută de relaxare și o posibilitate de comunicare afectivă.
- *Colecția familiei.* Puteți colecționa, împreună cu copiii dumneavoastră, cele mai variate obiecte, lucru care contribuie la dezvoltarea spiritului de echipă în familie.
- *Campionatele familiei:* cărți, table, șah, scrabble, puzzle, „Nu te supăra, frate!”, Monopoly etc. Orice joc trezește copiilor spiritul de competiție, stimulează ambiția și voința.
- *Concursuri pe teme din desene animate.* Mai ales pentru copiii mici povestea, jocul, animația sunt metode utile pentru stimularea imaginației și a proceselor de cunoaștere.
- *În bucătărie.* Acordați-vă timp pentru a inventa împreună tot felul de rețete culinare.
- *Voluntariatul.* Implicați-vă împreună, părinți și copii, în activități de voluntariat, inițiate de diverse organizații neguvernamentale, în folosul comunității (acțiuni pentru: copiii străzii, bătrâni, persoane cu nevoi speciale, bolnavi cronici etc. sau diverse campanii de prevenire).
- *Produse artistice.* Realizați împreună diverse produse artistice (colaje tematice, afișe, desene, ornamente, obiecte artisanale, podoabe de pom, cântece, poezii, origami etc.). Cu unele dintre acestea puteți chiar decora casa.
- *Colțul vesel.* Realizați un mic panou, amplasat la vedere, pe care să puteți nota diverse mesaje, enunțuri, caricaturi, desene pentru membrii familiei. Acestea dau culoare zilei.
- *Așteptând oaspeți.* Pentru organizarea unui eveniment, fiecare membru al familiei va primi sarcini concrete (decorarea casei sau a mesei, cumpărături, gătit, ornarea produselor alimentare, primirea oaspeților etc.).

- *Lumea necuvântătoarelor.* Orice animal e bine să fie acceptat ca un „membru” al familiei. Îngrijirea animalelor de casă (câine, pisică, pești, broscuțe, păsări, hamsteri etc.) dezvoltă asumarea responsabilităților individuale, stimulează dezvoltarea afectivă. Mai mult chiar, este bine să transmitem copiilor un mesaj pozitiv față de orice altă formă de viață din univers (îngrijirea mediului natural).
- *Abilități practice.* Realizați produse utile (ghivece, scaune, suporturi, rafturi, farfurii, vase etc.) din diferite materiale (lemn, sticlă, ceramică, lut etc.). Ele vor fi folosite pentru uzul personal sau vor fi dăruite.
- *Teatru* (teatrul de păpuși pentru cei mici, joc de rol, scenarii, carnaval, karaoke pentru ceilalți copii). Teatrul permite reflectarea unor stări emoționale (pozitive sau negative), descătușarea unor inhibiții proprii. Stimulează creativitatea și plasează persoanele în situații de viață cu rol educativ.

Nu desconsiderați nici **activitățile zilnice**, pe care le puteți face alături de copii:

- Vizionați un film împreună și discutați-l;
- Citiți aceeași carte și încercați să comentați aspectele esențiale, simbolurile;
- Mergeți la cumpărături împreună;
- Petreceți măcar o oră pe săptămână plimbându-vă fără un scop anume (în parc, pe stradă etc.);
- Faceți împreună treabă în casă (*gătit, spălat, curățenie, mici reparații*);
- Discutați despre tendințele moderne în modă, muzică etc.;
- Petreceți zilnic câteva minute pentru efectuarea unor exerciții fizice de întreținere;
- Mergeți împreună la competiții sportive, faceți sport, vizionați emisiuni sportive;
- Mergeți în excursii – cu scop educativ, dar și de relaxare;
- Invitați în activitățile de relaxare (*picnicuri, după-amiezi petrecute în familie, excursii* etc.) și prietenii copiilor dvs.;
- Povestiți istorii de familie, folosind albume de fotografii, obiecte reprezentative, alte persoane implicate.

Fii **disponibil** pentru copilul tău:

- Fii atent la momentele în care copilul tău este dispus să stea de vorbă – înainte de cină, la culcare și fii disponibil;
- Deschide discuția, astfel copilul tău va realiza că-ți pasă de ceea ce i se întâmplă;
- Găsește-ți timp pentru a-l petrece doar tu cu copilul tău, făcând una dintre activitățile lui preferate;
- Observă interesele copilului tău și documentează-te astfel încât să aveți subiecte comune de discuție. Inițiază conversațiile împărtășindu-i lucrurile la care te-ai gândit mai degrabă decât să îi adresezi întrebări.

Demonstrează-i copilului tău că este **ascultat**.

- Când copilul tău îți vorbește oprește orice altă activitate și ascultă-l;
- Arată-te interesat de ceea ce spune;
- Ascultă-i punctul de vedere chiar dacă este foarte diferit de al tău;
- Lasă-l să termine tot ce are de spus înainte de a-i răspunde;
- Repetă ceea ce ai auzit de la el pentru a fi sigur că ai înțeles corect punctul lui de vedere.

Răspunde-i în așa fel încât să te audă:

- Copilul se va depărta de tine dacă vei deveni mânios sau defensiv;
- Exprimă-ți părerea fără a i-o respinge pe a lui, admitând că este în regulă să te contrazici;
- Rezistă tentației de a crea dispute pe marginea a ceea ce este corect. În schimb, spune-i „*Știu că nu ești de acord cu mine, dar asta este ceea ce cred eu*”;
- Concentrează-te pe sentimentele copilului, în timpul conversației, mai degrabă decât pe ceea ce simți tu.

Concluzii

Ghidul metodologic „Educația parentală în contextul promovării parteneriatului școală–familie” nu emite răspunsuri universal-valabile. Este doar un model orientativ pentru educația parentală. Fiecare părinte are propriul stil de educație și fiecare copil este unic, având particularități care îl deosebesc de ceilalți, prin urmare fiecare va primi educația potrivită personalității lui.

Parteneriatele cu părinții oferă suportul necesar pentru a acoperi spațiile culturale între școală, familie și comunitate. Activitățile propuse oferă posibilități de discuții și împărtășire a propriilor valori, credințe, percepții, modalități de depășire a barierelor, de afirmare și autorealizare, care constituie cadrul pentru cunoaștere reciprocă, reducerea nesiguranței în fața „necunoscutului”, experimentarea „diferitului” ca oportunitate de învățare, manifestarea toleranței și exersarea unor modalități de acțiune comună.

Exemplele de activități oferite în ghid pot fi diversificate, aprofundate și adaptate la nevoile școlilor, părinților și comunității. Tematicile propuse pot aborda integrat și creativ și alte subiecte, cum ar fi: familia, rolul de părinte, abuzul, comportamentele de risc, disciplina, comunicarea, rezolvarea conflictelor, igiena, sănătatea, psihologia dezvoltării.

Unii părinți mai puțin admit părerile copiilor și preferă o supunere formală, invocând argumentul autorității. Însă trebuie să cunoaștem că, nu există nici autoritate adevărată fără dragoste, nici dragoste fără autoritate, iar agresivitatea naște agresivitate. Copiii

crescuți în critici, condamnă la rândul lor pe alții, iar cei crescuți în toleranță sunt și ei înțelegători

Ca părinți, sunteți pentru copiii dumneavoastră modele de urmat. Sunteți curajoși și îndrăzneți, optimiști, fermi în hotărâri, calmi și răbdători, dar cel mai important – îi iubiți atât de mult, încât nimeni și nimic să nu-i afecteze.

Educația parentală presupune respect reciproc, informare, mijloace pentru deprinderea diferitelor obiceiuri sănătoase, cooperarea păților implicate, ea fiind totodată și un drept al omului și o obligație a societății. Educația parentală implică, obligatoriu, cunoașterea și aplicarea continuă a tehnicilor de comunicare, ca element fundamental.

Referințe bibliografice:

1. Andrei, P., *Stiluri și metode de comunicare*, București: Editura Aramis, 2004;
2. Banciu, D.; Rădulescu, M.S.; Voicu, M., *Adolescenții și familia*, București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1987;
3. Banciu, D.; Rădulescu, S.M.; Voicu, M., *Adolescenții și familia. Socializare morală și integrare socială*, București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1987;
4. Batrânu, E., *Educația în familie*, București: Editura Politica, 1980;
5. Baumrind, D., *Effective parenting during the early adolescent transition*. In P.A. Cowan, M. Hetherington (coord.), *Family transitions*, Lawrence Erlbaum, 1991, p. 111-164;
6. Baumrind, D., *Effects of authoritative parental control on child behavior*. In *Child Development*, 1966, Vol. 37, No. 4, p. 887-907;
7. Baumrind, D., *Patterns of parental authority and adolescent autonomy* (in press, 2005). In J. Smetana (Ed.) *New directions for child development: Changes in parental authority during adolescence*, Jossey-Bass, San Francisco. Becker, G., *Capitalul uman*, București: Editura All, 1997;
8. Baumrind, D., *The influence of parenting style on adolescent competence and substance abuse*. In *Journal of Early Adolescence*, 1991, No. 11(1), p. 56-94;
9. Băran-Pescaru, A., *Familia azi. O perspectivă sociopedagogică*, București: Editura Aramis, 2004;
10. Beck-Gernsheim, E., *Reinventing the family: in search of new stylelives*, Oxford: Polity, 2002;
11. Berdaga, V., *Copilul nostru: ghid pentru părinți*, Chișinău: Casa Imago, 2005;
12. Bernstein, B., *Studii de sociologia educației*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1978;
13. Bistriceanu, C., *Sociologia familiei*, București: Editura Fundației România de Măine, 2005;
14. Bourdieu, P., *Spiritul de familie*. In *Rățiuni practice. O teorie a acțiunii*, București: Editura Meridiane, 1999;
15. Brooks-Gunn, J.; Lerner, R.; Petersen, A.C., *Parenting styles and adolescent development*. The *Encyclopedia on Adolescence*, New York: Garland, 1991;

16. Bunescu, Gh.; Alecu, G.; Badea, D., *Socializarea copilului în familie*. In Educația părinților. Strategii și programe. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1997;
17. Bunescu, Gh., (coord.), *Educația părinților. Strategii și Programe*, Chișinău: Editura Lumina, 1995;
18. Bunescu, Gh.; Alecu, G.; Badea, D., *Educația părinților. Strategii și programe*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1997;
19. Burton, P.; Phipps, S.; Curtis, L., *All in the Family: A Simultaneous Model of Parenting Style and Child Conduct*. In American Economic Review, 2002, No. 92(2), p. 368-372;
20. Cajal, M., *Educarea copiilor în familie*, București: Editura Medicala, 1975;
21. Cara, A. et al. *Implicarea familiei-școlii-comunității în asigurarea coeziunii sociale și oferirea unei educații de calitate*, Chișinău: IȘE (Tipogr. „Impressum”), 2017;
22. Carter, N., *See how we grow: a report on the status of parent education in the US*, Philadelphia: Pew Cheritable Trusts, 1996;
23. Catarsi, E., *Family education and childhood services in Tuscany*. In Rivista italiana di educazione familiare, No. 1, 2010, p. 5-13;
24. Cheianu-Andrei, D.; Goraș-Postică, V.; Bezede, R., *Parteneriatul școală-familie: de la pasivitate la implicare*, In Didactica Pro..., 2010, Nr. 6 (64), p. 32-35;
25. Cicognani, E.; Zani, B., *Psicologia della salute*, Bologna: Il Mulino, 2000;
26. Ciofu, C., *Interacțiunea părinți – copii*, București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1989;
27. *Codul Contravențional al Republicii Moldova*. In Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 16.01.2009, Nr. 3-6 (15);
28. *Codul Educației al Republicii Moldova*. In Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 24.10.2014, Nr. 319-324 (634);
29. *Codul Familiei*. In Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 26.04.2001, Nr. 47-48 (210);
30. Cojocaru, Șt.; Cojocaru, D., *Educația parentală în România*, Buzău: Alpha MDN, 2011;
31. Coleman, M.; Ganong, L.H., *Parent-child interaction: a prototype for parent education*. In Family and Consumer Sciences Research Journal, No. 11, 1983, p. 235-244;

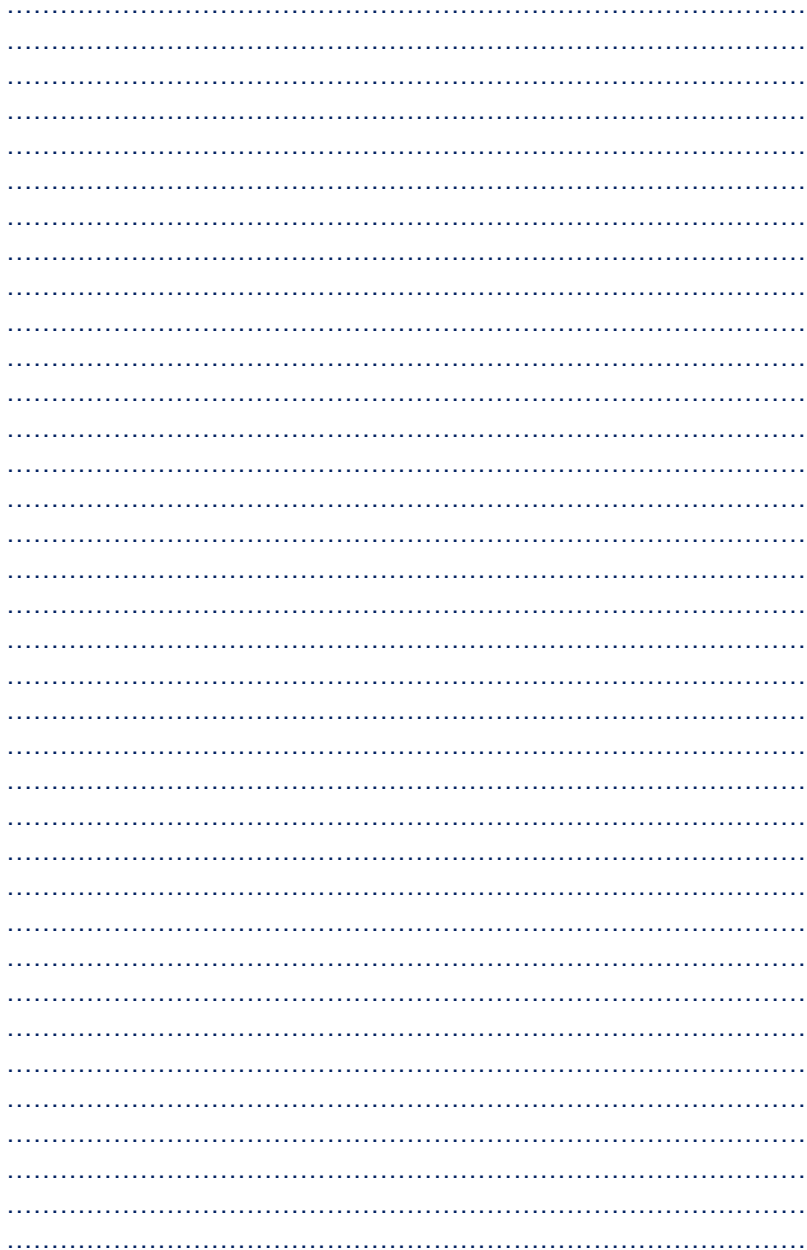
32. Coopersmith, S., *A method for determining types of self-esteem*. In *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, No. 59(1), 1959, p. 87-94;
33. Cuznețov, L., *Tratat de educației pentru familie. Pedagogia familiei*, Chișinău, CEP USM, 2008;
34. Darling, N.; Steinberg, L., *Parenting style as context: an integrative model*. In *Psychological Bulletin*, 1993, Vol. 113, No. 3, p. 487-496;
35. Deslandes, R.; Royer, E., *Style parental, participation parentale dans le suivi scolaire et réussite scolaire*. In *Revue Service Social*, 1994, No.43, 2, p. 63-80;
36. Dumitru Al.I.; Iordache M., *Educația la vârsta adultă și elemente de management și marketing aplicate în educația adulților*, Timișoara: Eurostampa, 2002;
37. Gardner, H., *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. Ediția a 3-a, Editura: Basic Books, 2011;
38. Goddard, H.W.; Myers-Walls, J.A.; Lee, T.R., *Parenting: have we arrived? Or do we continue the journey?* In *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 2004, No. 33, p. 457-474;
39. Godfrey, C., *Parteneriatul școală – familie – comunitate*. Ed. a 2-a, București: Editura Didactică și Pedagogică, 2007;
40. Holt România, *Cum să devenim părinți mai buni*. Ghidul părintelui, Iași: Expert Projects, 2010;
41. Holt România, *Cum să devenim părinți mai buni*. Manualul educatorului parental, Iași: Expert Projects, 2010;
42. *Identificarea și Înregistrarea Programelor Parentale din Republica Moldova*, UNICEF, 2010;
43. Iliescu, M. (coord.), *Cunoștințe, atitudini și practici parentale în România*. Cercetare de referință. Rezumatul raportului. București, 2005;
44. Ilut, P., *Sociopsihologia și antropologia familiei*, Iași: Editura Polirom, 2005;
45. Johnson, D.C.; Harrison, B.C.; Burnett, M.F.; Emerson, P., *Deterrents to participation in parenting education*. In *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 2003, No. 31, p. 403-424;
46. Koleci, Fl. et al., *Școala părinților – manual*, București: Fundația Estuar, 2004;
47. Lambs, J.; Lambs, W.A., *Parent Education and Elementary Counseling*, New York: Human Science Press, 1978;

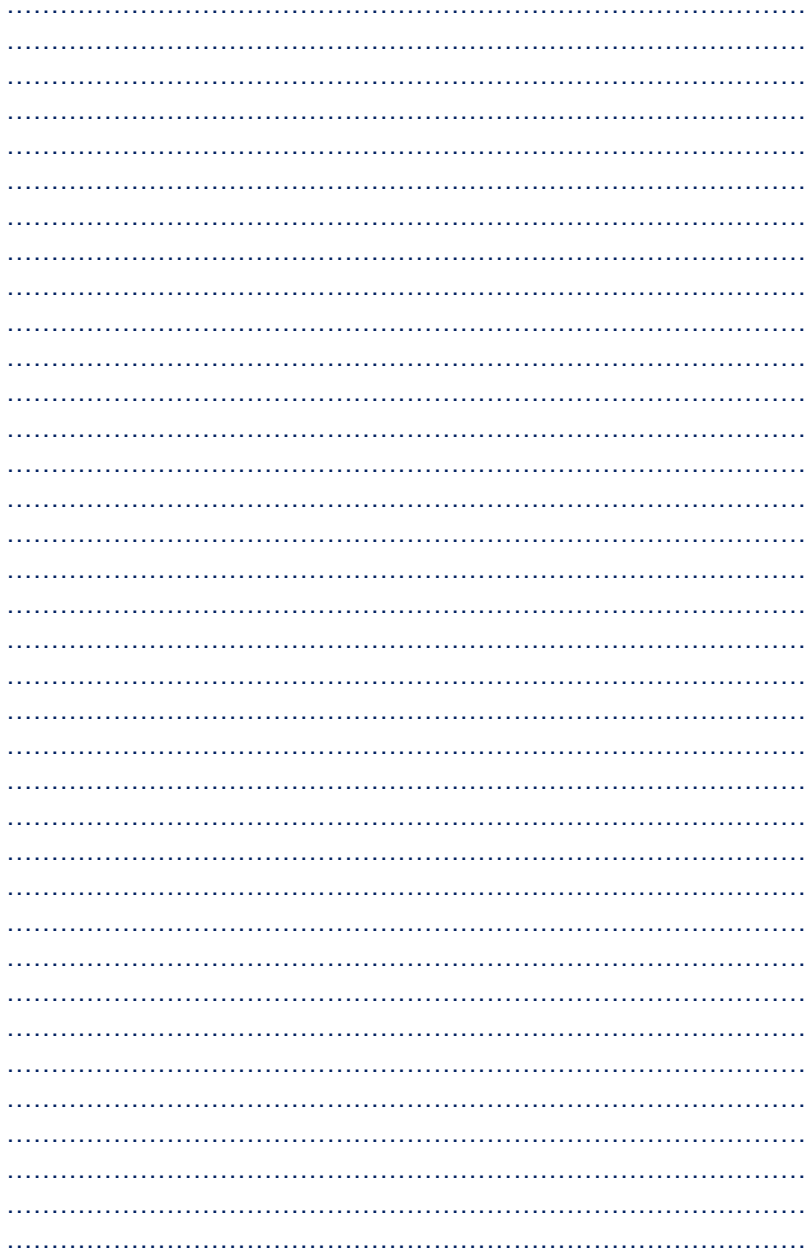
48. Lîsenco, S.; Lîsenco, O.; Secu, V., *Comunicăm eficient cu familia*. Ministerul Educației, UNICEF. 2014. Disponibil la: http://edu.gov.md/sites/default/files/ghidul_comunicam_eficient_cu_familia_final.pdf ;
49. Maccoby, E.E.; Martin, J.A., *Socialization in the context of the family: Parent-child interaction*. In P.H. Mussen (Series Ed.) & E.M. Hetherington (Vol Ed.), *Handbook of child psychology: Vol. 4, Socialization, personality and social development*. New York: Wiley, 1983;
50. *Manual de educație pentru viața de familie*, Fundația Tineri pentru Tineri, 2001;
51. *Manualul viitorilor părinți adoptivi*, Asociația „Amici dei Bambini, Moldova”, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei al Republicii Moldova. Disponibil la: http://moodle.usm.md/moodle/pluginfile.php/31571/mod_resource/content/1/Ghid_MVPA_2013.pdf;
52. Mihailescu, I., *Familia în societățile europene*, București: Editura Universității, 1999;
53. Mihailescu, I., *Rolul familiei în dezvoltarea copilului*, București: Editura Cartea Universitară, 2004;
54. Mircea, T., *Familia – de la fantasmă la nebunie*, Timișoara: Editura Marineasa, 1994;
55. Mitrofan, I.; Ciuperca C., *Incursiuni în psihosociologia și psihosexologia familiei*, București: Edit Press Mihaela S.R.L., 1998;
56. Mitrofan, I., Mitrofan, N., *Familia de la A – la Z*, Mic dicționar al vieții de familie, București: Editura Științifică, 1991;
57. Muscă A.A.; Botnariuc, P. et al. *Parteneriatul școală–familie–comunitate*. București: Editura Universitară, 2014. Disponibil la: http://www.ise.ro/wp-content/uploads/2015/03/Parteneriat_scoala-familie_ISE.pdf;
58. Paun, E., *Școala – abordare sociopedagogică*, Iași: Editura Polirom, 1999;
59. Salvați Copiii. *Cu părinții la școală*. Ghid pentru părinți, Vârsta școlară, 2008;
60. Segalen, M., *Sociologie de la familie*, Paris: Armand Colin, 1996;
61. Sellenet, C., *La parentalité decryptée. Pertinence et dérives d'un concept*, Paris: L'Harmattan, 2007;
62. Smith, C.M.; Van Loon, P.C., DeFrates-Densch, N., Schrader, T.O., *Content changes in parent education books for parents of*

- adolescents*. In Family and Consumer Sciences Research Journal, 1998, No. 27, p. 194-213;
63. Solovei, R.; Eșanu, R., *Școala și comunitatea*, Chișinău: Știința, 2007;
 64. Stanciulescu, E., *Sociologia educației familiale*, vol. I, 1997, vol. I [ediția a II-a], 2001 și vol. II, Iași: Editura Polirom, 1998;
 65. Stănciulescu, E., *Teorii sociologice ale educației*, Iași: Editura Polirom, 1996;
 66. Steinberg, L.; Lamborn, S.D.; Dornbush, S.M.; Darling, N., *Impact of parenting practices on adolescent achievement: Authoritative parenting, school involvement, and encouragement to succeed*, Child Development, 1992;
 67. Stern, H.M., *Educarea părinților în lume*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1972;
 68. *Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022*. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 07.10.2016, Nr. 347-352 (1198);
 69. *Strategia sectorială de dezvoltare pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”*. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 21.11.2014, Nr. 345-351 (1014);
 70. Telleri, F., *Pedagogia familiei*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 2003;
 71. Țibu, S.; Goia, D. et al. *Parteneriatul școală–familie–comunitate*, București: Editura Universitară, 2014;
 72. UNICEF. *Cunoștințe, atitudini și practici parentale în România*, București, 2005;
 73. UNICEF. *Educația parentală contează*. In: Uniți pentru copii: Buletin informativ trimestrial al UNICEF România, 2009, nr. 5, p. 3-5;
 74. Velea, S.; Toderaș N.; Ionescu, M., *Participarea elevilor în școală și în comunitate* (Ghid pentru profesori-elevi), Botoșani: Agata, 2006;
 75. Vărăjmaș, E.A., *Consilierea și educația părinților*, București: Editura Aramis, 2002.

CUPRINS:

Introducere	3
Capitolul I.	
Perspectiva teoretică și metodologică asupra educației parentale în contextul promovării parteneriatului școală–familie	
1.1. Educația parentală: scurt istoric	6
1.2. Situația actuală și tendințele generale ale educației parentale	8
1.3. Tipologii ale stilurilor parentale	16
1.4. Cadru internațional și național privind parteneriatul școală–familie	30
1.5. Metode de lucru cu părinții	37
Capitolul II.	
Asigurarea parteneriatului școală–familie: activități cu părinții	
2.1. Sugestii metodologice pentru organizarea și desfășurarea activităților cu părinții	42
2.1.1. Activitatea: Colaborarea părinților cu școala	52
2.1.2. Activitatea: Particularitățile de vârstă ale copiilor	61
2.1.3. Activitatea: Comunicarea în familie	80
2.1.4. Activitatea: Conflictul în familie și aplanarea lui	88
2.1.5. Activitatea: Regimul sănătos de viață	96
2.1.6. Activitatea: Comportamentele evazioniste ale copiilor	112
2.2. Recomandări metodologice privind educația parentală	119
Concluzii	124
Referințe bibliografice	126

Recenzenți:

Ludmila Franțuzan, dr., conf. cercet., IȘE.

Svetlana Nastas, dr., IȘE.

Pavel Cerbușca, dr., Liceul Teoretic Republican „Aristotel”.

Orîndaș, Lilian.

Educația parentală în contextul promovării parteneriatului școală–familie: Ghid metodologic / Lilian Orîndaș; coord. șt.: Angela Cara; Inst. de Științe ale Educației. – Chișinău: IȘE, 2018 (Tipogr. „Print-Caro”). – 136 p.: tab.

Bibliogr.: p. 126-130 (75 tit.). – 50 ex.

ISBN 978-9975-48-143-4.

37.018.1(072)

O-47

1. *Introduction*

2. *Methodology*

3. *Results*

4. *Discussion*

5. *Conclusion*

6. *References*

7. *Appendix*

8. *Tables*

9. *Figures*

10. *Supplementary Materials*